

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SHÇEK'E BAĞLI ÇOCUK YUVALARINDA YAŞAYAN ÇOCUKLAR İLE
AİLELERİYLE BİRLİKTE YAŞAYAN 7-9 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN
SANATSAL GELİŞİM DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
SERPİL USLU

ANKARA-2008

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SHÇEK'E BAĞLI ÇOCUK YUVALARINDA YAŞAYAN ÇOCUKLAR İLE
AİLELERİYLE BİRLİKTE YAŞAYAN 7-9 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN
SANATSAL GELİŞİM DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Serpil USLU

Danışman

Prof. Şeniz AKSOY

ANKARA-2008

Serpil USLU' ya ait "SHÇEK' e Bağlı Çocuk Yuvalarında Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan 7-9 Yaş Grubu Çocukların Sanatsal Gelişim Düzeylerinin İncelenmesi" başlıklı tezi 21.01.2008 tarihinde jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Şeniz AKSOY

Üye: Yard. Doç. Dr. Yusuf Baytekin BALCI

Üye: Yard. Doç. Dr. Sabri ÇELİK

ÖNSÖZ

Sanat, insanların yaşamında doğumla başlayan ve her geçen yıl bireyi geliştirerek sonsuzluğa ulaştıran bir serüvendir. Sanat eğitiminin inceleme alanında yer alan çocuk resimleri, çocuğun gelişimsel düzeyleri hakkında bilgi veren ve özellikle de çocuğun gerçek anlamda tanınabilmesinde önemli verilerdir.

Uzun bir dönemi kapsayan bu araştırma, kuşkusuz pek çok insanın ilgisi ve yardımlarıyla gerçekleşmiştir. Araştırma boyunca beni yönlendiren, çalışmalarımın her aşamasında zamanlarını ayırıp değerli görüşlerini esirgemeyen sayın danışmanım ve hocam Prof. Şeniz Aksoy'a gönülden teşekkür ederim. Araştırmaya bilimsel bir yapı kazandırılmasındaki büyük katkılarından dolayı, sanat eğitimi ve özellikle de çocuk resimleri konusundaki bilgi ve görüşlerinden yararlandığım sayın hocam Yard. Doç. Dr. Yusuf Baytekin Balcı'ya içten teşekkürlerimi sunarım. Araştırmanın verilerinin hazırlanmasında ve bir sanat eğitimcisi gözüyle çalışmadaki önemli katkılarından dolayı sayın hocam Prof. Hülya İz Bölükoğlu'ya ve sayın hocam Yard. Doç. Dr. Güzin Ayrancıoğlu'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri konusundaki kazanımlarımı sağlayan sayın hocam Prof. Dr. Saim Kaptan'a teşekkür ederim. Sanat eğitimi konusundaki düşünsel temel ve birikimlerimin oluşmasındaki büyük katkılarından dolayı sayın hocam Doç. Dr. Sadettin Sarı'ya içtenlikle teşekkür ederim.

Akademik çalışmalarım boyunca manevi desteklerini esirgemeyen sevgili ailemin en büyük bireyinden en küçük bireyine kadar olan herkese ayrı ayrı, özellikle de ağabeyim Zafer Uslu'ya ve desteklerinden dolayı tüm iş arkadaşlarıma teşekkür ederim. Ayrıca araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izni veren T.C. Başbakanlık SHÇEK Genel Müdürlüğü Eğitim Merkezi Başkanlığına, SHÇEK Denizli İl Müdürlüğü'ne, M.E.B.'e bağlı Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğüne, M.E.B.' e bağlı Denizli Hacı Halil Bektaş İlköğretim Okulu Müdürlüğü'ne, SHÇEK'e bağlı Denizli Çocuk Yuvası Müdürlüğü'ne, öğretmenlerine ve yaptıkları içten resimlerinden dolayı tüm çocuklara teşekkür ederim.

Serpil Uslu

Ocak, 2008-Ankara

ÖZET

SHÇEK'E BAĞLI ÇOCUK YUVALARINDA YAŞAYAN ÇOCUKLAR İLE AİLELERİYLE BİRLİKTE YAŞAYAN 7-9 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN SANATSAL GELİŞİM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Uslu, Serpil

Yüksek Lisans, Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Şeniz AKSOY

Ocak – 2008

Bu araştırma SHÇEK Çocuk Yuvasında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini; Denizli İli'ndeki kurum bakımında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocuklar, örneklemini ise SHÇEK' e bağlı Denizli Çocuk Yuvası'nda yaşayan 7-9 yaş grubu çocuklar ile MEB'e bağlı Denizli Hacı Halil Bektaş İlköğretim Okulunda öğrenim gören ve aileleriyle birlikte yaşayan 7-9 yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmada her iki gruba da “Şimdiye Kadar En Mutlu Olduğum Gün” konulu resim yaptırılmıştır. Veriler, üç sanat eğitimi uzmanı tarafından “Anlatım, Mekan, Oran-Orantı ve Renk” açılarından puanlandırılmıştır. Verilerin analizinde “İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi (t-Testi)” kullanılmış olup bulgulara, kurum bakımında yaşayan çocukların resimleriyle aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerinin sanatsal gelişimlerdeki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Araştırmanın sonucunda “Kurum bakımında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeylerinde farklılık vardır” yargısına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Resimleri, Çocuk- Kimsesizler Yurdunda Yaşayan, Sanat, Sanat Eğitimi.

ABSTRACT

Master Thesis

Uslu, Serpil

Faculty of Painting Teacher Graduate Programme

Master Thesis Supervisor: Prof. Şeniz AKSOY

January- 2008

EXAMINING THE ARTISTIC DEVELOPMENT LEVEL OF THE 7-9 YEARS OLD CHILDREN WHO ARE LIVING WITH THEIR OWN FAMILIES AND WHO ARE LIVING UNDER THE RESPONSIBILITY OF THE CHILD PROTECTION ORGANIZATION

This research is prepared for the purpose of exploring the artistic development differences of the children who are living with their own families and the children who are living at the Children Protection Organization. General subject of the research is the children who are living under the responsibility of the Child Protection Organizations in Denizli and who are living with their own families; exemplary two 7-9 children groups consists of from Denizli Child Protection Organization and from Hacı Halil Bektaş Primary School of Denizli. For this research, these two groups of the children draw the picture of “The happiest Time of Their Lives.” Points are given to these works by three art specialist according to these criteria: Narration, Space, Proportion and Balance and Color. Importance Test is used between the differences of the two averages and from the results of the data, what is found important is the artistic development differences of the children who are living with their own families and the children who are living at the Children Protection Organization. According to the data of the research, it is found that the artistic development level of the children who are living at the Child Protection Organization is at the lower level than the children living with their families ($p<0.05$). At the end of the research we come to the conclusion that there are differences in the artistic development level of the children who are living at the Children Protection Organization and who are living with their families.

Key words: Child Pictures, Child- Institutionalized, Art, Art Education.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR CETVELİ.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xvii
RESİMLER LİSTESİ.....	xviii

BÖLÜM I.

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	4
1.3. Alt Amaçlar.....	4
1.4. Önem.....	5
1.5. Varsayımlar.....	6
1.6. Sınırlılıklar.....	6
1.7. Tanımlar.....	7

BÖLÜM II.

SANAT EĞİTİMİNDE KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. Eğitimin Tanımı ve Kapsamı.....	9
2.2. Sanatın Tanımı ve Kapsamı.....	10
2.3. Sanat Eğitiminin Tanımı ve Eğitim Sistemindeki Önemi.....	13

BÖLÜM III.

ÇOCUK RESİMLERİ	15
3.1. ÇOCUK VE RESİM İLİŞKİSİ	15
3.1.1. Çocuk ve Resim.....	15

3.2. ÇOCUK RESİMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	17
3.2.1. Gelişimsel ve Ruhbilimsel Yaklaşımlar.....	18
3.2.1.1. Fazla Enerji Kuramı.....	19
3.2.1.2. Alıştırma Öncesi Kuramı.....	19
3.2.1.3. Yineleme Kuramı.....	19
3.2.2. Sanatsal (Artistik) ve Estetik Yönden Yaklaşımlar.....	20
3.3. ÇOCUKLARIN ÇİZGİSEL (SANATSAL) GELİŞİM EVRELERİ.....	22
3.3.1. Karalama Evresi (2 ile 4 Yaş Arası).....	23
3.3.2. Şema Öncesi Evre (4 ile 7 Yaş Arası).....	26
3.3.3. Şematik Evre (7 ile 9 Yaş Arası).....	27
3.3.4. Ergenlik Öncesi Evre (9 ile 11 Yaş Arası).....	29
3.3.5. Mantık Çağı (11 ile 13 Yaş Arası).....	29
3.3.6. Ergenlik Krizi (13 Yaş ve Ötesi).....	30
3.4. ÇOCUK RESİMLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	30
3.4.1. Görsel Algılama Açısından Çocuk Tipleri.....	30
3.4.1.1. Görücü Tipler.....	30
3.4.1.2. Yapıcı Tipler.....	31
3.4.1.3. Karışık Tipler.....	32
3.4.2. Çocuk Resimlerinde Görülen Ortak Özellikler.....	33
3.4.2.1. Düzleme Özelliği.....	33
3.4.2.2. Tamamlama ve Saydamlık Özelliği.....	34
3.4.2.3. Boy Hiyerarşisi Özelliği.....	35
3.4.2.4. Espri Özelliği.....	36
3.4.3. Çocuk Resimlerinde En Sık İşlenen Konular.....	37
3.4.3.1. İnsan Figürü.....	37
3.4.3.2. Güneş Figürü.....	38
3.4.3.3. Ev Figürü.....	38
3.4.3.4. Ağaç Figürü.....	39
3.4.4. Çocuk Resimlerinde Çizgilerin Yorumu.....	39
3.4.4.1. Büyüklük.....	39
3.4.4.2. Abartmalı Çizgiler.....	40
3.4.4.3. Eksik Bırakılan Çizgiler.....	41

3.4.5. Çocuk Resimlerinde Renklerin Yorumu.....	43
---	----

BÖLÜM IV.

ÇOCUĞUN HAYATINDA AİLE VE KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR....	44
4.1. ÇOCUĞUN GELİŞİMİNDE AİLENİN ÖNEMİ.....	44
4.1.1.Ailenin Tanımı.....	44
4.1.2.Çocuğun Psiko-Sosyal Gelişiminde Ailenin Rolü.....	44
4.1.3. Parçalanmış Aile.....	45
4.1.4. Parçalanmış Ailelerin Çocuklar Üzerindeki Etkileri.....	45
4.2.KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR ve KORUMA TEDBİRLERİ...	46
4.2.1. Korunmaya Muhtaçlık Olgusu.....	46
4.2.2. Tarihte Korunmaya Muhtaç Çocuklar.....	48
4.2.3. Korunmaya Muhtaç Çocukların Ortak Özellikleri	49
4.2.4. Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Hizmetler.....	50
4.2.4.1. Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtları.....	51
4.2.4.2. Koruyucu Aile Hizmetleri.....	51
4.2.4.3. Evlat Edinme Hizmeti.....	52
4.2.4.4. Çocuk Köyleri (SOS).....	52
4.3. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	54

BÖLÜM V.

YÖNTEM.....	58
5.1. Araştırmanın Modeli.....	58
5.2. Evren ve Örneklem.....	58
5.3. Verilerin Toplanması.....	59
5.4. Verilerin Analizi.....	60

BÖLÜM VI.

BULGULAR VE YORUM.....	61
6.1. DERS PLANLARI.....	61
6.1.1. Ders Planı I.....	61

6.1.2. Ders Planı II.....	63
6.2. ÇOCUKLARA YAPTIRILAN RESİMLERİN İNCELENMESİ.....	65
6.2.1. Yuvada Yaşayan Çocukların Yaptığı Resimler ve Yorumları.....	65
6.2.2. Aileleriyle Yaşayan Çocukların Yaptığı Resimler ve Yorumları...	95
6.3. ALT AMAÇLARA İLİŞKİN BULGULAR ve YORUM.....	125
6.4. NİTEL VERİLERE İLİŞKİN BULGULAR ve YORUM.....	137

BÖLÜM VII

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	141
7.1. SONUÇLAR.....	141
7.2. ÖNERİLER.....	143

KAYNAKÇA.....	153
---------------	-----

EKLER.....	154
------------	-----

EK I.

T.C. Başbakanlık SHÇEK Genel Müdürlüğü'nün Araştırma İzin Yazısı.....	155
---	-----

EK II.

T.C. Denizli Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Araştırma İzin Yazısı.....	156
--	-----

EK III

Form 1. Sanatsal Gelişim Düzeyi Değerlendirme Formu (Uzmanların Resimlere Verdikleri Puanlar).....	157
--	-----

KISALTMALAR CETVELİ

Akt.	: Aktaran
bkz.	: Bakınız
Ed.	: Kısaltmalar Cetveli
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	: Milli Eğitim Müdürlüğü
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
s.	: Sayfa
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
y.y.	: Yüz yıl

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.	
Kellogg'un Belirlediği Karalama Örnekleri.....	25
Tablo 2.	
Koppitz'in Belirlediği Bir İnsan-Çiz Testinin 30 Duygusal Göstergesi.....	38
Tablo 3.	
Uzmanların Değerlendirme Formundan (Form.1) Örnek Bir Kesit.....	60
Tablo 4.	
Resim 14.'ün (Resim 1.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....	65
Tablo 5.	
Resim 15.'in (Resim 2.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....	66
Tablo 6.	
Resim 16.'nın (Resim 3.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....	67
Tablo 7.	
Resim 17.'nin (Resim 4.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....	68
Tablo 8.	
Resim 18.'in (Resim 5.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....	69
Tablo 9.	
Resim 19.'un (Resim 6.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....	70

Tablo 10.

Resim 20.'nin (Resim 7.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....71

Tablo 11.

Resim 21.'in (Resim 8.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....72

Tablo 12.

Resim 22.'nin (Resim 9.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....73

Tablo 13.

Resim 23.'ün (Resim 10.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....74

Tablo 14.

Resim 24.'ün (Resim 11.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....75

Tablo 15.

Resim 25.'in (Resim 12.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....76

Tablo 16.

Resim 26.'nın (Resim 13.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....77

Tablo 17.

Resim 27.'nin (Resim 14.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....78

Tablo 18.

Resim 28.'in (Resim 15.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....79

Tablo 19.

Resim 29.'un (Resim 16.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....80

Tablo 20.

Resim 30.'un (Resim 17.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....81

Tablo 21.

Resim 31.'in (Resim 18.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....82

Tablo 22.

Resim 32.'nin (Resim 19.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....83

Tablo 23.

Resim 33.'ün (Resim 20.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....84

Tablo 24.

Resim 34.'ün (Resim 21.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....85

Tablo 25.

Resim 35.'in (Resim 22.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....86

Tablo 26.

Resim 36.'nın (Resim 23.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....87

Tablo 27

Resim 37.'nin (Resim 24.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....88

Tablo 28.

Resim 38.'in (Resim 25.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....89

Tablo 29.

Resim 39.'un (Resim 26.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....90

Tablo 30.

Resim 40.'in (Resim 27.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....91

Tablo 31.

Resim 41.'in (Resim 28.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....92

Tablo 32.

Resim 42.'nin (Resim 29.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....93

Tablo 33.

Resim 43.'ün (Resim 30.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....94

Tablo 34.

Resim 44.'ün (Resim 31.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....95

Tablo 35.

Resim 45.'in (Resim 32.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....96

Tablo 36

Resim 46.'nın (Resim 33.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....97

Tablo 37.

Resim 47.'nin (Resim 34.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....98

Tablo 38.

Resim 48.'in (Resim 35.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....99

Tablo 39.

Resim 49.'un (Resim 36.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....100

Tablo 40.

Resim 50.'nin (Resim 37.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....101

Tablo 41.

Resim 51.'in (Resim 38.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....102

Tablo 42.

Resim 52.'nin (Resim 39.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....103

Tablo 43.

Resim 53.'ün (Resim 40.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....104

Tablo 44.

Resim 54.'ün (Resim 41.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....105

Tablo 45.

Resim 55.'in (Resim 42.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....106

Tablo 46.

Resim 56.'nın (Resim 43.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....107

Tablo 47.

Resim 57.'nin (Resim 44.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....108

Tablo 48.

Resim 58.'in (Resim 45.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....109

Tablo 49.

Resim 59.'un (Resim 46.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....110

Tablo 50.

Resim 60.'ın (Resim 47.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....111

Tablo 51.

Resim 61.'in (Resim 48.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....112

Tablo 52.

Resim 62.'nin (Resim 49.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....113

Tablo 53.

Resim 63.'ün (Resim 50.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....114

Tablo 54.

Resim 64.'ün (Resim 51.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....115

Tablo 55.

Resim 65.'in (Resim 52.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....116

Tablo 56.

Resim 66.'nın (Resim 53.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....117

Tablo 57.

Resim 67.'nin (Resim 54.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....118

Tablo 58.

Resim 68.'in (Resim 55.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....119

Tablo 59.

Resim 69.'un (Resim 56.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....120

Tablo 60.

Resim 70.'in (Resim 57.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....121

Tablo 61.

Resim 71.'in (Resim 58.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....122

Tablo 62.

Resim 72.'nin (Resim 59.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....123

Tablo 63.

Resim 73.'ün (Resim 60.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar.....124

Tablo 64.

Sanatsal Gelişim Düzeylerinin Çocuk Yuvasında ve Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocuklara Göre Dağılımı.....125

Tablo 65.

Resimlerdeki Anlatım Düzeylerinin Çocuk Yuvasında ve Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocuklara Göre Dağılımı.....127

Tablo 66.

Resimlerdeki Mekan Düzeylerinin Çocuk Yuvasında ve Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocuklara Göre Dağılımı129

Tablo 67.

Resimlerdeki Oran-Orantı Düzeylerinin Çocuk Yuvasında ve Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocuklara Göre Dağılımı.....131

Tablo 68.

Resimlerdeki Renk Kullanımı Düzeylerinin Çocuk Yuvasında ve Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocuklara Göre Dağılımı.....133

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik	Sayfa
Grafik 1.	
Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların Resimlerindeki Sanatsal Gelişim Düzeyleri.....	126
Grafik 2.	
Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların Resimlerindeki Anlatım Düzeyleri	128
Grafik 3.	
Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların Resimlerindeki Mekan Gelişimi Düzeyleri.....	130
Grafik 4.	
Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların Resimlerindeki Oran-Orantı Gelişimi Düzeyleri.....	132
Grafik 5.	
Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların Resimlerindeki Renk Gelişimi Düzeyleri.....	134
Grafik 6.	
Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların Sanatsal Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması	136

RESİMLER LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 1.	
Karalama Evresinde Çocukların Karalamaları.....	24
Resim 2.	
Mandala Çizimi.....	24
Resim 3.	
Şema Öncesi Döneme Ait İnsan Çizimi.....	26
Resim 4.	
Şema Döneminde Geometrik Şekillerle Yapılan Figürlere Örnekler.....	28
Resim 5.	
Görücü Tip Çocuğun Resmine Bir Örnek	31
Resim 6.	
Yapıcı Tip Çocuğun Resmine Bir Örnek	32
Resim 7.	
Karışık Tip Çocuğun Resmine Bir Örnek	34
Resim 8.	
Düzleme Özelliğine Bir Örnek	35
Resim 9.	
Saydamlık Özelliğine Bir Örnek	36

Resim 10.

Boy Hiyerarşisi Özelliğine Bir Örnek36

Resim 11.

Espri Özelliğine Bir Örnek37

Resim 12.

Eksik Bırakılan Çizgilere Bir Örnek (Bacağıın Yokluğu).....42

Resim 13.

Eksik Bırakılmış Çizgilere Bir Örnek (Yüzün Yokluğu).....43

Resim 14.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....65

Resim 15.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....66

Resim 16.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....67

Resim 17.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....68

Resim 18.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....69

Resim 19.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....70

Resim 20.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....71

Resim 21.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....72

Resim 22.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....73

Resim 23.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....74

Resim 24.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....75

Resim 25.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....76

Resim 26.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....77

Resim 27.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....78

Resim 28.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....79

Resim 29.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....80

Resim 30.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....81

Resim 31.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....82

Resim 32.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....83

Resim 33.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....84

Resim 34.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....85

Resim 35.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....86

Resim 36.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....87

Resim 37.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....88

Resim 38.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....89

Resim 39.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....90

Resim 40.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....91

Resim 41.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....92

Resim 42.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....93

Resim 43.

Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....94

Resim 44.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....95

Resim 45.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....96

Resim 46.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında..... 97

Resim 47.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....98

Resim 48.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....99

Resim 49.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....100

Resim 50.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....101

Resim 51.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....102

Resim 52.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....103

Resim 53.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....104

Resim 54.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....105

Resim 55.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....106

Resim 56.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resim, Kız, 8 Yaşında.....107

Resim 57.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....108

Resim 58.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....109

Resim 59.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....110

Resim 60.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....111

Resim 61.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....112

Resim 62.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....113

Resim 63.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.....114

Resim 64.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7Yaşında.....115

Resim 65.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....116

Resim 66.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....117

Resim 67.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....118

Resim 68.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....119

Resim 69.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....120

Resim 70.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....121

Resim 71.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.....122

Resim 72.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.....123

Resim 73.

Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.....124

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanoğlu, binlerce yıldır sanatı hayatının bir parçası olarak görmüş ve sanat yoluyla kendisini ifade etmeye çalışmıştır. Sanatın bir dalı olan resim sanatı, çocukların dünyasında önemli bir yere sahiptir. Resimler, çocukların duygu ve düşüncelerinin birer pencereleridir. Resimleri yoluyla çocuğun hem sanatsal gelişimi, hem de bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim düzeyleri hakkında bilgiler sağlanabilmektedir.

Çevresiyle birlikte sürekli olarak gelişip değişen çocuğun duyuşsal alandaki ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte bir eğitim uygulanabilmesi için onun nasıl bir gelişim çizgisi izlediğinin bilinmesi gerekmektedir. Çocuğun biyolojik, toplumsal, kültürel, ekonomik koşullara göre biçimlenen yapı özellikleri bilinmeden amaca uygun olarak eğitilmesi olanaksızdır (Çilenti, 1988, s. 57).

Bu bölümde; araştırmaya ait problem, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem

Resim yapmak, her çocuk için mutluluk verici bir eylemdir. Her çocuk boyalarla oynamaktan, kağıdı yırtmaktan, buruşturmaktan ve yapıştırmaktan büyük zevk alır (Buyurgan, 2007, s.40). Arısoy'a göre (1971, s.63) resim sanatı, çocukta sosyal hayatla bağ kurması yani onun tabiat ve çevre ile ilgilenebilmesi, eğitim-öğretim düzeninde gerçek yerini alabilmesi, kendi benliğinin yaratılması ile

yaratıcılığının geliştirilmesi gibi çeşitli yönlerde faydalı ve önemli etkisi olan bir sanat dalıdır.

Çocuklar, ilk çizimlerinden başlayarak belirli yaşlarda yine belirli grafiksel özellikler sergileyerek gelişirler (Kırıçoğlu, 2005, s.23). Resimleri yoluyla çocuğun sanatsal, fiziksel, zihinsel, sosyal ve psikolojik gelişim düzeyleri hakkında bilgiler edinmek mümkündür. Lowenfeld, çocuğun yaratıcı ve ussal gelişimiyle sanat arasında ilişki kurarak sanatı bu gelişimi sağlayan bir araç olarak görür (Kırıçoğlu, 2005, s.23).

Çocuğun sanatsal gelişim düzeylerini etkileyen etmenler arasında yaşadığı çevre ve aile ortamı etkin rol oynamaktadır. İnsanları yaşadığı çevreyle birlikte değerlendiren Keskin (2007, s.12) çevresini dikkate almadan insanı değerlendirebilecek hiçbir bilimsel çalışmanın, insanı yeterince anlama ve anlatmada yeterli olmadığı görüşündedir. Ona göre insanın psiko-sosyal gelişiminin yeteneklere ve çizgilere yansması kaçınılmazdır. O halde insanın çizgileri, kendi yeteneğinden olduğu kadar, sosyal çevresinden de etkilenecektir. Bu noktadan hareketle kurum bakımında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların yaşadıkları çevrenin ve aile ortamlarının sanatsal gelişimlerine etki edip etmediği hususu, araştırmaya yön veren bir unsur haline gelmiştir.

Araştırmada örnekleme ait değişkenler, aile faktörü ve yaşanan ortamlardır. Aile ortamı, çocuğun dünyaya gözlerini ilk açtığı sevgi dolu bir ortamı temsil etmektedir. Çocuğun normal gelişim sürecini yaşabilmesi, şüphesiz sıcak bir aile ortamında ve ihtiyaçlarının zamanında karşılanmasıyla mümkündür.

Yörükoğlu'ya göre (1994, s.73) aile, çocuğun beslenme, bakılma, korunma, sevilme ve eğitilme gibi temel gereksinimlerini sağlamakla birlikte, çocuğa güven ortamı sağlar. Aile, çocuğun sağlıklı büyümelerini güvence altına alarak yeteneklerinin gelişiminde yardımcı olur. İhtiyaçları zamanında karşılanan bir çocuğun kişilik gelişimi de olumlu yönde etkilenmektedir. Olumlu kişilik özellikleri arasında yaratıcı kişiliğin geliştirilmesinde de ailenin rolü büyüktür.

Özellikle toplu halde bir yuva ortamında büyüyen çocukların çeşitli hayat deneyimlerinden ve farklı uyarılardan uzak olmaları sonucunda hayal gücü ve yaratıcılıklarının gelişimi olumsuz yönde etkilenmektedir.

Korunmaya muhtaç çocuklar yıllardır çocuk ruhbilimcilerinin de araştırma konusunu oluşturmuştur. Bu araştırmalardan birini gerçekleştiren Yörükoğlu (1983, s.169) yuvada yaşayan çocuklarda tespit ettiği davranışları şöyle açıklamaktadır:

Sıska, donuk bakışlı, çevresiyle ilgisini kesmiş, parmak emen, yerinde sallanan, geviş getiren bir sürü insan yıkıntısı. Kimisi ağlamayı unutup içine kapanmış, kimisi acı acı ağlayan yaratıklar. İki yaşına gelip de yürüyemeyen, birkaç söz bile söyleyemeyen, gülmeyi bilmeyen insan yavruları.

Bu ifadelerde de görüldüğü gibi korunmaya muhtaç çocukların yaşam şartları olumsuzluklarla iç içedir. En doğal hakları olan bir aile ortamına sahip olamamaları ve yaşadıkları ortamlardan dolayı diğer çocukların yaşam standartlarının altında yaşamaları, onların gelişimsel düzeylerini olumsuz etkilemektedir.

Sargın (2001, s.25) uzun süre annesinden yoksun kalan çocuklarda hospitalizm (yuva hastalığı) belirtilerinin görüldüğünü, bu belirtilerin, çocukların uyarılara geç cevap vermeleri, oturdukları yerde sallanmaları, geviş getirmeleri, kafa sallamaları, parmak emmeleri ve yalancı geri zekalılık gibi haller olduğunu bildirir. Dr. Spitz, bu konuda yaptığı çalışmalar sonucu, çocuğun yaşamında annenin çekilmesi halinde gelişmede gecikme, gerileme ve duralamaların görüldüğünü kanıtlamıştır (Yavuzer, 2003, s. 17). Kurumda büyüyen çocukları duygusal ve bilişsel gelişiminde duraklama, hatta bazen zeka bölümünde düşüşler, bedensel rahatsızlıklar, depresyon belirtileri görülebilir. Kuşkusuz her gelişim bir diğer gelişim alanını dolaylı ya da dolaysız olarak etkilemektedir. Korunmaya muhtaç çocukların sahip oldukları yaşam standartları, bilişsel, fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimlerini etkilediği gibi çizgisel gelişim düzeylerini de etkilemesi söz konudur.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, “SHÇEK’e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan 7–9 yaş grubu çocukların sanatsal gelişim düzeyleri arasında farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aramaktır.

Araştırmada farklı hayat standartlarına sahip çocukların yaşam şartlarının sanatsal gelişimleri üzerinde farklılıklara yol açıp açmadığı araştırılmıştır. Araştırmada genel olarak çocukların sanatsal gelişim düzeyleri ile yaşadığı ortam ve şartlar arasında bir bağıntı kurulmaya çalışılmıştır.

1.3. Alt Amaçlar

Araştırmada, amaç cümlesinde belirtilen konunun aydınlatılabilmesi için alt amaçlar olarak aşağıdaki şu sorulara cevap aranacaktır:

SHÇEK’ e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan 7-9 yaş grubu çocukların resimlerinde;

- a. Sanatsal gelişim düzeyleri açısından farklılık var mıdır?
- b. Anlatım açısından farklılık var mıdır?
- c. Mekan açısından farklılık var mıdır?
- d. Oran-orantı kurabilme açısından farklılık var mıdır?
- e. Renk kullanımı açısından farklılık var mıdır?
- f. Resim dersine katılımları ve konuya odaklanmaları açısından farklılık var mıdır?

1.4. Önem

Sanatsal etkinlikler, çocuğun bir bütün olarak gelişmesinin katkısı yanında, onun öğrenmesinde ve kavram elde etmesinde çok yararlı bir alandır (Kırıçoğlu, 2005, s.23).

Sanat eğitimiyle bireylerin yaratıcılığı geliştirilirken aynı zamanda onların duygu dünyalarının gelişmesi de sağlanmaktadır. Sanat dersleri ve duyguların eğitilmesi konusunda yazar Hans Daucher sanatın insanı duygusal açıdan doyuma ulaştırarak mutluluğa götürdüğünü ifade etmektedir (İrk, 1994, s.24). “İnsan, birçok yollarla yaratarak mutluluğu elde eder” (Akt: Yılmaz, 2005, s.18).

Sanatsal faaliyetler bireye beceri ve düşünüş şekli kazandırmakla birlikte yaratıcı olma özelliğini de kazandırmaktadır. Bir düşünme biçimi olan yaratıcılık, bireylerin hayal gücüyle sıkı sıkıya bağlıdır. Yaratıcılık, hayatın her alanında ve çabasında var olup, bireylerin daha becerikli, daha akıllı davranması, problemleri daha kısa yollarla çözerek sorunları daha az insanlar olarak hayatlarını sürdürmek için kullandıkları bir kurtuluş ve çıkış noktasıdır (Özsoy, 2007, s.151).

Çocuk resimlerinin incelenmesinin tarihsel seyrine bakıldığında araştırmacılar çocuk resimlerini, geçmişten günümüze kadar gelişimsel, ruhsal ve sanatsal açılarından incelemişlerdir. Çocuk resminin gelişimsel açıdan incelenmesi çocuğu tanıma ve anlamada en önemli değerlendirmelerden biridir. Günümüzde 10 yaşına kadar çizilen çocuk resimleri çocuğun zeka düzeylerini belirlemede bir ölçüt olarak kullanılmaktadır (Kırıçoğlu, 2005, s.23).

Araştırma, kurum bakımındaki çocukların yaşam şartlarının ve bir aileden mahrum olarak yaşamalarının onların sanatsal gelişimlerini olumsuz olarak etkileyip etkilememesini ortaya koyması açısından önemlidir. Araştırmanın sonucu, aynı zamanda kurum bakımında yaşayan çocukların bilişsel gelişim düzeyleri hakkında da bilgi vereceğinden, onların kavramsal gelişimlerini de ortaya koyacaktır. Çocukların bilişsel gelişim seviyelerinin bilinmesi, seviyelerine uygun eğitim düzeylerinde

öğrenim görmelerindeki rehabilitasyonları açısından yararlı olacaktır. Araştırmadan elde edilecek sonuçlara göre yuvada yaşayan çocukların yaşam şartlarının düzenlenmesi ve toplumun bu çocuklara sahip çıkarak onların bulundukları şartların yeniden gözden geçirilmesi açısından önemlidir.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırma, aşağıdaki varsayımlar doğrultusunda yürütülmüştür.

1. SHÇEK’ e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan 7–9 yaş grubu çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerinde;
 - a. Sanatsal gelişim düzeyleri açısından farklılıklar vardır.
 - b. Anlatım yönünden farklılık vardır.
 - c. Mekan yönünden farklılık vardır.
 - d. Oran-orantı kurabilme yönünden farklılık vardır.
 - e. Renk kullanımı yönünden farklılık vardır.
2. Araştırmada seçilen örneklem grubu, evreni temsil etmektedir.
3. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının ve verilerin analizi yönteminin istenilen bilgiyi elde etmede geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma, 2006–2007 öğretim yılında SHÇEK’e bağlı Denizli Çocuk Yuvası’nda yaşayan çocuklar ile, MEB’e bağlı Denizli Hacı Halil Bektaş İlköğretim Okulu’nda öğrenim görmekte olup aileleriyle birlikte yaşayan 7-9 yaş grubu çocuklarla sınırlandırılmıştır.

Araştırmada örneklem olarak alınan çocukların kimlikleri ve bireysel bilgileri gizli tutulmuştur.

1.7. Tanımlar

Aile: Ana, baba, çocuklar ve tarafların kan akrabalarından (aile biçiminin gereğine göre) meydana gelmiş, ekonomik ve toplumsal bir kurumdur (Özkalp vd., 1987, s.134).

Çocuk: Bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insandır (Türk Dil Kurumu, 1974, s.75).

Çocuk Yuvası: 0- 12 yaşlar arası korunmaya muhtaç çocukların bedensel ve psiko-sosyal yönden gelişmelerini sağlamak, onları eğitmek ve sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazandırmakla görevli ve yükümlü, yatılı sosyal hizmet kuruluşudur (2828 Sayılı Kanun, 3. Madde, (e) fıkrası, 1.bendi).

Gelişim: insanın beden yapısı, duygusal ve zihinsel özellikleri bakımından düzenli biçimde değişmesi ve istenilen görevleri yapabilecek bir duruma gelmesidir (Yolcu, 2004, s.131).

Sanat: İnsanın duygu, düşünce ve heyecanlarının, ruhsal deneylerinin başkalarına aktarılabilmesi, yani duygu ve düşüncelerinin biçimlendirilmesidir (Yolcu, 2004, s.9).

Sanat Eğitimi: Bireyde sanatsal ve estetik davranışlar geliştirerek ondaki yapabilme gücünü yapabileceği davranışlara dönüştürmek üzere yapılan eğitim süreçleridir (Balcı, 2006).

Sosyal Hizmetler: Yaşlı, yoksul, sakat ve zihinsel özürlüler ile kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocukların, sosyal yoksunluklarının giderilmesi, sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesi, gereksinimlerinin karşılanması, yaşam düzeylerinin iyileştirilmesi ve yükseltilmesi amacıyla toplumun ve özellikle gönüllü kuruluşların ve devletin ilgi ve yardımının sağlanması için yapılan düzenli ve sürekli çalışmaların tümüdür (Akt: Buluç, 1992, s.2).

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu: Kanunla verilen görevleri yapmak üzere Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu ve Başbakanlığa bağlı kamu tüzel kişiliğine sahip katma bütçeli bir genel müdürlüktür (2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu, md. 5).

Korunmaya Muhtaç Çocuk: Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; ana veya babasız, ana ve babasız, ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan, ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, çocuklardır (T.C. Resmi Gazete, 27.5.1983, Sayı:18059).

BÖLÜM II.

SANAT EĞİTİMİNDE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. EĞİTİMİN TANIMI VE KAPSAMI

Eğitim, insan hayatının tamamını kapsayan ve insanın bütün hayatını şekillendiren temel bir olgudur. Bir toplumun gelişmişlik düzeyini, çağa ayak uyduruşunu ve çağının da ötesinde oluşunu belirleyen en büyük etmen eğitim sistemidir. Toplumların bilişsel, ekonomik, kültürel değişim ve gelişimleri o toplumu oluşturan insanların eğitilmesine bağlıdır (Kırıçoğlu, 2005, s.23).

Eğitim, kelime olarak “eğmek” ten gelmekte olup Türkçe bir kelimedir. Arapça karşılığı “terbiye etmek” tir (Avcı, 2000, s.29). Eğitimin sözlükteki tanımı “önceden saptanmış amaçlara göre, insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi” şeklindedir (Türk Dil Kurumu, 1974 s.27). Demirel’e göre (2005, s.25) eğitim, “bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci”dir.

Özsoy (2007, s.25) eğitimin insana yapılan uzun vadeli bir yatırım olduğunu, bireyin yaratıcılık ve yeteneklerinin ortaya çıkarılmasında ve bunların geliştirilmesindeki önemini vurgulamaktadır. Eğitim sayesinde kişi kendi benliğini tanıyarak ne yapabileceğinin farkına varabilmektedir.

Yolcu’ya göre (2005, s.82) eğitimin hedefi, “karşılaşılan zorlukları akılcı, ve yaratıcı bir yolla çözüme kavuşturmak ve böylece mutlu, huzurlu, hoşgörülü, çevreye duyarlı ve uyumlu bir biçimde yaşamayı sağlamaktır”. Yolcu (2005, s.83) insan yaşamındaki sorunların farklılığı nedeniyle farklı çözüm yollarını oluşturabilmesi için

eğitimin en önemli ihtiyacı “bilgi” olduğunu, bu nedenle eğitimin temel hedeflerinden birinin bilgiyi üretmek olduğunu bildirir.

2.2. SANATIN TANIMI VE KAPSAMI

Sanat kelimesi, günümüzde farklı anlamlarda kullanılmakla birlikte güzel sanatlar kapsamındaki en basit tanımı, “hoşa giden biçimler yaratma gayreti” şeklinde yapılabilir. Sanat kelimesinin etimolojik kökeni, Arapçadan gelmekte olup, amel yani iş yapma anlamına gelen “sun” kökünden türetilmiştir. “Sun” un sözlükteki tanımı, “bir iş meydana getirmek ve bir maddeye zihinde tasarlanan şekli vermek” biçiminde yapılmaktadır (Yolcu, 2004, s.5).

Genel anlamda sanat, “insanların doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritm gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde, kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir” (Akt: Artut, 2006, s.19). “Sanatın temelinde insana özgü olan güzeli arama duygusu vardır. Sanat, bu anlamda güzeli yaratma çabasıdır” (Balci, 2005, s.13).

Eflatun (Platon) sanatı bir kopyayı tekrar kopya etmek, imgeyi tekrar imgelemek olarak tanımlamış ve sanatın bir yansıtma (mimesis) olduğunu söylemiştir. Eflatun’un öğrencisi Aristo ise sanatı “madde ve onun bulanık şekllinden saf, soylu ve ruhsal güçleri ayırıp ortaya çıkarmak için insan tarafından ortaya konan ilke” olarak tanımlamıştır (Özsoy, 2007, s.23).

Shiller’e göre sanat, “insanın özgürlük dünyasının ortaya çıkmasını sağlayan önemli bir araçtır”. Herbert Read sanatı “hayata uygulanan bir mekanizmadır, onsuz varlıklar dengesini kaybederek toplumsal ve ruhsal bir karmaşıklık içine girerler” şeklinde açıklamaktadır. Groce ise, sanatı “sezgi ve ifade gücünü ön plana çıkararak, doğanın sanatçı tarafından yorumlanarak yaşama can veren bir deneyim” olarak niteler (Artut, 2006, s. 19).

Balcı (2005, s.14) sanatın oluşumunda dört temel unsura dikkat çekmektedir.

Bunlar:

1. Doğa ve Toplum (Dış gerçeklik),
2. Sanatçı,
3. Sanat Eseri,
4. Sanat Tüketicisi.

Sanat, insan ile doğadaki nesnel gerçekler arasındaki estetik ilişkinin dışavurumudur (Artut, 2006, s.19). Sanatçı, doğa ve toplumdan aldığı birikimlerle sanat eserini ortaya koyar. Sanat eserini dinleyen ya da gören, başka değişle eserle iletişim içinde bulunan kişi sanat tüketicisidir. Sanatı oluşturan unsurlar arasında sürekli bir döngü vardır. Milyonlarca sanatçı, doğa ve toplumdan aldığı birikimlerle resim, heykel, mimari müzik, edebiyat, sinema, opera, bale vb. gibi sanat alanındaki ürünlerini ve etkinliklerini milyarlarca sanat tüketicisine sunar. Sanat tüketicileri, sanat ürünleri ve etkinliklerinden aldıkları değerlerle içinde yaşadıkları doğa ve toplumu zenginleştirerek daha da anlamlı hale getirirler. Milyonlarca sanatçı, yeni değerlerden aldığı birikimlerle de yeni yaratılar üretmeye devam ederler (Balcı, 2005, s.14).

Sanat, göreceli bir kavramdır. Birbirinden farklı sanat görüşleri vardır. Sanatla ilgili soru ve sorunları açıklayan bu görüşlere “sanat kuramları” denir. Dört farklı sanat kuramı vardır (Balcı, 2005, s.14). Bunlar:

1. Yansıtmacı Sanat Kuramı,
2. Anlatımcı Sanat Kuramı,
3. Biçimci Sanat Kuramı,
4. İşlevsellik- Fonksiyonel Sanat Kuramı.

Her sanat kuramı, sanatı meydana getiren unsurlardan birine bağlı olarak sanatı açıklamaya çalışır. Yansıtmacı sanat kuramı (mimesis kuramları) sanatı “doğa ve toplumun” yansıması olarak ele alır. Anlatımcı Sanat Kuramı, “sanatçıyı” esas alarak sanatı, sanatçının duygularını dışa vurumu olarak açıklamaya çalışır. İşlevsellik

ve fonksiyonellik sanat kuramı da “sanat tüketicini” esas alarak sanatla ilgili soru ve sorunları irdeler. Biçimci sanat kuramı ise sanatla ilgili görüşlerini “sanat eseri” unsuruna dayandırır (Balcı, 2005, s.15).

Sanat kavramını genel olarak iki alanı kapsamaktadır. Bunlar:

- a. Endüstriyel Sanatlar (Zanaat),
- b. Güzel Sanatlar.

Endüstriyel sanatlar (zannat) el becerisi gerektiren tekrar yoluyla elde edilebilen meziyet ya da ustalık olarak değerlendirilirken, güzel sanatlar ise derin bir düşünce ve yaratıcılık gerektiren bir alandır. Balcı (2005, s.17) günümüzdeki güzel sanatları 5 alanda incelemiştir:

- a. Yüzey ve Hacim Sanatları: Resim, grafik, baskı, afiş, fotoğrafçılık, yontu (heykel) seramik, batık, örme, dokuma, nakış vb.
- b. Dil Sanatları: Şiir, öykü, oyun metni, roman ve deneme gibi yazın alanının tüm çeşitleri, masal, deyiş, tiyatro metni vb.
- c. Ses Sanatları: Müzik alanı. Müzik alanı ile ilgili tüm yaratma çabaları.
- d. Devinim Sanatları: Her türden dans çalışması (folklor, bale, çağdaş dans, ritmik jimnastik, buz pateni vb.).
- e. Eylem Sanatları: Her tür dramatik çalışmalar, doğaçlama, mim, kukla, sinema.

Sanat, insan yaşamının ve bilimin vazgeçilmez bir unsurudur. Kişi için sanat, yaratma eyleminden dolayı bir mutluluk kaynağıdır (Yılmaz, 2005, s.18). Sanatın insan hayatındaki önemi konusunu Artut (2006, s.19) şöyle ifade eder: “Sanat insanların ideal özelliklerini ortaya çıkarmakla birlikte hayatı anlamlı ve yaşanabilir kılar. Sanat, insanı herhangi (sıradan) birisi olmaktan kurtararak ona kişilik kazandırır”.

Sanat yaratıcı bir süreç olarak kişiyi özgür düşünmeye, özgür çalışmaya ve yaratmaya götürür. Bu özelliğiyle onda birey olma özelliği yaratır. Üreten, seçen, beğenen kişi aynı zamanda toplumsal ve kültürel gelişmede katılımcı kişiler meydana getirir (Kırıçoğlu, 2005, s.51). Sanatın bilim ve teknoloji için önemi, yaratıcılık unsurundan kaynaklanmakla birlikte bilimsel ve teknolojik gelişmeleri ortaya çıkaran ve geliştiren yaratıcı düşünceler sanat vasıtasıyla beslenmektedir. Diğer bir deyişle bilim ve teknoloji, gelişebilmesi için sanata ve yaratıcılığa bağımlıdır.

2.3. SANAT EĞİTİMİNİN TANIMI ve EĞİTİM SİSTEMİNDEKİ ÖNEMİ

Sanatsal bilgiler bireylere, sanat eğitimi dersleriyle aktarılmaktadır. Sanat eğitimi, plastik sanatların eğitimi ve öğretimiyle ilgilenir. Balcı'ya göre (2005) sanat eğitimi, “bireyde sanatsal ve estetik davranışlar geliştirerek ondaki yapabilme gücünü yapabileceği davranışlara dönüştürmek üzere yapılan eğitim süreçleridir”. Yolcu'ya göre (2005, s.88) sanat eğitimi, “kişinin duygularını, düşüncelerini, izlenimlerini, yetenek ve yaratıcılığını estetik düzeyde bir anlatıma ulaştırabilmek amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür”.

Sanat eğitimi, temelde sanatsal etkinlikler yoluyla bireylerin ve toplumun içinde yaşadıkları çevreye duyarlı olmalarını sağlamaya, çevresi ile yararlı bir etkileşime girebilmelerine imkan vermeye yönelik düşüncededir (Buyurgan, 2007, s.22). Sanat eğitimi, genel eğitimin tamamlayıcısı olup aynı zamanda kişiliğin de eğitimidir (İrk, 1994, s.24). Sanat etkinlikleri, çocuğun bir bütün olarak gelişmesine katkısı yanında onun öğrenmesinde ve kavram elde etmesinde oldukça yararlı bir alandır (Kırıçoğlu, 2005, s.23).

Sanat eğitimi tüm bireyleri daha çocukluklarından başlayarak kültürel açıdan yetiştirip, sezgileri, akıl yürütmeyi, hayal kurma ve beceriyi doğru bir şekilde geliştirerek bireye görsel bir okur-yazarlık kazandırmaktadır (Özsoy, 2007, s.51). Bireyler sanat eğitimi sayesinde bakmak yerine görmeyi, duymak yerine işitmeyi dokunduğunu hissetmeyi kısacası farkında olmayı ve algılamayı öğrenirler (Yılmaz,

2005, s.18). Gençaydın'a göre (1992, s.34) sanat eğitiminin amacı, "bilinenin aksine sanatçı yetiştirmek değildir. Sanat eğitimiyle bireyin estetik eğitimi hedeflenerek, kişinin yaratıcı düşüncesini ortaya çıkarmasına yardımcı olarak, olumlu bir kişilik kazanmasını sağlamaktır". Sanat eğitimi, gözlem yapma, orjinalite, buluş ve kişisel yaklaşımları destekleyerek, pratik düşünceyi geliştirir. Olayları olmadan da beyinde gerçekleştirebilme gücünü artırır (Yolcu, 2005, s.91).

Çağımızda eğitim, bilim ve sanatın işbirliğine dayandırılmalıdır. Sanatın da, bilimin de amacı, insana hizmet etmek ve yeniye keşfetmektir. Sanata ve duyguların eğitimine önem veren okul ya da eğitim sistemlerinde, duygular eğitilirken, zihinsel yeteneklerin, düşüncenin ve zekanın da geliştiği gözlenmektedir. Sanat, duygu ve düşünce arasındaki iç içe geçmiş bağlantıyı vurgularken, öğrenme ve gelişim sürecinin de etkin bir yardımcısı olur (Yolcu, 2005, s.91).

BÖLÜM III.

ÇOCUK RESİMLERİ

3.1. ÇOCUK VE RESİM İLİŞKİSİ

3.1.1. Çocuk ve Resim

“Çocuk, bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insandır” (Türk Dil Kurumu, 1974, s.75). Belirli bir kas olgunluğuna erişmiş her çocuk, kağıt üzerinde bir takım çizgi ve figür denemelerinde bulunur. İlk yaşlarından itibaren önce amaçsız ve bilinçsiz karalamalarla resme başlayan çocuk, motorik, ve duygusal gelişimlerine bağımlı olarak resim yoluyla kendisini anlatmaya çalışır (Yolcu, 2004, s.137). Karalamalardan başlayarak, simgesel anlatıma doğru gelişen çocuk resimleri, görme, algılama, imge elde etme, depolama, hatırlama, düşünme ve çağırışım gibi bir dizi eylemden sonra ortaya çıkar (Buyurgan, 2007, s.34).

Çocuk için resim, zaman zaman dilin yerine geçer. Sözel olarak ifade edemediği olayları resim yoluyla anlatmaya çalışır. Malchiodi’ ye göre (2005, s.53) resim, “biçimlerin şekillerin ve imgelerin çizgilerle anlatımıdır”. Yörükoğlu’ya göre (1998, s.6) resim, çocuğun dış dünyayı algılayışının bir göstergesidir. Çocuk objeleri betimlemek üzere figüratif düşünce etkisinde formları oluşturur. Gördüğünü yansıtmaya en uygun formu çizmeye çalışır. Burada önemli olan görsel olarak yansıtılan konunun ne ifade ettiğidir. Aynı görüşü paylaşan Yavuzer’e göre (2005, s.12) resim, “psiko-pedagojik olarak çocuğu bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi, onun zeka, kişilik, yakın çevre özellikleriyle iç dünyasını yansıtmaya yarayan bir ifade aracıdır”. Keskin

(2007, s.11) resme bilişsel bir bakış açısı getirerek resim faaliyetini, insan beyninin hafızasına aldığı duyuşal (genellikle görsel) bir uyarıyı zihinde işleyerek zaman ve mekanda ince motor yeteneği ile yanıt verebilmesi şeklinde açıklamaktadır.

Resim yapmak bir süreç olarak değeriendirildiğinde farklı aşamaları kapsamaktadır. Kramer resim yapma, boyama ve yaratma sürecinde çocukların resim malzemelerini çeşitli kullanım yöntemlerinin kapsamlı tarifini yapar. Onun gözlemlerine göre, resim malzemeleri 5 türlü kullanılabilir:

1. *Öncesindeki faaliyetler:* Karalama, sıvaştırma, malzemenin fiziksel özelliklerinin incelenmesi.
2. *Düzensiz boşalım:* Dökme, püskürtme, vurma, tahripkâr davranışlar ve ardından gelen denetim yitimi.
3. *Savunmaya hizmet eden resim:* Aynı şeyleri tekrarlama, kopya yapma, üzerinden geçme ve sıradan ürünler.
4. *Resim-yazılar:* Kelimeleri destekleyen veya yerine geçen resimsel iletişim.
5. *Biçimlendirilmiş anlatım ya da kelimenin tam anlamıyla sanatsal resim:* Kendini ifade etmeye ve iletişime de başarıyla hizmet eden sembolik biçimlerin üretimi (Malchiodi, 2005, s. 54).

Avcı (2000, s.103) çocuk ve resim ilişkisini, “Çocuk niçin resim yapar?” sorusuna verdiği cevaplarla şöyle özetler:

1. Çocuk, hareket gereksiniminin bir sonucu ve uzantısı olarak resim yapar.
2. Merak ve heyecanlarını tatmin için resim yapar.
3. Oyun oynamak, macera yaşamak ve bunlardan alınacak zevk için resim yapar.
4. Duygularını, algı ve düşüncelerini, korkularını, hayallerini ifade etmek için resim yapar.
5. Güzellik ve güzelleştirmek için resim yapar.

6. Ben bir insanım, bireyim, ben de görüyor ve duyuyorum. Beni görmezden gelmeyin diye resim yapar.
7. Dış dünyayı tanıma ve uyum sağlamak için resim yapar.
8. İletişim için, dil aracı olarak kullanmak için resim yapar.
9. Büyükler dünyasından ve onların koyduğu kurallardan ayrı, kendisine ait, özel, sadece kendisinin yaptığı, kontrolünün kendisinde olduğu bir dünyayı yaratmak için resim yapar.
10. “Bu resim benim” diyebilmek için resim yapar.

Balcı'ya göre (2006) çocuk resimleri, çocukların gelişim süreçleri ve psikolojileri hakkında bilgi veren önemli kaynaklardır. Çocuk resimleriyle ilgili temel bilgilerin çocuğun eğitiminden sorumlu tüm kişilerce ve ebeveynlerince bilinmesinde yarar vardır. Yavuzer (2005, s.11) çocukların resim yoluyla yetişkinlere sözel olarak ifade edemedikleri bazı sorunlarını yansıttıklarını söyler. Çocuklar resimlerinde sadece içsel olayları değil, kişilerarası olayları sembolleştirerek birçok deneyimi, duyguyu ve algılamayı tek bir görsel ifadede yoğunlaştırabilirler. Resim yapma etkinliği bilişsel süreçleri de içerisinde kapsadığı için çocuğun zeka gelişimi düzeyinde önemli veriler sağlar.

3.2. ÇOCUK RESMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Çocuk resmine ilişkin düşüncelerin temel çıkış noktasını, “Çocuklar nasıl resim yapar? Çizgi çizmeye nasıl, ne zaman başlar ve çizgiler çocukta nasıl gelişir?” gibi sorular belirlemiştir. Bugüne kadar pek çok bilim adamı, sanat eğitimcisi ve sanatçı bu sorulara değişik görüşler getirmişlerdir. Kırıçoğlu (2005, s.54) bu görüşleri başlıca iki ana grupta incelemiştir:

1. Çocuk resimlerine ruhbilimsel ve gelişimsel boyutta yaklaşımlar.
2. Çocuk resimlerine sanatsal ve estetik yönden yaklaşımlar.

3.2.1. Gelişimsel ve Ruhbilimsel Yaklaşımlar

Çocuk resimlerine olan gelişimsel yaklaşımların temeli, 18. yy'a Rousseau'ya kadar uzanmaktadır. 19. yüzyıl başında Rousseau ve Froebel gibi öncülerin başlattıkları düşünce hareketlerinin içerisinde çocuklar için de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelerden en önemlisi “çocuk hareketi”dir (Kırıçoğlu, 2002, s18).

Çocuk hareketinde çocukların bedensel ve ruhsal açıdan yetişkinlerden farklı oldukları görüşleri savunulmaktaydı. Çocuk ruhbilimindeki bu gelişme kısa sürede eğitime ve sanat eğitimine de yansımıştır.

İlk olarak Cooke, çocuk resimleri üzerine sanatsal gelişim evreleri konusunda bir makale yayımlamıştır. Daha sonra Ricci İtalyan Çocuklarının resimleri üzerine gözlemlerini yayımladı ki muhtemelen kayda geçen ilk çocuk resimleri koleksiyonuydu (Akt: Malchiodi, 2005, s.26). Çocuk resimlerine duyulan merak üzerine onların nasıl geliştiği ve hangi aşamalardan geçtiği sorunları üzerinde çalışmalar başlamıştır. San (1983, s.95) 1905- 1927 yılları arasında Almanya'da Kerschenteiner, Rouma ve Luquet'nin Almanya'daki okul çocuklarından yaklaşık 300.000 resim toplayarak çocuk resimlerinin evrelerini tespit etmeye çalıştıklarını bildirir.

Yavuzer (2005, s.23) gelişimsel evrelerin sınıflandırılmasında en önemli isim olarak Luquet'i gösterir. Luquet'in sanatsal gelişim evrelerini sınıflandırması daha sonra Piaget'in bilişsel gelişim evrelerini geliştirmesine ön ayak olmuştur. Luquet ve Piaget çocuğun resimlerinde gerçeğe benzeyen ve tanınabilen objeler yapmaya çalıştığını vurgular.

Gelişimsel yaklaşımlarda “çocuk oyun oynamak için resim yapar” düşüncesi yer alır. Çocuğun neden çizdiği sorusuna, oyunu açıklayan kuramları vererek açıklamaya çalışmışlardır. Bu kuramlardan bazıları şunlardır:

3.2.1.1. Fazla Enerji Kuramı: Oyun kuramının savunucularından Shiller, oyunun fazla enerjiyi dışarı atmanın bir yolu olduğunu söyleyerek “*Fazla Enerji Kuramı*”nı ortaya atmıştır. Bu kuram, aktif olmanın insanın doğal yapısında bulunduğunu ve oyunu fazla enerjiyi dışarı atmanın bir yolu olduğu görüşünü öne sürer. Diğer canlılara göre insanın aktivitesinin temelinde aklın olduğu dikkati çeker. İnsanın aktif durumu fiziksel özellikleri ve aklıyla gerçekleşir. İnsan enerjisini çeşitli yollardan deşarj eder. Enerjinin boşaltılmadığı durumlarda biriken fazla enerji kişiyi, genellikle saldırgan tutumlar içine itmektedir. Bu fazla enerjinin en kolay ve eğlenceli şekilde dışarı atımı oyunla gerçekleşmektedir (Yavuzer, 2005, s.24).

3.2.1.2. Alıştırma Öncesi Kuramı: Bu kuramın öncülerinden Gross (1901) oyunun çocuğa ileri ergenlik dönemlerinde faydalı olacak becerileri uygulama fırsatı ile yeteneklerini geliştirme olanağı verdiğini savunur. Çocuklukta oyun oynayarak kazanılan faydalı beceri tutum ve davranışlar, yetişkin yaşamına hazırlanmanın bir antrenmanı gibidir. Kişi manevra kabiliyetini ve hazır bulunuşluğunu böylece gerçekleştirebilecektir (Yavuzer, 2005, s.24).

3.2.1.3. Yineleme Kuramı: Oyun üzerine ileri sürülmüş biyolojik kuramlardan biri de yineleme kuramıdır. Bu kuramda oyunun, atalarımız açısından önem taşıyan içgüdüsel etkinliklerin provası olduğu ileri sürülür. Hall’a göre oyun, çağdaş toplumda sorun yaratabilecek ilkel güdülere (örneğin saldırganlık) bir boşalma, dışa vurum yolu sağladığı için önemlidir. Çizme işleminin kendisinin içgüdüsel etkinliklerin provası olmasa da, çizimler ilkel içgüdülerin simgesel bir biçimde dışa vurulmasını sağlayabilir. Örneğin askerlerin ve savaşların resimlerini çizen bir çocuğun ilkel saldırganlık dürtülerini tekrar ederek onları yüzeye çıkarttığı söylenebilir (Yavuzer, 2005, s.24).

Piaget’in resim ve zihinsel gelişimle ilgili görüşleri, çocuk resmindeki gelişimci yaklaşımlarda hala etkilidir. Ona göre, çocuklukta zekânın gelişimi, büyük ölçüde biyolojik olgunluğa ve çocuğun yaşına bağlı olarak bazı evrelerden geçerek

ilerler. Piaget bir resim kuramı önermemiştir. Resmi, çocuğun dünyayı gelişen bir biçimde zihninde temsil ettiği yolundaki kuramına kanıt olarak kullanmıştır (Akt: Buyurgan, 2007, s.37).

1950’li yıllarda psikoloji alanındaki testlerin artmasıyla çocuk çizimlerinin zihinsel ve duygusal durumuyla ilişkisi araştırılmaya başlanmıştır. Çocuk çizimlerini bir ölçüm yöntemi olarak değerlendiren sistemli ilk test, 1926 yılında Goodenough tarafından geliştirilmiştir. “Resimle Zeka Ölçümü” adlı bu testi 1963 yılında Harris gözden geçirerek “Goodenough-Harris, Bir Adam Çiz” testini geliştirmiştir. Araştırmacılar bu testi kullanarak çocukların yaşları büyüdükçe çizimlerindeki ayrıntıların da çoğaldığını saptamışlardır (Yavuzer, 2005, s.21). Daha sonraki yıllarda Buck, Koppitz, Frankenburg ve Gessel gibi araştırmacılar çocukların gelişim bozukluklarının tespitinde yararlı olan çeşitli resim testleri geliştirmişlerdir.

Çocuk resmini ruhsalbilimsel yaklaşımlarla açıklayan kuramların temelinde psiko-analitik kuram gelir. Freud tarafından öne sürülen bu görüşe göre çocuğun resim çalışması bilinçaltında yatan istek ve korkulardan büyük ölçüde etkilenmektedir. İstek ve korkuların anlatımı sembolik veya gizli olabilmektedir.

Yavuzer (2005, s.24) psiko-analitik kuramcılarının resmi, insanların bastırılmış ve tehlikeli duygularının zararsızca dışarı dökülebileceği “güvenlik süpabı” olarak gördüklerini bildirir. Bu konuda küçük bir kızın evdeki sürtüşmelerden ve tartışmalardan yıpranarak resimde evin bacasından kalın duman tabakasının yükselişini yansıttığını örnek gösterir.

3.2.2. Sanatsal (Artistik) ve Estetik Yönden Yaklaşımlar

Sanatsal (artistik) yaklaşımlar, çocuk resimlerini sanatçıların resimleriyle kıyaslayarak birer sanat eseri olarak görmektedirler. Demirci (1974, s.38) çocuk resim sanatına şöyle atıfta bulunmuştur. “Bugün dünyada büyük sanatçıları

düşündüren, kısılandıran, onların anlamına erişmeye çaba gösteren bir ‘çocuk resim sanatı’ vardır”.

Çocuk resimlerine ilk dikkatlerin çekilmesi 20. yüzyılın başında her türlü olağandışı görüntünün sanata girdiği, akademik ölçülerin reddedildiği ve sanatsal yaratmada yeni kaynaklar arandığı zamana rastlar. Çocuk resmi, ilkelerin resimleri ve halk sanatı estetik kaynak olarak keşfedilmiştir (Kırışoğlu, 2005, s.57).

B. Rahmi Eyüboğlu “Dünya kuruldu kurulu çocuklar resim yapıyorlardı, ama bunlarda bir lezzet, bir değer olduğunu yeni resim anlayışına borçluyuz” diyerek bu benzetmeyi dile getirir (Akt: Kırışoğlu, 2005, s.57). Çocuk resimlerinde bulunan değer, estetik açıdan sanatın, ilk, özgün ve yalın biçimi olmasından dolayıdır (Buyurgan, 2007, s.39).

Edgü (1974, s.230) 20. yy sanatındaki devrimlere bağlı olarak çocuk resimlerinin pek çok sanatçıya yeni ufuklar açtığını ifade eder. Ona göre bu sanatçılar arasında Klee ve Debuffet başta gelir.

Klee 1912’de bir dergiye yazdığı yazısında, sanatın ilk izlerinin etnoğrafya müzeleri ile anaokullarında bulunduğunu, çocukların dışarıdan herhangi bir yardım almadan ürettikleri resimlerle birer sanat örneği sunduklarını belirtir. Ancak Klee, daha sonra çocuk resimleriyle kendi resimleri arasında kurulmak istenen ilişkide ileri gidildiğini fark ederek “Benim resimlerimi çocuk resimlerine benzetmeyiniz. Bunlar iki ayrı dünyaların ürünleridir. Unutmayınız ki çocuklar sanat hakkında bir şey bilmezler. Sanatçı ise aksine resimlerin biçimsel düzeni ile bilinçli olarak ilgilidir. Sanatçının resimlerindeki anlam, amaçlanan ile bilinçaltının ortak sonucudur” der (Akt: Buyurgan, 2007, s.39).

Arnheim, çocuk resmi ile sanatçıların yapıtları arasındaki benzerliğin gelişimsel anlamda değil, sanatın oluşum süreciyle ilgili olduğunu savunur. Çocuk resimlerinin yetişkinlerinkinden çok ayrı nitelik yapıları olup, yetişkin sanatından bağımsız bir sanattır (Kırışoğlu, 2005, s.59).

3.3. ÇOCUKLARIN ÇİZGİSEL (SANATSAL) GELİŞİM EVRELERİ

Gelişim, insanın bense, zihinsel, ruhsal ve sosyal özelliklerinin düzenli bir biçimde değişmesi ve istenilen görevleri yapabilecek duruma gelmesidir. Gelişimin temelinde büyüme, olgunlaşma, hazır olma ve öğrenme kavramları yer almaktadır. Bireyin herhangi bir görevi yerine getirebilmesi için önce o görev için gerekli olgunluk düzeyine ulaşması, daha sonra bazı yaşantı ve öğrenmelerden geçmesi gerekir (Özkalp vd., 1987, s.3). Çocuk gelişimi, bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal alanlarda belirli bir süreci kapsamaktadır. Çocuğun çizgisel (sanatsal) gelişimi bu süreçlere paralel olarak gelişen bir dizi sanatsal anlatımları ifade etmektedir.

1800'lerin sonlarında ve yirminci yüzyılın başlarında, çocuk resimlerine ilgi duyan araştırmacılar, çizgisel gelişimde gözlemlenen evreleri tanımlamaya başlamışlardır. Kırısoğlu (2005, s.55) çocuk resimlerinin bir gelişme süreci izlediğine ilk kez dikkat çeken kişinin Britch olduğunu bildirir. Ona göre bu gelişme sürecinin öğrenmeyle bir ilgisi olmayıp, organizmanın doğal bir sürecidir ve çocuğun doğal büyümesine koşut olarak kendiliğinden gelişir.

Daha sonraki yıllarda araştırmacılar Lowenfeld'in "*Creative and Mental Growth*" (*Yaratıcılık ve Zeka Gelişimi*) adlı çalışmasını inceleyerek sanatsal gelişim evrelerinin motor beceriler, algılama, dil, sembol oluşumu, duygusal farkındalık, uzamsal oryantasyon gibi çeşitli alanlarda ortaya çıkan yeteneklerin göstergesi olarak kabul etmişlerdir (Malchiodi, 2005, s.45). Araştırmalara göre görsel algının gelişimi konusunda çeşitli evreler tespit edilmiştir. Örneğin Wildlöcher sanatsal gelişimi üç evrede incelemiştir. Bunlar:

1. Karalama Evresi,
2. Akılcı Gerçekçilik Evresi,
3. Görsel Gerçekçilik Evresi (Çilenti, 1988, s.57).

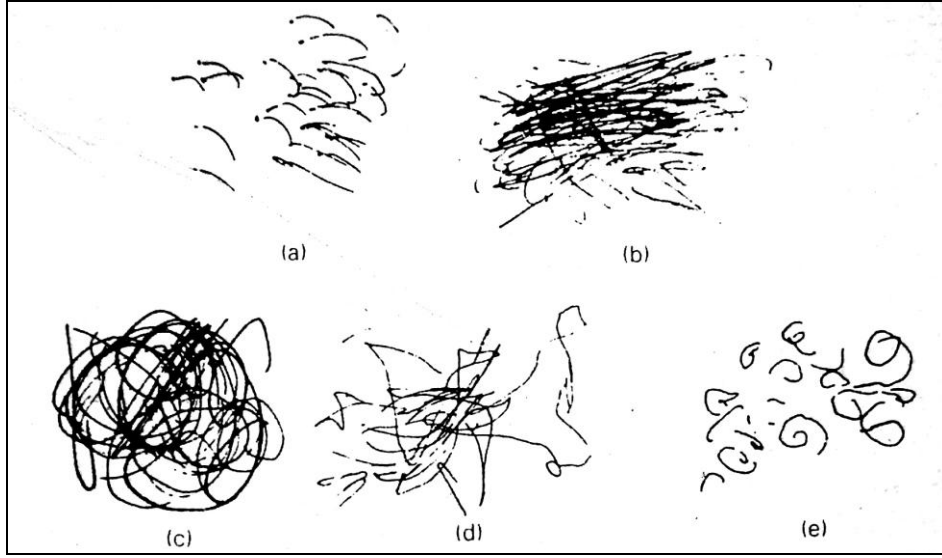
Çocuğun sanatsal gelişimi konusunda geçmişten günümüze kadar yapılan çalışmalardan en çok kabul gören yaklaşım Lowenfeld'in yaklaşımıdır (Kırıçoğlu, 2002, s.75). Bu yaklaşım sırasıyla şöyledir:

1. Karalama Evresi (2 ile 4 yaş arası).
2. Şema Öncesi Evre (4 ile 7 yaş arası).
3. Şematik Evre (7 ile 9 yaş arası).
4. Ergenlik Öncesi Evre (9 ile 11 yaş arası).
5. Mantık Çağı (11 ile 13 arası).
6. Ergenlik Krizi (13 yaş ötesi).

3.3.1. Karalama Evresi (2 ile 4 Yaş Arası)

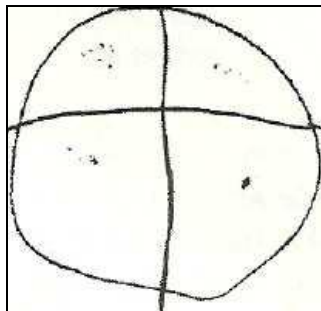
Çocuk gelişiminde artistik üretimin ilk evresi, çizgilerle başlar (bkz. **Resim 1.**) Karalama veya çiziktirme ilk önce keşfetme, yeni malzeme ve düşüncelerle denemelerin genel bir evresini tanımlar (Artut, 2006, s.217). Karalama evresi, 2-4 yaş arasındaki çocukları kapsamaktadır. Piaget'nin Devim Duyusal Dönem olarak adlandırdığı bu dönemde çocuklar, taklit, bellek ve düşünceyi kullanmaya başlayarak zamanla çevresinde olup bitenlerin farkına varmaya başlar (Yolcu, 2004, s.150).

Yavuzer (2005, s.32), çocukların ilk karalamalarının çocuğun kendini ilk ifade edişi olarak görmektedir. Keskin (2005, s.14) ise karalamaların kaba kol kuvvetiyle yapıldığını ve çizgi denetiminin sağlanmasıyla parmak kaslarının yani ince kas kuvvetinin geliştiğine dikkat çeker.

Resim 1. Karalama evresinde çocukların karalamaları. (a) Vurarak İz bırakması, (b) Sağdan sola karalama, (c) yuvarlak karalama (d) değişik biçimlendirilmiş karalamalar, (e) ilk anlamlı karalamalar (Schuster ve Beisl'den Akt: Çilenti, 1988, s.58).

Çocukların karalamaları konusunu en kapsamlı olarak 1969 yılında Rhoda Kellogg inceleyerek birbirini takip eden 20 şekil tespit etmiştir (bkz. **Tablo 1.**). Kellogg, 1,5 -2 yaş arasındaki çocukların ilk başlarda yaptıkları karalamaların daha sonra bir dizi düzenli şekiller haline gelerek ve aşama aşama ayırt edilebilir şekillere dönüşüp, sonra da ilk simgesel çizimlerin 3-4 yaşlarında tamamen yapısal blokları oluşturan çeşitli karmaşık şekillere dönüştüğünü iddia eder (Akt: Artut, 2006, s.220). Kellogg'a göre bu şekillerin arasındaki en anlamlı olanı yuvarlak şeklidir. Çocuğun çizmiş olduğu bu ilk yuvarlak şekle "Mandala" denilmektedir (bkz. **Resim 2.**).

Resim 2. Mandala Çizimi, Otuz Yedi Aylık (Artut, 2006, s.219).

Karalama 1		Nokta
Karalama 2		Tek dikey çizgi
Karalama 3		Tek yatay çizgi
Karalama 4		Tek çapraz çizgi
Karalama 5		Tek kavisli çizgi
Karalama 6		Çok sayıda dikey çizgi
Karalama 7		Çok sayıda yatay çizgi
Karalama 8		Çok sayıda çapraz çizgi
Karalama 9		Çok sayıda eğri çizgi
Karalama 10		Yarı bükülmüş açık çizgi
Karalama 11		Yarı bükülmüş kapalı çizgi
Karalama 12		Zik zak ya da dalgalı çizgi
Karalama 13		Tek çember çizgi
Karalama 14		Çok sayıda çember çizgi
Karalama 15		Helezonik çizgi
Karalama 16		Üst üste çizgilerle dolgu çember
Karalama 17		Üst üste çizgilerle çember
Karalama 18		Açılmış dairesel çizgiler
Karalama 19		Tek kesişmeli çember
Karalama 20		Kusurlu çember

Tablo 1. Kellog'un Belirlediği Karalama Örnekleri (Yavuzer, 2005, s.35).

Mandala, Sankristçe'de daire anlamına gelmektedir. Doğu felsefesinde mandala evrenin sembolü olarak kabul edilir. Jung psikolojinde ise insanda ruh ile aklın birliğini temsil eder (Yavuzer, 2005, s.29).

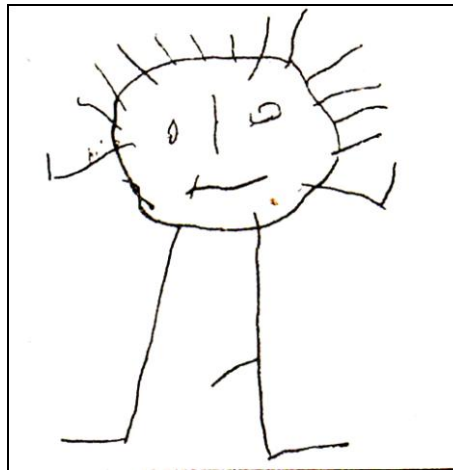
Mandala, çocuğun sanatsal faaliyetlerinde soyuttan somuta, güneş, insan resimleri vb geçişin ifadesi olması bakımından önemlidir. Cox (1992, s.34) çocukların üç yaşına kadar çizdikleri ilk yuvarlak şeklinin insan figürü çiziminin ilk basamağı olduğunu ve çocuğun kocaman bir yuvarlak çizerek insanın başını oluşturduğunu buraya alttan iki çizgi tutuşturarak bacakları oluşturduğunu ve yuvarlağın da hem başı hem de gövdeyi temsil ettiğini bildirir.

Keskin (2005, s.23) çocuğun üç yaşından sonra yüzdeki detayları yapmaya başladığını ve bu detayları yaparak çocuktaki, sabır ve dikkat süresinin gelişerek bunun ilerideki akademik başarının ilk yapıtaşı olduğunu ortaya koymaktadır.

Karalama evresinde çocuklar renkleri önemsemeyip, eline hangi renk kalem gelirse onu alarak çizmeye koyulur. Ancak 4–5 yaşlarından sonra rengi bilinçli bir şekilde kullanmaya başlarlar. İlk olarak üç ana renk olan sarı, kırmızı ve mavi kullanılıp daha sonra 5 yaşlarında siyah, beyaz turuncu yeşil gibi diğer renkleri de kullanmaya başlarlar (San, 1979, s.96).

3.3.2. Şema Öncesi Evre (4 ile 7 Yaş Arası)

Şema öncesi dönem, genellikle 4–7 yaş dönemini kapsar. Bu dönemde dairesel ve uzunlamasına çizgilerin biçimlenmeye başladığı görülür. En sevilen çizim insan figürüdür. Şema öncesi dönemde iri baş görünümlü insan sembolleri çizilir (Barnes, 1996, s.46) (bkz. **Resim 3.**).

Resim 3. Şema Öncesi Döneme Ait İnsan Çizimi, 4 yaş (Schuster ve Beisl'den Akt: Çilenti, 1988, s.63).

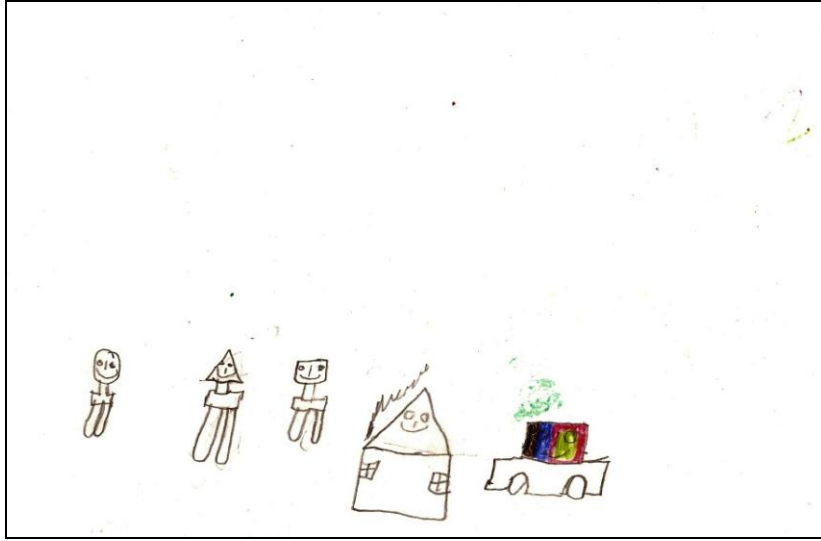
Cox (1996, s.85) şema öncesi dönemde çocuğun adeta eskiz yaparcasına karalamalar yaptığını, sürekli olarak farklı insan resimleri yaptığını ifade eder. Şema öncesi evrede çocuk renklerin özellikle de üç ana rengin adlarını öğrenir (San, 1979, s.100). Bu dönemde çocuk hangi renk hoşuna gidiyorsa o rengi kullandığı, örneğin maviyi seviyorsa insan yüzünü maviye boyadığı görülür (Yavuzer, 2005, s.48).

3.3.3. Şematik Evre (7-9 Yaş Arası)

Şema döneminde çocuk şematik çizimlerle nesneleri ifade etmeye başlar. “Şema, ana hatların taslağının çizilmesi, resimlerin şekillerle temsil edilmesi olarak tanımlanmaktadır” (Kırıçoğlu, 2002, s.88). Şema resimleri çocuğun bilgisini ortaya koyduğu şekillerdir. Bu dönemde görülen en önemli özellikler insan ve mekan şemasının gelişmesidir.

San’a göre (1976, s.9) 7-8 yaşlarında çocuğun resimleri mantıksaldır. Yani çocuk gördüğünü değil, bildiğini çizer. Örneğin yandan çizmeye çalıştığı bir yüzde gözleri iki tane yaparak önden görüyormuşçasına çizer. Çünkü mantık olarak bir insanın iki tane gözü vardır. San (1976, s.10) ayrıca bu dönemdeki çocuğun süsleme ve bezeme gibi dekoratif eğilimlere yöneldiğini söyler.

7 yaşlarında çocuklar insan figürü çizimlerinde oval, dikdörtgen, üçgen gibi sembolleri kullanmaya başlarlar (bkz. **Resim 4.**). Barnes (1996, s.49) bu konuyu şöyle açıklar: “8–9 yaşlarında çocuklar insan resmini geometrik şekilleri sembolize ederek oluştururlar. Elbiseyi vücut şeklinde sembolize ederek çizerler. Genellikle boyun ve omuzlar bütün olarak tasarlanarak vücuda birleştirilirler”.

Resim 4. Şema Döneminde Geometrik Şekillerle Yapılan Figürlere Örnekler.

Şema dönemindeki en büyük başarı mekan kavramının gelişmesidir. Çocuk resimlerinde sadece insan, ev ve ağaç çizmekle kalmayıp üzerindeki toprağın da farkına vararak mekanı belirtmeye başlar. Yavuzer (2005, s.57) yer çizgisinin varlığını çocuğun çevresinden haberdar olması şeklinde yorumlamaktadır. Şema döneminde yer çizgisinin yanında bir de gök çizgisi bulunur. Çocuk, yer ve gök çizgisinin arasında kalan boşluğu hava olarak adlandırır. Keskin (2007, s.26) sekizinci yaşta çocuğun mantık gelişimi nedeniyle gerçekçiliğe yöneldiğini ve orantı kavramının gelişmeye başladığına dikkat çeker.

Çocuğun, şema dönemindeki resimleriyle okul öncesi dönemdeki resimlerinin farklılığına değinen Buyurgan (2007, s.62) önceleri özgür, coşkulu ve rengarenk yapılan resimlerin okul dönemine gelindiğinde kuru, heyecansız ve karamsar hale geldiğini ifade eder. Barnes (1996, s.105) bunun nedenini çocuğun gerçekçi çizime yönelerek başarısızlığa uğraması olarak görmektedir.

Şema döneminde renk kullanımı konusunda Malchiodi (2005, s.56) bu yaşlarda çocukların kahverengi gövdeli ve yeşil tepeli ağaçlar yaptığını, renkleri objelere göre katı kurallara dayandığını bildirir. Renklerin obje rengine uymayan

beklenmedik kullanımlarının gelişim açısından bir önceki evrenin düzeyinde kalındığına işaret eder.

3.3.4. Ergenlik Öncesi Evre (9 ile 11 Yaş Arası)

9-11’li yaşlarda, çocuk kendisinin toplumun bir üyesi olduğundan haberdardır ve bu haberdar oluşu çizgilerine yansıtmaya başlamıştır. Çocuğun önceki yıllardaki resimlerine göre daha ayrıntılı çizgiler çizdiği ve daha gerçekçi bir yaklaşımda olduğu gözlenmektedir (Yavuzer, 2005, s.65).

Barnes (1996, s.107) bu dönemde çocukların resme karşı detaycı yaklaşım gösterdiğini bildirir. Resimlerdeki kız-erkek ayrımı hissedilmeye başlanıp, kızlar genellikle gelin, damat, kraliçe, erkekler savaş, silah, futbol gibi konulara yönelirler. Resimde figürlerdeki hareket hissedilmekle birlikte perspektif sorunu henüz tam çözülememektedir. Malchiodi (2005, s.57) bu dönemde çocukların resimlerini göstermekten hoşlanmadıklarını, renk konusunda da doğaya uygun gerçek renkleri kullanmayı becerebildiklerini ifade eder.

3.3.5. Mantık Çağı (11 ile 13 Yaş Arası)

Mantık dönemi, çocuğun kendisinin ve cinsel özelliklerinin farkına vardığı döneme rastlamakla birlikte cinsiyetine ait özelliklerin resimlerine yansıdığı görülür. Ergenliğin başlangıcına rastlayan bu dönemde çocukların giderek doğal çevrelerinden haberdar oldukları dikkati çeker. Ergen, bu dönemde yakın çevresinde gördüğü objelerin orantılarını, boyutlarını ve derinliklerini çizgilerine yansıtmaya çalışır (Yavuzer, 2005, s.67). 1-13 yaşları arasında genelde gruplar halinde nesnelerin çizildiği göze çarpar. Bu nesneler, gerçek oranlarıyla çizilip, ufuk çizgisinin dikkate alınmasıyla birlikte oranlardaki küçültme eğilimi fark edilir. Keskin (2007, s.28) ilk perspektif ve orantının on bir yaşında görüldüğünü bildirir.

3.3.6. Ergenlik Krizi (13 Yaş ve Ötesi)

13 yaşından sonra genç, dünya olaylarını, çevresinde olup biteni, somut ve soyut düşünceleri kavramlaştırarak öğrenerek tüm bu bilgileri kendi yorumuyla dışarıya yansıtabilir. Ergenlik çağı çocuğunun hem kendi çalışmalarına, hem de başkalarının yapıtlarına karşı eleştirel davranışı gelişir (Kırıçoğlu, 2005, s.96). Bu dönemde çocuk perspektif, ı ışık-gölge, renk gibi sanatsal unsurları öğrenir. Bundan dolayı sanat eğitimcileri bu dönem için sanatta gerçek anlamda öğrenmenin başladığına işaret ederler (Kırıçoğlu, 2005, s.96).

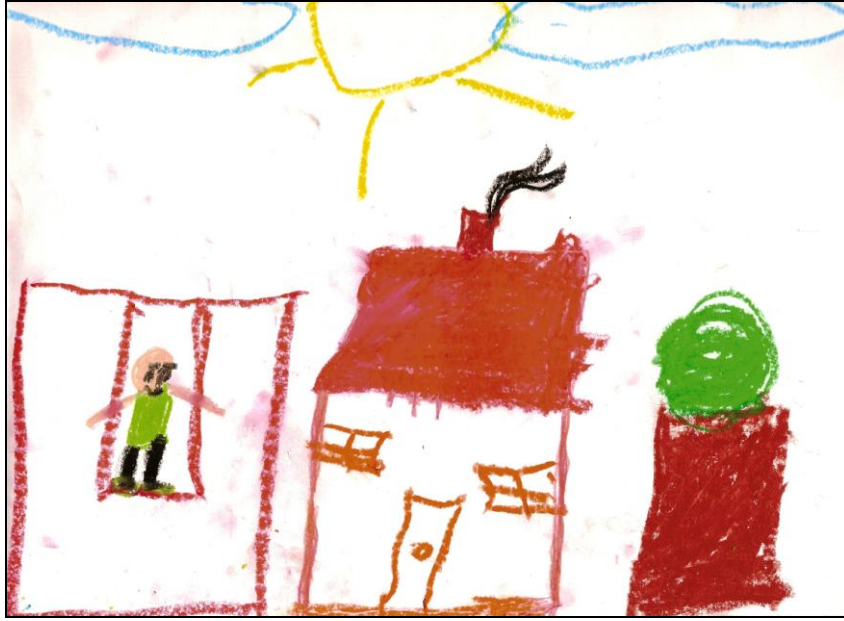
3.4. ÇOCUK RESİMLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

3.4.1. Görsel Algılama Açısından Çocuk Tipleri

Bilindiği gibi insanlar, çeşitli faktörlerin etkisiyle farklı kişiliklere bürünür ve bu özelliklerini yaşantılarında çeşitli şekillerde yansıtır. Bu farklılığa en önemli etken, aileden gelen genetik yapı ve çevredir. Buna bağımlı olarak algılama farklılıkları ortaya çıkmaktadır (Yolcu, 2004, s.141). Bu farklılıkların çocuğun sanatsal etkinliklerdeki yansımalarını uzmanlar üç kategori altında incelemiştir.

- a. Görücü tipler
- b. Yapıcı tipler
- c. Karışık tipler

3.4.1.1. Görücü Tipler: Görücü tipteki çocuklar, **Resim 5.**'de görüldüğü gibi nesneleri bir bütünlük esprisi içerisinde algırlar. Bütün içindeki parçaların farkındalığından çok, bütünün görsel etkisi içindedirler. Nesnelerin kendilerinde uyandırdığı ilk izlenimleri anlatma ve yansıtmak isterler. Bu nedenle bu tip çocuklara “bütünleyici” ya da “izlenimci” tip de denir (Yolcu, 2004, s.142).

Resim 5. Görücü Tip Çocuğunun Resmine Bir Örnek

3.4.1.2. Yapıcı Tipler: Yapıcı tip çocukları, nesnelerdeki bütünü oluşturan parçaların farkına varırlar. Figürleri-nesneleri parçalar halinde düşünerek ayrı ayrı tamamlayarak bir bütün elde ederler. **Resim 6.**'de görüldüğü gibi bir insan figürü çiziminde önce baş, gövde sonra kol ve bacakları birleştirerek figürü oluştururlar.

Bir başka şekilde söylemek gerekirse, resimlerinde, parçadan bütüne doğru bir gidiş görülür. Bu, bir anlamda inşa etmedir. Bu özelliklerinden dolayı onlara “inşacı tip” de denilmektedir. Yapıcı tiplerin resimlerindeki her parçayı titizlikle işledikleri görülür (Yolcu, 2004, s.142).

3.4.2. Çocuk Resimlerinde Görülen Ortak Özellikler

Çocukların düşünce şekli, yetişkinlere göre çok farklıdır. Kehnemuyi (2006, s.17) bu farklılığı açıklamak için şu örneği vermiştir: “İlkokul çağındaki çocuk çoğunlukla gördüğünü aynen çizmeye koyulmaz. Örneğin, ‘Okul Bahçesinde’ diye verilen bir konuda resimlediği kişileri eğer hızlı koşuyor göstermek istiyorsa uzun bacaklı, yavaş koşan birisini ise kısa bacaklı yapmaktan çekinmez”. Bu ifade, çocukların olaylara ve durumlara yaklaşımının kavram merkezli oluşuna örnek teşkil etmektedir.

Çocuk resimlerinde görülen belli başlı özellikler şöyledir:

- a. Düzleme Özelliği
- b. Tamamlama ve Saydamlık Özelliği
- c. Boy Hiyerarşisi Özelliği
- d. Espri Özelliği

3.4.2.1. Düzleme Özelliği: 5-7 yaşları arasındaki çocukların nesneleri resim düzlemine yan yatırarak çizdikleri görülür. Sanat eğitimi dilinde “düzleme” denilen bu özellik, nesnelerin bir görüş noktasından bakılıyormuşçasına çizilmesidir. “Çocuk, ‘resim yaptığım mekan düzdür, düz bir yüzeye herhangi bir nesnenin resmini ancak düz olarak yapabilirim’ diye düşünür” (Türkdoğan, 1981, s.38). **Resim 8.**’te görüldüğü gibi koltuklar kağıda yan yatırılarak, oda tek bir görüş açısından çizilmeye çalışılmıştır.

Resim 8. Düzleme Özelliğine Bir Örnek.

3.4.2.2. Tamamlama ve Saydamlık Özelliği: Çocuklar bir nesneyi ya da olayı, onunla ilişkili bir başka nesne ya da olaylarla birlikte düşünürler. Yani algıları, tikel değil tümeldir. Örneğin, masanın dört bacağı, ağacın kökleri, denizin ya da gölün balıkları vardır. Sokak; evler, ağaçlar, arabalar ve insanlarla bir bütündür. Çocuk için bunlardan birinin eksikliği o şeyleri tanımlamaya yetmez. Bu nedenle, toprağın altında kökleriyle beraber ağacı çizmek ya da profilden bakan bir insanın yüzünde iki gözünü göstermek, çocuğun bütüncül bir yaklaşım içinde olmasının bir sonucudur (Yolcu, 2005, s.146). Tamamlamada çocuk, at üzerindeki bir insanın iki bacağına hamile bir kadının karnındaki bebeği gösterebilir. Çocuğun dış dünyaya bu tür yaklaşımlarının resimdeki bir diğer yansıması ise saydamlıktır. Diğer bir deyişle, çocuktaki bütünlük endişesi ve düşüncesinin resimdeki yansıması, zaman zaman saydam bir anlatımı da beraberinde getirir. Ağacı kökleriyle, balığı denizle, iki gözü başla ya da dişleri ağızla bütünleyen ve bunları resim yüzeyinde tamamlamaya çalışan çocuk, bu düşüncesini saydam bir görüntüyle anlatmaya çalışır. Bu tür resimler aynı zamanda "röntgen resimler" olarak da isimlendirilir. **Resim 9.**'te görüldüğü gibi çocuk evin içerisinde yaşayan insanları saydam bir şekilde göstermektedir.

Resim 9. Saydamlık Özelliğine Bir Örnek.

3.4.2.3. Boy Hiyerarşisi Özelliği: Boy hiyerarşisi özelliği, çocukların önemsendiği, sevdiği ve değer verdiği varlıkların, diğerlerine göre daha büyük ve resim yüzeyinin merkezi bir yerinde etkin bir biçimde ele alması özelliği olarak tanımlanabilir (Yolcu, 2005, s.146). Kırıçoğlu (2005, s.84) Gessel'in çocuğun kendisi için çok önemli olan bazı ayrıntıları çok büyük olarak çizdiğini, Lowenfeld'in ise bu durumu çocuk ile büyük çizilen nesne veya kişi arasındaki duygusal bağlarla bağdaştırdığını bildirir. Örneğin çocuk resminde ailesini anlatırken, kendisi için kimin daha yakın ve önemli olduğunu en büyük çizdiği figür yoluyla anlatmaktadır (bkz. **Resim 10**).

Resim 11. Espri Özelliğine Bir Örnek.

3.4.3. Çocuk Resimlerinde En Sık İşlenen Konular

Çocuk resimlerinde en sık rastlanan figürler, insan, ev, güneş, ağaç gibi figürlerdir. Arısoy (1971, s.63) çocukların resimlerinde güneş, dağ, kuş gibi objeleri çizmekten mutlu olduklarını bildirmiştir. Çocukların en çok çizdiği konular hakkında uzmanlar şöyle değerlendirmektedir:

3.4.3.1. İnsan Figürü: Çocuk resmi üzerinde yapılmış pek çok çalışma, insan figürünün en gözde konu olduğunu göstermektedir (Akt: Yavuzer, 2005, s.67). Çocuklar insan figürü çiziminde genellikle kendi cinsiyetindeki insanları daha çok çizmektedirler. Çocuğun kendi cinsiyetindeki insan figürleri çizmesi konusunda Yavuzer (2005, s.68) çocuğun cinsel kimliğini kazanmış olmasıyla yorumlamaktadır. Çocuğun Özellikle insan çizimleri, ruhbilimcilerince yakından incelenmekle birlikte çocuğun ruhsal düzeyinin belirlenmesinde kullanılmaktadır. En yaygın olarak kullanarak Koppitz'in Bir İnsan Çiz Testi kriterleridir (bkz. **Tablo 2.**).

Koppitz Bir İnsan Çiz- Testinin 30 Duygusal Göstergesi

1. Ayrıntıların eksikliği	16. Büyük eller
2. Gölgeyi yüz	17. Eller kesik
3. Gölgeyi vücut ve/veya uzuvlar	18. Birleşik bacaklar
4. Gölgeyi eller ve/veya boyun	19. Cinsel organlar
5. Uzuvların büyük asimetrisi	20. Dev veya garip figürler
6. Eğik figür	21. 3 veya fazla kendiliğinden figür
7. Minik figür	22. Bulutlar
8. Büyük figür	23. Gözler yok
9. Şeffaflık	24. Burun yok
10. Minik kafa	25. Ağız yok
11. Haç biçimli gözler	26. Vücut yok
12. Dişler	27. Kollar yok
13. Kısa kollar	28. Bacaklar yok
14. Uzun kollar	29. Ayaklar yok
15. Vücuda yapışık kollar	30. Boyun yok

Tablo 2. Koppitz Bir İnsan Çiz- Testinin 30 Duygusal Göstergesi (Koppitz 1968'den Akt: Demirkapı, 2004, s.46).

3.4.3.2. Güneş Figürü: Çocuğun güneş figürü çiziminin başlangıç noktası, ilk kez kapalı eğri çizdiği 3 yaş dolaylarıdır. Bir süre sonra yuvarlağın etrafındaki ışınlar belirir. Keskin (2007, s.31) çocuğun resmin en üst köşesine yerleştirdiği güneş figürüne göz, ağız gibi ayrıntılar çizdiğine ve onu insanla özdeşleştirdiğine dikkat çeker.

3.4.3.3. Ev Figürü: Ev figürü, ilk kez üçüncü yaşta ortaya çıkarak ancak dördüncü yaşından sonra gelişir. Ev figürünün sembolik anlamları, güvenlik, aile içtenliği ve yaşam garantisidir. Çocuk resimlerinde ev, çocuğun duygularının merkezidir (Keskin, 2007, s.33). Çocuklar resimlerinde genellikle kendi evlerini çizerler (Yavuzer, 2005, s.68). Keskin (2007, s.32) çocuk resimlerindeki ev resimlerinin onların aile yaşantısını ve mutluluklarını yansıttığını söyler. Örneğin mutlu çocukların evlerinin kırmızıya boyandığını, pencerelerin perdeli ve saksıda çiçeğin oluşunu, çevrelerinde çiçekler açıp gökyüzünde güneşin daima ışıldadığını, hava güneşli bile olsa bacasından duman tüttüğünü tasvir eder. Ancak mutsuz çocukların evlerinin çatılarının ise siyaha boyandığını, bacada dumanın tütmediğini,

çiçeklere ve kuşlara yer verilmediğini, evin duvarlarının renginin kahverengi, koyu mavi, mor gibi karanlık renklerle boyandığını, güneşin görülmediğini, yağmur, şimşek gibi unsurların bulunduğunu ifade eder.

3.4.3.4. Ağaç Figürü: Çocuklarda sık rastlanan çizimlerden birisi de ağaçtır. İlk ağaç figürü kolsuz adama benzer. Ancak baş kısmına insan figüründen farklı şekiller ilave edilir. Çocuklar çiçekleri ve ağaçları doğada var olan ölçülerinden farklı olarak çizerler.

3.4.4. Çocuk Çizimlerinde Çizgilerin Yorumu

İnsan figürü çizimlerinde yer alan bazı semboller ve işaretler çocukların zihinsel ve duygusal durumunu yansıtır niteliktedir. Yavuzer (2005, s.18) çocuk psikologlarının çocuklarla iletişim kurmada ve acı veren deneyimlerinin etkilerinin anlaşılmasında, konuşmadan çok resimlerle çalışmanın yararlarını bildirir.

Marvin Klepsch ve Laura Logie, çocuk resimlerindeki çizgilere şu üç açıdan psikolojik yorumlar getirmişlerdir (Yavuzer (2005,s.19):

1. Büyüklük
2. Abartmalı çizgiler
3. Eksik bırakılan çizgiler

3.4.4.1. Büyüklük: Çok büyük ve çok küçük çizilmiş resimler psikolojik değerlendirme açısından anlamlı olabilir.

a. Büyük Resimler: Sayfanın tümünü kaplayan büyük resimler çoğu kez iç kontrolü zayıf olan saldırgan çocuklar tarafından çizilmektedir. Aşırı faal (hiperaktif) çocuklar da sayfanın tümünü kontrolsüz şekilde kullanırlar.

b. Küçük Çizgiler: Birkaç santimetre büyüklüğündeki resimler çoğunlukla korkak, çekingen ve içedönük çocukların ürünüdür. Küçük boyut, onların güvensizliklerinin simgesi olmaktadır.

3.4.4.2. Abartmalı Çizgiler: Abartılı olarak çizilen beden parçası, niteliğine göre çocuğun iç dünyası hakkında değişik bilgiler vermektedir.

a. Baş: Resimdeki çok büyük ya da çok küçük kafa, zihinsel bakımdan kendisini yetersiz gören çocuklar tarafından çizilmektedir.

b. Ağız: Ağızın önemi, temel iletişim aracı olmasından kaynaklanmaktadır. Konuşma ve dil sorunu olan çocuklar, kalın çizgilerle büyük ağız resmi yapma yoluna giderler. Çoğunlukla anne ve babalarına bağımlı çocukların resimlerinde ağız alanına saplandıkları dikkati çeker.

c. Gözler: Gözbebeği olmadan çizilen boş ve anlamsız gözler, görmeye bağlı öğrenme sorunu olan çocuklarca çizilmektedir.

d. Ayaklar: Büyük ayakların çizilmesi kendine güven duyma arzusunun bir simgesidir.

e. Burun: Astımlı çocuklar çoğunlukla solunum güçlüğünden kaynaklanan sorunları nedeniyle burun çizgilerini vurgulayarak ya da çok büyük biçimde çizerler.

f. Kulaklar: Çok büyük kulaklar, işitme zorluğu olan çocuklar tarafından çizilebilir. Yine başkalarının kendileri hakkında konuştuklarını düşünen bazı kuşkucu çocuklar kulak figürlerini vurgulayarak abartmalı bir biçimde çizerler.

g. Dişler: Dişler saldırganlığı ifade ederler. İri çizilmiş dişler aşırı saldırganlığın simgesi olabilir.

h. Cinsel organlar: Cinsel organların çizilmesi saldırganlığın belirtisi olarak düşünülebilir. Ancak yapılan araştırma bulguları, resimlerinde cinsel organlara yer veren çocukların çoğunun anne ve babalarının, evde çıplak dolaştıklarını ortaya koymuştur. Koppitz, resimlerinde cinsel organlara sıklıkla yer veren çocukların ya problemli çocuklar ya da cinsel organlarıyla ilgili olarak aşırı bir bedensel endişeye sahip ve dürtülerini kontrolde zayıf olan çocuklar olduklarını söyler (Yavuzer, 2005, s.18).

3.4.4.3. Eksik Bırakılan Çizgiler: Çocuklar yaptıkları resimlerde yakından ilgilendikleri ya da endişe duydukları beden kısımlarını eksik bırakabilirler.

a. Eller: Ellerin çizilmemesi güvensizliği, çevreye uyumda güçlük çekilmesini simgelemektedir.

b. Kollar: Kolların resimde olmayışı, güvensizliği dile getirmektedir. Kollar güç ve kuvvetin simgesi olduğu için, kolların çizilmemesi güç ve kuvvetin azlığını belirler.

c. Bacaklar: Bacaklar bedeni destekleyen, güçlendiren organlardır. Çocuk resminde bunların bulunmaması, çocuğun kendini desteksiz ve hareketsiz olarak algılamasıyla eşanlamlıdır (Yavuzer, 2005, s.19).

Resim 12. Eksik Bırakılan Çizgilere Bir Örnek (Bacağın Yokluğu), Kız, 8 Yaş.

d. Ayaklar: Resimde ayakların yokluğu çocuğun kendini güvensiz ve yardımsız hissetmesi anlamına gelir.

e. Burun: Resimde burun güç savaşımının simgesidir. Burnun yokluğu çocuğun güçsüzlüğünü gösterir.

f. Ağız: Bir iletişim organının resimde çizilmemesi başkalarıyla ilişki kurmakta zorluk çekildiğini gösterebilir. Bazı astımlı çocukların da resimlerinde ağız figürünü ihmal ettikleri dikkatimizi çeker (Yavuzer, 2005, s.20).

Resim 13. Eksik Bırakılmış Çizgilere Bir Örnek (Yüzün Yokluğu), Erkek, 9 Yaş.

3.4.5. Çocuk Resimlerinde Renklerin Yorumu

İnsanın gelişiminde önemli adımlardan biri de görsel algıdır. Görsel algıda biçim kadar renk de önem taşır ve bu çocuklar için oldukça zevkli bir durumdur. Çok küçük yaşlardan itibaren renge karşı duyarlı olan çocuk, ancak dört yaşından itibaren tüm renkleri ayırt edebilir bir gelişim düzeyine ulaşmaktadır. İlk olarak sıcak renkleri ve bunların türevlerini algılayan çocuk, 4 yaşından itibaren de soğuk renkleri tanıır ve adlandırabilir. En son algılanan renk mor renktir (Yolcu, 2005, s.160).

Yavuzer (2005, s.52) sıcak renkleri seçen çocukların sevecen, uyumlu ve işbirliğine önem veren çocuklar olduğunu, soğuk renkleri seçen çocukların ise çekingen, iddiacı, uyumsuz ve güçlkle kontrol edilebilen çocuklar olduğunu belirtmiştir.

4-5 yaşlarındaki bir çocuk resminde, obje-renk ilişkisi dışında kendi heyecanı, coşkusu ve renk zevki doğrultusunda bir renk uygulaması gösterir. Evler, arabalar, insan ve hayvan figürleri, elbiseler hep aynı yaklaşımla boyanırken, bitki resimlerinde ise gerçeğe bir yöneliş olduğu görülür. Bu yaklaşımda, yetişkinlerin “yapraklar yeşildir”, “ağaç kahverengidir” yönlendirmesinin etkin olduğu söylenebilir. Okula başlayan 7 yaş çocuğu, somut işlem basamağında olması ve okulun bu yönde yaptığı katkılar nedeniyle, kendi çocuksu coşkuları ve heyecanının yarattığı renk anlayışı, yerini doğalcı bir anlayışa doğru götürmeye başlar (Yolcu, 2004, s.160).

Furth'un çocuklarla yaptığı bir araştırmada, siyahın bilinmeyeni temsil ettiğini, gölgeleme olarak kullanıldığında ise genellikle karanlık düşünceler, tehdit ya da korkuyu yansıtan olumsuzlukları yansıttığı ortaya çıkmıştır (Malchiodi, 2005, s.97). Lawler ve Lawler on dört yaşlarındaki yuva çocuklarının mutlu bir resim yapmada sarı rengi kullandığını, çocuğa hüznü bir hikaye anlatıldığında, resmi kahverengiye boyadıklarını tespit etmişlerdir (Yavuzer, 2005, s.48). Renk konusunda Alschuler ve Hattwick (1947) büyük çocukların mavi, yeşil, mor gibi soğuk renkleri, küçük çocukların ise turuncu, sarı ve kırmızı gibi sıcak renkleri daha çok kullandıklarını tespit etmişlerdir. Bu sonucu küçük çocukların tepkilerindeki doğallığına ve içtenliğine, büyük çocukların ise gelişmiş denetleme hissine bağlamışlardır (Malchiodi, 2005, s.97). Gulbro-Leavitt ve Schimmel araştırmasında depresif olan çocukların, depresif olmayan çocuklara göre resimlerinde daha bol renk kullandıkları ortaya çıkmıştır (Malchiodi, 2005, s.97).

BÖLÜM IV.

ÇOCUĞUN HAYATINDA AİLE VE KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR

4.1. ÇOCUĞUN GELİŞİMİNDE AİLENİN ÖNEMİ

4.1.1. Ailenin Tanımı

“Aile, aynı çatı altında yaşayan, gelirlerini paylaşan, evlilik ve kan bağıyla birbirine bağlı, çeşitli rollerle birbirlerini etkileyen bireylerin oluşturduğu, yasal, toplumsal ve ekonomik bir kurumdur” (Özgüven, 2001, s.1).

Yavuzer (2003, s.12) ailenin çocuklar üzerindeki etkisinin doğumdan önce başladığını bildirmiştir. Ailenin çocuğu istemesi, ruhsal, kültürel ve ekonomik açıdan çocuk sahip olmaya hazır olup olmaması gibi etkenler, çocuğun yaşantısını önemli yönde etkilemektedir.

4.1.2. Çocuğun Psiko-Sosyal Gelişiminde Ailenin Rolü

Her bireyin sevmek, sevilme, kabul edilmek, onaylanmak, başarılı olmak, saygı görmek ve güven içinde olmak gibi psikolojik ihtiyaçları vardır.

Çocuğun en önemli psikolojik ihtiyacı sevilme, sevmektir. Çocuk ilk sevgi ilişkisini aile ortamında anne ve babasıyla yaşamaktadır. “Çocuk ancak sevilerek başkalarını sevmeyi öğrenebilmektedir. Sevgi ve ilginin yetersizliği ise çocukta saldırganlık,

yalancılık gibi anti-sosyal davranışlara, uyum bozukluklarına neden olabilmektedir” (Torun, 1986, s.15).

Yavuzer’e göre (2003, s.16) çocuğun doğumundan iki yaşına kadar annesiyle olan duygusal ilişkilerinin çocuğun kişilik gelişiminin ve kendine güven duygusunun temellerini oluşturur.

Aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Yavuzer’e göre (2002, s.27) aile, çocuğun grup içinde dengeli bir birey olabilmesi için çocuğa güven aşılar. Çocuğun sosyalleşmeyi öğrenebilmesi için kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren bir model oluşturur. Aile, çocuğa okulda ve sosyal yaşamda başarılı olabilmesi için çocuğun yeteneklerini uyarır ve geliştirir.

4.1.3. Parçalanmış Aile

Parçalanmış aile kavramı genel olarak çocukların ailesinden ayrılmak zorunda kaldıkları halleri ifade etmektedir.

“Ailede ‘parçalanma’ deyince, ailenin genel ve normal yapısındaki bir değişme anlaşılır. Ailedeki değişim, ölüm, anne veya babanın uzun seyahatleri, karı-kocanın birbirinden ayrı yaşamaları veya boşanmaları, çocukların aileden ayrılmaları gibi hallerdir” (Özgüven, 2001, s.306).

4.1.4. Parçalanmış Ailelerin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Ailede anne-babanın herhangi birinin yokluğu, çocuk psikolojisinde olumsuzluklara yol açmaktadır.

Semin annenin çocuğun fiziksel ve duygusal gelişiminde, babanın ise çocuğun sosyalleşmesinde önemli olduğunu bildirir. Baba yoksunluğu, çocuğun örnek aldığı

idealinin yok olması sonucu çocuğun grup yaşayışına uymasını güçleştirir (Akt: Sarper, 2001).

Yörükoğlu (1983, s.172) anne yoksunluğunda çocuğun depresyona girdiğini, annenin yokluğunu önce tepkiyle karşılayıp sonra da yasını tuttuğunu ve umudu kesilince, ruhsal çöküntüye uğrayıp ve içine kapanmaya başladığını bildirir. Yavuzer'in (2003) anne yoksunluğuna bakış açısı şöyledir:

Anneden mahrum olma, çeşitli düzeylerde davranış bozukluklarının nedenidir. Örneğin “kısmi mahrumiyet” beraberinde endişe, aşırı sevgi gereksinimi, güçlü bir intikam duygusu ve bunlardan doğan suçluluk davranışı bunalımını getirebilir. İç dünyasındaki zorlukları bu tür tepkilerle yanıtlayan çocuğun sinir sisteminde bozukluklar, davranış ve karakter yapısında dengesizlikler görülebilir (Yavuzer, 2003, s.17).

Kıyaslamalı araştırmalar sonucu, ilk 5 yıl içinde anneden mahrum kalmanın, suçlu davranış yapısının gelişimine neden olabileceği ileri sürülmektedir. Araştırmalara göre, incelenen suçlu grubun % 40'ının parçalanmış veya eksik aileden geldiği belirlenmiştir (Yavuzer, 2003, s.18).

4.2. KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR ve KORUMA TEDBİRLERİ

4.2.1. Korunmaya Muhtaçlık Olgusu

Korunmaya muhtaç çocuklar, diğer bir deyişle ailesi tarafından terk edilen çocuklar toplumların yaşadığı olumsuz sosyo-ekonomik gelişmeler sonucu tarih boyunca var olagelmış önemli bir sorundur. Ülkemizde sosyal yapıda izlediğimiz hızlı değişiklikler ve var olan sosyoekonomik koşulların aile üzerindeki yıpratıcı etkileri sürdüğü sürece korunmaya muhtaç çocuklar sorununun önemini koruyacağı açıktır.

Türk Anayasa'sının 1983 yılında kabul edilen 2828 sayılı SHÇEK Kanunu'na göre korunmaya muhtaç çocuk;

“Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;

1. Ana veya babasız, ana ve babasız,
2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
3. Ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilen,
4. Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, çocuklar olarak tanımlanmaktadır” (T.C. Resmi Gazete, 27.5.1983, Sayı:18059).

Korunmaya muhtaç kimsesiz çocuklar, çeşitli nedenlerle öz anne ve babasından yoksun kalarak toplumun az bir kesiminin sahip çıktığı çocuklardır. Bu çocuklar, sevgi açlığı çeken fakat bunu dile getiremeyen, daha kötü beslenen, daha az eğitim alarak yaşama savaşı veren çocuklardır (Yörükoğlu, 1983, s.174).

Kimsesiz olarak adlandırılan çocukların bir bölümü aileler yanında sığıntı olarak bakılır karın tokluğuna çalıştırılır. Sokağa atılanlar insan ticaretinin, cinsel sömürünün, suç çetelerinin ağına düşerler. En talihli sayılanlar ise devletin koruyucu kanatları arasına girebilenlerdir. Kurum gözetimi altına giren çocuklar ise kışlaya benzer yatılı kurumlarda en az bakımla ve en önemlisi sevgi yoksunluğu çekerek büyürler. Ne beden gelişmeleri, ne zihin gelişmeleri, ne de ruh sağlıkları yolunda gider. Boy atmaları, ağırlıkları hep yaşlarının gerisinde kalır. Sık hastalanır, hastalıkları ağır geçer (Yörükoğlu, 1983, s.169).

4.2.2. Tarihte Korunmaya Muhtaç Çocuklar

Dünya tarihinde çocuk korunması ve eğitimi hakkındaki ilk vakfı M.Ö. 1280 yılında Etiler kurmuştur. Daha sonra Uygurlar, Sümerler ve Hunlar konuyla ilgili gerekli tedbirleri almışlardır. Hun Devleti Anadolu'ya yerleşerek burada fakirlere, göçmenlere ve çocuklara yönelik pek çok misafirhane kurmuştur (Enç vd., 1976, s.45).

Yörükoğlu (1983, s.175) Osmanlılar ve Selçuklularda “avarız” denen kurumların afetlerde yoksul, kimsesiz ve öksüzlere el uzattığını bildirir. Eski Türklerde ise kimsesiz çocukları barındıracak yatılı bir kurum bulunmayıp, çocuklar ailelere “besleme” adında verilirdi. Bu çocuklar evde hizmetçilik yapmaktaydı.

1968 yılına gelindiğinde Mithat Paşa kimsesiz ve yoldan çıkmış çocuklar için ilk ıslahhaneyi kurmuştur. 1985'te İstanbul'da Düşkünler Evi (Darülaceze), 1915'de Darüleytam ve 1918'de Çocuk Kurtarma Yurdu açıldı. 1921 'de Atatürk'ün emriyle Çocuk Esirgeme Kurumu (Himaye-i Etfal Cemiyeti) kuruldu (Yörükoğlu, 1983, s.175).

1926'da yürürlüğe giren Yurttaşlık Yasası (Medeni Kanun) kimsesiz çocukların korunmasıyla ilgili olarak birçok hüküm taşımaktadır. 1983 yılında Sosyal Hizmetler Yasasıyla tüm korunmaya muhtaç çocuklar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın yönetimine bırakılmış, Çocuk Esirgeme Kurumu da bu kuruluşa bağlanmıştır. Günümüzde ise kuruluş, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu adıyla T.C. Başbakanlığına bağlı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Batı dünyasındaki korunmaya muhtaç çocuklara yönelik kurulan ilk yurdun August Francke tarafından Almanya'da kurulduğu ortaya çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise ilk yurt 1729 yılında New Orleans'ta kurulmuş, 1890-1903 yılları arasında Avrupa'dan gelen büyük göç ile birlikte 400'e yakın yeni yurt açılmıştır. 1860'lı yıllardan sonra çocukların korunma ve barınması için yurtlar, endüstriyel kuruluşlar, okullar, dini gruplar ve yerel yönetimler tarafından açılmaya

başlanmıştır. Bu hareketlerin altında bu konudaki sosyal bilinç ve özenden çok çalışmayan ya da okula gitmeyen çocukların toplum yapısını, dengesini bozma korkusunun yattığı düşünülmektedir. O dönemi yansıtan Charles Dickens'ın Oliver Twist adlı yapıtında bu olgunun çok güzel yansıtıldığı bilinmektedir (Akt: Bedir, 1998, s.8).

4.2.3. Korunmaya Muhtaç Çocukların Ortak Özellikleri

Kurum bakımı konusunda yapılan araştırmalar bu tür bakımın sakıncaları olduğunu ortaya koymuştur. Bu sakıncalar kurum bakımının doğasından kaynaklandığı kadar verilen hizmetin niteliği ile de ilgilidir (Çelebi, 2000, s.23).

Yapılan incelemelerde kurumların fiziki düzenlemeleri genellikle kışla tipi biçiminde yapılmış olup, yatakhaneler ranzalı koğuş tipinde, yemekhaneler de aynı şekilde büyük ve ev ortamına benzerlikten çok uzak olduğu ortaya konulmaktadır.

Anne- babadan ve bir aile ortamından yoksun çocuk şüphesiz pek çok olumsuzluklar yaşamaktadır. Toplu halde yaşanan bir kurumda kendi başının çaresine bakmayı öğrenmeye çalışan çocuklar hakkında Jersild (1976) şunları söyler:

İhmal edilmekle kalmayıp bir de hor görülen çocuklar (bazıları için bu durum ta bebeklikte başlar) kendilerini savunacak gücü bulamazlar. Tek silahları ağlamaktır. Fakat öfke, üzüntü ya da korkuyla ağladıkları zaman, bu durum onlara bir teselli getirmekten çok, yeni yeni üzüntülere yol açacaktır. Şiddetle reddedilen çocuk, savaşa girmeden yaralanan bir askere benzemektedir (Jersild, 1976, s. 228).

Spitz, anneden koparılıp bir bakımevine konulmuş çocukların üzerindeki yıkıcı etkileri konu edinen araştırmalar yapmıştır. Araştırmalarının sonucunda; anneyi kaybetmenin yarattığı sonuçlar arasında, duygusal şok, apati (duygusuzluk), endişe ve

fiziken olmaksızın, duygusal açlık yüzünden çocuğun eriyip bitmesi hali olan marasmus gibi hasalıkları saymaktadır (Jersild, 1976, s.229).

Dennis ve Najarian, Rheingold ve Bayley doğumdan itibaren 1 yaşına kadar olan bakımevine yerleştirilmiş çocukları inceleyerek bu çocuklarda dikkat, algı, toplumsal tepki ve uyanıklık gibi gelişim konularında gerileme kaydetmişlerdir (Jersild, 1976, s.230).

Yavuzer (2005) parçalanmış aile çocukları üzerinde yaptığı araştırmalar sonucunda bu çocuklarda şu tespitleri yapmıştır:

Okulöncesi dönemdeki çocuklarda, ilkel davranış biçimleri, aşırı ilgi ve yardım isteği, anne-babanın ayrılığı sonucu kendini suçlama, güvensizlik, benlik saygısının azalması, bunalım görüntüsü ve öğrenme problemleri görülmüştür. *6-10 yaşlarındaki çocuklarda* anne-babaya karşı öfkeli ve düşmanca tavırlar, anne ve baba tarafında unutulma endişesi, cinsellik ve bağımsızlık konularında olgunlaşmamış ergenlik ilgileri, düşük okul başarısı, özellikle matematikte düşük başarı ve düşük zeka bölümü (IQ) görülmüştür. *Ergenlik dönemindeki gençlerde*, anne-babaya karşı geliştirilen öfkeli ve düşmanca tavırlar, bunalım görüntüsü, düşük okul başarısı, özellikle matematikte düşük başarı, utanma, gelecekteki ekonomik durumlarının kötüleşeceğinden endişelenme problemleri tespit edilmiştir (Yavuzer, 2005, s.113).

4.2.4. Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Bakım Hizmetleri

Korunmaya muhtaç çocuklar kapsamına giren çocuklar, yetkili mahkemenin vereceği korunma kararından sonra durumlarına uygun olarak, “çocuk yuvalarına”, “yetiştirme yurtlarına” ya da “aile yanına” yerleştirilmektedirler.

Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik bakım hizmetlerinin ortak hedefleri ise şunlardır:

1. Çocuk ve gençlerin sosyoekonomik haklarından yararlanmalarını sağlamak

2. Bakım modellerini demokratik ve evrensel anlayışlarla geliştirmek
3. Her yönden sağlıklı ve toplumla barışık, kendine güvenen, gelecekte umutlu insanlar yetiştirmek
4. Toplumsal yaşamla bütünleşmelerini sağlamak
5. Sosyal refah düzeylerini yükseltmektir (Bedir, 1998, s.1).

4.2.4.1. Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtları: 0-12 yaşları arasındaki korunmaya muhtaç çocuklarla, gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının bedensel ve psiko-sosyal yönden gelişimlerini sağlamak, onları eğitmek ve sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazandırmakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır (Özgüven, 2001, s.331).

Yetiştirme Yurtları ise, 2–18 yaşları arasındaki korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak, bir iş ve meslek edinmelerini ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır (Özgüven, 2001, s.331).

Çocuk Yuvaları Yönetmeliğine göre bu kurumlarda müdür ve memurlardan oluşan yönetim görevlileri, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, çocuk gelişimi uzmanı ve öğretmenlerden oluşan sosyal ve eğitim hizmetleri servis görevlileri ile doktor, hemşire, hemşire yardımcısı, diyetisyen gibi çocuğun bakım ve sağlığıyla ilgili görevlilerin bulunması gerekmektedir (Akt: Pala, 1999, s.11).

4.2.4.2. Koruyucu Aile Hizmetleri: Koruyucu aile, mahkemece hakkında korunma kararı alınan çocuğun yerleştirildiği, “geçici veya sürekli”, “ücretli veya gönüllü” biçimlerde çocuğun bakımını ve eğitimi gerçekleştirecek ve öz ana-baba yerini tutacak bir ailedir (Özgüven, 2001, s.331). Çocuğun koruyucu aileye verilebilmesi için 7 yaşından küçük olması gerekmektedir.

4.2.4.3. Evlat Edinme Hizmeti: Evlat edinme öz ebeveynden yoksun olan çocuğa sunulan önemli bir çocuk refahı alanı olup, geçici olmayan sürekli olan bir hizmet türüdür. Bu özellikleri nedeniyle kurum bakımı ve koruyucu aileden farklılık gösterir. Kan bağına dayanmaksızın bir sözleşme ile yasal ve sosyal açıdan ana ve/veya baba ve çocuk bağına kurulması olarak tanımlanan evlat edinmede, ebeveynler çocuğa karşı sanki öz çocukları gibi çocuk da onlara karşı öz ebeveynleri gibi hak, sorumluluk ve görev yüklenir (Aslan, 1997, s.14).

4.2.4.4. Çocuk Köyleri (SOS): Çocuk köyleri ilk defa 1949 yılında Avusturya'nın Tyrol şehrinin Imst kasabasında, savaş yıllarında birçok evsiz kalmış çocukların kötü durumunu önlemek amacıyla Dr. Hermann Gmeiner tarafından kurulmuştur. Aile ortamına benzer bir ortamda bakımına benzer bir bakımın son derece başarılı olduğunu savunan Hermann Gmeiner, zamanla bu fikrin tüm dünyaya benimsenmesine yol açmıştır (Akt: Aytaç, 1985, s.38).

Gmeiner'in çocuk köyleri hakkında, dağılmış aileden ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerden gelen yetenekli çocukların barındığı ve eğitildiği ev kümelerinden meydana geldiğini bildirir. Köyde bir yöneticinin sorumluluğu altında 15–20 ev bulunmaktadır. Her ev geniş bir aileyi ve ziyaretçilerini karşılayacak şekilde tesisi edilmiştir. Her evde bir yuva annesiyle değişik yaş gruplarında (kız ve erkek kardeş benzeri) 7–8 oğlan ve kız çocukları bir arada yaşarlar. Ev, bir aile yuvası gibi döşenmiştir. Küçük çocuklar köy yuvasına, okul çağındakiler de okula gider. Köyde temizlik, bahçe bakımı, tarla, ahır ve atölyelerdeki çalışmalarda çocuklar köye faydalı olmak amacıyla çalışırlar. Her (SOS) köyünde mutlaka çıraklık ve öğrenci evi vardır. Kız çocukları evlenene kadar, erkek çocukları ise askere gidene ve bir meslek sahibi edinene kadar bu köylerde kalmaya devam ederler. Çocuk köyleri dört ana ilkeye dayanır:

1. SOS annesi
2. Erkek ve kız kardeşler
3. Ev
4. Köy

1. Her evde çocuklarla yakından ilgilenen, onlara bakan bir anne vardır. Ailenin başı bu annedir. Özellikle çocukla yakın sevgi, anlayış ve emniyet duygusu içinde her birinin bakımını sağlamaya çalışan bu anneler kişiliklerini geliştirirken, çocukların kendilerini benimseyecekleri önemli bir model oluştururlar.
2. İkinci ilke, çocukların kız ve erkek kardeşlerle birlikte yaşaması düşüncesine dayanır. Bu sebeple çocuk köy ailesi, “annesi ile birlikte doğal bir aile gibi yaşayan çeşitli yaşlardaki en çok sekiz kız veya erkek çocuktan oluşur. Çocuklar gerek kardeşler gibi bir arada yaşarlarken, ev içindeki görevleri bölüşerek bir dayanışma içine girerler. Kardeşler arasındaki bu tür işbirliği ise onların sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkiler.
3. Her SOS ailesi kendi evlerine sahiptir. Ev, çocuk için kalıcı ve sürekli bir yuvadır. Çocukların korunmalarını ve güven içinde olmalarını sağlayan bu evlerin bir aile yuvasından hiç farkları yoktur.
4. Köy; çocuğun toplumla kaynaşmasına ve bütünleşmesine yardımcı olan bir köprü vazifesi görür. Çocuklar o bölgedeki okullara giderler. Çevredeki çocuklarla ve diğer insanlarla yakın ilişkiler kurarlar (Akt: Aytaç, 1985, s.39).

Çocuklar köylerde, kendi kentlerine döndüklerinde ülkelerinin gelişimine katkıda bulunacak türden pratik becerileri geliştirecek ya da okul diploması alacak biçimde yetiştirilmektedirler. Köyde çocukların yaptıkları her şey yalnız kendileri ve aileleri için değil, aynı zamanda ülkeleri için de yararlıdır.

Çocuk köyleri bugün dünyanın dört bir tarafına yayılmış uluslar arası büyük bir kuruluştur. Dünyanın pek çok ülkesinde Çocuk Köyleri bulunmakla birlikte ülkemizde 1983 yılında İstanbul’da bağışlanan bir arsada çocuk köyü kurulmak üzere yeni bir girişimde bulunulmuş ve bu konuda çalışmalar vakıflar aracılığıyla (Çocuk Köyleri Vakfı) başlatılmış durumdadır (Akt: Aytaç, 1985, s.40).

4.3. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Korunmaya muhtaç çocuklar ve aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeylerinin değerlendirilmesi konusundaki literatür çalışmaları şöyledir:

Büyükkol (2000) araştırmasında ailevi sorunlu çocukların psikolojik tanısı içerisinde, özellikle resmin önemi ve uygulanırılığı hakkında bilgiler vermiştir. Araştırmada veriler, anne babası ayrı olan ve parçalanmış aile çocuklarına yaptırılan resimlerle sağlanmıştır. Resimlerin analizinde öncelikle çocuk ve ailesi hakkında bilgilere yer verilerek daha sonra resimlerdeki psikolojik ve sembolik anlamların üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonucunda ailevi sorunlu çocukların ailelerinde yaşadıkları sorunları resimlerine yansıttıkları sonucuna varılmıştır.

Coşkun (2003) araştırmasında 9–12 yaş arasındaki problemli aile ve okul çocuklarını resimleri yoluyla incelemiştir. Araştırmada veriler 9–12 yaşındaki parçalanmış aile çocukları ile okuldaki davranışları yönünden problemli olan çocuklara resim yaptırılmasıyla elde edilmiştir. Yaptırılan resimler içeriklerine göre analiz edilmiş ve problemli çocukların teşhisinde resmin kullanılabilirliği sonucuna varılmıştır.

Müftüoğlu (2005) yaşanan çevrenin ve özellikle de sosyo-ekonomik durumun ilköğretim I. kademe öğrencilerinin resimlerine yansıtıp yansımadığını araştırmıştır. Araştırmada veriler gecekonduda yaşayan çocuklar ile şehir merkezinde yaşayan çocukların resimleri sanatsal gelişim evreleri açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda yaşanan çevre özelliklerinin çocukların resimlerine yansıdığı saptanmıştır.

Çelebi (2000) SHÇEK'e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan beş-altı yaş grubu çocukların insan figürü çizimlerini incelemiştir. Araştırmada veriler, çocuk yuvasında yaşayan 5-6 yaş grubu çocuklara resim yaptırılarak elde edilmiştir. Sağlık bilimleri alanında yapılan çalışmada çocukların çizim dönemleri hakkında teorik bilgi verilmiştir. Ancak çizimler, sanatsal gelişim evreleri açısından irdelenmemiştir.

Araştırmada çocuk resimlerinin daha çok psikolojik analizleri üzerinde durularak çocukların psikolojileri hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Pala (1999) araştırmasında 7–11 yaş korunmaya muhtaç çocuklarla ailesi yanında yaşayan çocukların yaratıcılık düzeyleri açısından fark olup olmadığını incelemiştir. Bu amaçla yuvada yaşayan çocuklarla ailesi yanında yaşayan çocuklara “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi” ve “Genel Bilgi Formu” uygulanarak veriler elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda alınan puanlara göre yuvada yaşayan çocukların yaratıcılık düzeyleri ailesi yanında yaşayan çocuklara göre düşük düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Bunun sonucunda kurum bakımında yaşamanın, çocuğun yaratıcılık düzeyini körelttiği sonucuna varılmıştır.

Ayvalı (1997) 7-11 yaş grubu kurumda ve ailesi yanında büyüyen çocukların anne-baba figürü çizimlerini, duygusal gelişim ve gelişimsel düzeyde incelemiştir. Araştırmada veriler, 7–11 yaş grubundaki kurum bakımında ve ailesiyle yaşayan çocuklara resim yaptırılarak sağlanmıştır. Resimlerin analizi, Koppitz’in “Bir Adam Çiz” testinin kriterlerine göre değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde “İki Ortalama arasındaki Farkın Önemlilik Testi” kullanılmıştır. Sağlık bilimleri alanında yapılan araştırma sonucunda korunmaya muhtaç çocukların resimlerinde saldırganlık, güvensizlik, utangaçlık, kaygı duygularının var olduğu ve ailesiyle yaşayan çocuklara göre sanatsal gelişim yönünden daha az geliştikleri sonuca varılmıştır.

Korunmaya muhtaç çocuklar ile ailesiyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim evreleri konusundaki literatür incelemesi sonucunda bu konuda yapılan az sayıda literatüre rastlanmıştır. Yapılan araştırmaların daha çok ailevi sorunları olan ve uyum bozukluğu olan çocukların resimleriyle tespiti üzerinde olduğu incelenmiştir.

Araştırmalar genellikle Sağlık Bilimleri alanında Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı ve Eğitim Bilimleri alanında Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dallarında yapılmış olup, çocuk resimlerinin psikolojik analizlerine yer verilmiştir. Çocukların sanatsal gelişim düzeyleri açısından az sayıda araştırmanın yapılması, çocuğun daha

iyi tanınması ve gelişiminin takibi yönünden yetersizliklere neden olacağı düşünülmektedir.

Korunmaya muhtaç çocuklar üzerine yapılan diğer araştırmalar ise şöyledir:

Yörükoğlu (1983) ruhsal ve bedensel gelişim açısından yuva çocukları ile ana-babalarıyla beraber yaşayan çocukları karşılaştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; yuva çocuklarının fiziksel koşullarının yeterliliği, bakım ve beslenmelerindeki yeterliliğe rağmen anne ve annenin yerini tutabilecek bir kişinin olmayışına bağlı olarak beden ve ruh gelişimleri açısından geri kaldığı gözlenmiştir. Yine yuva çocuklarında okul basan düşüklüğü, ilgisizlik, inatçılık, saldırganlık ve disipline karşı davranışlar, ailesiyle beraber yaşayanlara göre de sık görülmektedir.

Tizard ve arkadaşları, yaşamlarının ilk 2-7 yıllarını yetiştirme yurtlarında geçiren 51 çocuğu ilk kez 4,5 yaşında görüp değerlendirdikten sonra aynı çocukları 8 yaşında tekrar değerlendirmişlerdir. Bu çocuklardan 7 tanesi hiç yurttan ayrılmazken kalan kısım evlatlık, koruyucu aile veya biyolojik ailelerinin yanlarına dönmüşlerdir. Aile ve öğretmenlerden alınan bilgilerde, çocukların sınıf arkadaşlarına oranla daha çok sorun bildirdikleri saptanırken, en yüksek zeka katsayısı (IQ) seviyesine evlatlık verilenlerde rastlandığı belirtilmiştir. Başka bir çalışmada en düşük IQ seviyesi yurt bakımında olanlarda saptanırken, koruyucu aileler ve evlatlık verilenlerde daha yüksek IQ seviyelerinin 8 ve 16 yaşta izlendiği bildirilmiştir (Akt: Bedir, 1998, s.12).

Fryer ve arkadaşları'nın (1988) yaptıkları araştırmada, annelerinden ayrı olan çocukların gelişimsel olarak geri kaldıkları görülmüştür. Çocuklarda bedensel gelişme olsa bile, psiko-sosyal gelişimlerin yetersiz kaldığı, kilolarındaki artışa karşın davranışsal becerilerinde hiçbir ilerlemenin olmadığı ve buna da anne yoksunluğunun neden olduğu ortaya çıkmıştır (Sarper, 2001, s.35).

Spitz, anneden koparılıp bir bakımevine konulmuş çocukların üzerindeki yıkıcı etkileri konu edinen araştırmalar yapmıştır. Araştırmalarının sonucunda; anneyi kaybetmenin yarattığı sonuçlar arasında, duygusal şok, apati (duygusuzluk), endişe ve

fiziken olmaksızın, duygusal açlık yüzünden çocuğun eriyip bitmesi hali olan marasmus gibi hasalıkları saymaktadır (Jersild, 1976, s.229).

Wolkind ve arkadaşları 5-13 yaşları arasındaki 39 kız, 53 erkek yetiştirme yurdu çocuğunun %32 sinin anti sosyal özellikler gösterdiğini saptamışlar ve erkeklerde bu oranın %40 olduğunu bildirmişlerdir. Aynı çalışmada kızlarda erken başlamış ve uzamış yurt bakımı, erkeklerde ise babanın olmaması ve büyük aileye sahip olmanın bu bozukluklarla ilişkili olduğu bulunmuştur. Wolkind ve arkadaşları, yurt çocuklarında anti sosyal bozukluklar ve ilişki kurmada güçlük olduğunu saptamışlar, aile boyutu büyüdükçe ve babanın olmaması ile birlikte bozukluklarda artış olduğunu göstermişlerdir (Akt: Bedir, 1998, s.11).

Dennis ve Najarian, Rheingold ve Bayley doğumdan itibaren 1 yaşına kadar olan bakımevine yerleştirilmiş çocukları inceleyerek bu çocuklarda dikkat, algı, toplumsal tepki ve uyanıklık gibi gelişim konularında gerileme kaydetmişlerdir (Jersild, 1976, s.230).

Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, günümüzde kurumlar çocuk için bir barınak olmanın ötesine gidememiştir. Özellikle koruma altındaki çocukların en fazla ilgiye muhtaç olduğu, bu dönemde aile sıcaklığından uzak olması önemli problemlere yol açmıştır. Korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili yapılan her yeni araştırma bu toplumsal sorunun bir yönüne ışık tutacaktır.

BÖLÜM V.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve geliştirilmeleri, verilerin toplanması ve çözülmesinde kullanılan yöntem ve tekniklerle ilgili bilgiler bulunmaktadır.

5.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada verilerin toplanması yönünden deneysel araştırma modeli uygulanmıştır. Araştırmada öncelikle değişkenler saptanarak, değişkenler arasındaki sonucu etkileyen sebep-sonuç ilişkileri üzerinde durulmuştur. Araştırma farklı şartlara sahip çocuklar üzerinde gerçekleştirilmiş olup, ailesi olan ve bir ev ortamında yaşayan çocuklar ile ailesi olmayan ve kurum bakımında yaşayan çocuklar olmak üzere iki farklı grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. Gruplar, aynı yaş grubunda olup, gruplar arasındaki değişkenler, “bir aileye sahip olmak ” ve “yaşanılan ortam” faktörleridir.

5.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Denizli İli’nde SHÇEK’e bağlı kuruluşlarda yaşayan korunmaya muhtaç çocuklar ile Denizli İli’ndeki aileleriyle birlikte yaşayan çocuklar oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise SHÇEK’e bağlı Denizli Çocuk Yuvası’nda yaşayan 7–9 yaş grubundaki 30 çocuk ile MEB’e bağlı Denizli Hacı Halil Bektaş İlköğretim Okulu’ndaki aileleriyle birlikte yaşayan 7–9 yaş grubundaki 30 çocuk olmak üzere toplam 60 çocuk oluşturmaktadır.

5.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler “SHÇEK’e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocuklar arasında sanatsal gelişim düzeyleri açısından farklılık var mıdır?” sorusuna yönelik olarak nitel ve nicel veriler toplanmıştır.

Araştırmada nitel veriler, ilgili kurumlardan resmi izin alındıktan sonra örneklem olarak alınan 60 çocuğa “Şimdiye Kadar En Mutlu Olduğum Gün” adlı resim yaptırılarak elde edilmiştir. Bu amaçla 26.01.2007 tarihinde araştırmanın birinci grubunu oluşturan MEB’e bağlı Denizli Hacı Halil Bektaş İlköğretim Okulu’ndaki aileleriyle birlikte yaşayan 7–9 yaş grubu çocuklarla okullarındaki kendi sınıflarında 40 dk’lık resim dersi yapılmıştır. 03.03.2007 araştırmanın ikinci grubunu oluşturan SHÇEK’e bağlı Denizli Çocuk Yuvası’nda yaşayan 7–9 yaş grubu çocuklarla, yuvadaki ders çalıştıkları odalarında 40 dk’lık resim dersi yapılmıştır. Çocukların yaptığı resimler, araştırmanın nitel verilerini oluşturmuştur.

Araştırma nicel veriler ise, örneklem grubuna yaptırılan resimlerin Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği Bölümünde görev yapan 3 Sanat Eğitimi Uzmanınca puanlandırılmasıyla elde edilmiştir. Her bir resim uzmanlarca anlatım, mekan, oran-orantı ve renk açılarından değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda elde edilen ham puanlar araştırmanın nicel verilerini oluşturmuştur.

5.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde öncelikle resimlerin aldığı puanlar toplanarak ortalamaları hesaplanmıştır (bkz. **Tablo 3.**) Değerlendirme esnasında resimler uzmanlarca, anlatım, mekan, oran-orantı ve renk düzeylerinde ayrı ayrı 25'er puan üzerinden değerlendirilmiştir. Çocuğun her uzman tarafından aldığı 4 ayrı puan toplanmıştır. Üç uzmanın verdiği toplam puanlar toplanarak genel toplam edilmiş ve üçe bölünmesiyle ortalaması hesaplanmıştır. Elde edilen değer 100 puan üzerinden değerlendirilerek çocuğun sanatsal gelişim düzeyi ortaya çıkmıştır (bkz. **Form I.**).

Tablo 3.

Uzmanların Değerlendirme Formundan (Form I'den) Örnek Bir Kesit.

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T) ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 1.	8	5	10	8	10	10	12	15	15	5	5	8	33	35	43	37
Resim 2.	12	5	10	6	10	8	10	10	8	5	5	5	33	30	31	31.3
Resim 3.	6	10	8	3	5	5	8	10	8	2	2	2	19	27	23	23

Araştırmada iki grubun aldığı puanların ortalamaları hesaplandıktan sonra gruplar arasındaki ortalamaların farklarının anlamlılık düzeyleri araştırılmıştır. Bu amaçla verilerin analizinde “İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi (t-Test)”den yararlanılmıştır. Verilerin analizi, Microsoft Office Excel Programı yardımıyla yapılmıştır. Araştırmada elde edilen tüm bulgular $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde sınanmıştır.

BÖLÜM VI.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, uygulama sırasında yapılan ders planları, yapılan derslere ait gözlem notları, yaptırılan resimlerin incelenmesi ve araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

6.1. DERS PLANLARI

6.1.1. Ders Planı I

Ders: Görsel Sanatlar

Konu: “Şimdiye Kadar Yaşadığım En Mutlu Gün”.

Okul: Denizli Hacı Halil Bektaş İlköğretim Okulu

Sınıf: 1. ve 2. Sınıflar

Tarih: 26.01.2007

Süre: 40 dk.

Amaçlar

1. “Şimdiye Kadar Yaşadığım En Mutlu Gün” konusunu iki boyutlu yüzeye aktarabilme.
2. Mutluluk kavramını resim yoluyla anlatabilme.
3. Resimde mekan oluşturabilme.
4. Resimde figürler arasındaki oran-orantıyı kurabilme.
5. Resimde bol ve gerçeğe uygun renkler uygulayabilme.

Davranışlar:

1. Mutluluk kavramını tanımlama.
2. Mutlu günlere örnekler verme.
3. Konuyu resim yoluyla kağıt yüzeyine aktarma.
4. Çeşitli mekan örnekleri verme ve resimde bir mekan oluşturma.
5. Resimde renkleri kullanma.

İşleniş:

Dersin işlenişinde mutluluk kavramına dair bir giriş yapılarak mutlu olunan günlere örnekler verilir. Çocuklara örnekler konusunda söz hakkı verilerek mutluluk konusunun onlar için ne ifade ettikleri tartışılır. Resim yaparken resimde bir mekan oluşturulması gerektiği ve mekana yerleştirilen ev, ağaç, insan gibi nesnelerin birbiriyle olan oran-orantıları yani büyüklük-küçüklüklerine dikkat edilmesi gerektiği vurgulanır. Resimlerde renk kullanımının resme hayat verdiği ve olabildiğince bol renk kullanılmasının iyi sonuçlar verebileceğinden bahsedilir. Çocuklara ders esnasında öğretici içerikli ders materyalleri kullanılmamakla birlikte bundaki amaç, çocuğun o güne kadar kazandığı sanatsal bilgileri doğal haliyle ölçmektir. Ders boyunca çocukların bireysel olarak çalışmalarına imkan verilir.

Araç-Gereçler: Resim kağıdı, kurşun kalem, pastel boya, silgi.

Değerlendirme:

Resimlerin, anlatım, oran-orantı, mekan ve renk kullanımları açısından yaş gruplarına göre değerlendirmesi.

6.1. 2. Ders Planı II.

Ders: Görsel Sanatlar

Konu: “Şimdiye Kadar Yaşadığım En Mutlu Gün”.

Okul: Denizli S.H.Ç.E.K. Çocuk Yuvası

Sınıf: 1. ve 2. Sınıflar.

Tarih: 03.03.2007

Süre: 40 dk.

Amaç:

1. “Şimdiye Kadar Yaşadığım En Mutlu Gün” konusunu iki boyutlu yüzeye aktarabilme.
2. Mutluluk kavramını resim yoluyla anlatabilme.
3. Resimde mekan oluşturabilme.
4. Resimde figürler arasındaki oran-orantıyı kurabilme.
5. Resimde bol ve gerçeğe uygun renkler uygulayabilme

Davranışlar:

1. Mutluluk kavramını tanımlama.
2. Mutlu günlere örnekler verme.
3. Konuyu resim yoluyla kağıt yüzeyine aktarma.
4. Resme mekan kavramını aktarma.
5. Resimde oran-orantı kavramını oluşturma.
6. Resimde renkleri kullanma.

İşleniş:

Dersin işlenişinde mutluluk kavramına dair bir giriş yapılarak mutlu olunan günlere örnekler verilir. Çocuklara örnekler konusunda söz hakkı verilerek mutluluk konusunun onlar için ne ifade ettikleri tartışılır. Resim yaparken resimde bir mekan oluşturulması gerektiği ve mekana yerleştirilen ev, ağaç, insan gibi nesnelerin birbiriyle olan oran-orantıları yani büyüklük-küçüklüklerine dikkat edilmesi gerektiği

vurgulanır. Resimlerde renk kullanımının resme hayat verdiği ve olabildiğince bol renk kullanılmasının iyi sonuçlar verebileceğinden bahsedilir. Çocuklara ders esnasında öğretici içerikli ders materyalleri kullanılmamakla birlikte bundaki amaç, çocuğun o güne kadar kazandığı sanatsal bilgileri doğal haliyle ölçmektir. Ders boyunca çocukların bireysel olarak çalışmalarına imkan verilir.

Araç-Gereçler: Resim kağıdı, kurşun kalem, pastel boya, silgi.

Değerlendirme:

Resimleri, anlatım, oran-orantı, mekan ve renk kullanımı açısından yaş grubuna göre değerlendirilmesi.

6.2. ÇOCUKLARA YAPTIRILAN RESİMLERİN İNCELENMESİ

6.2.1. Çocuk Yuvasında Yaşayan Çocukların Yaptığı Resimlerin aldığı Puanlar ve Yorumları

Resim 14. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 4. Resim 14.'ün (Resim 1.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 1.	8	5	10	8	10	10	12	15	15	5	5	8	33	35	43	37

Anlatım: Çocuk, mutluluğunu gülümsemeyle ve sevdiği arkadaşının elini tutarak ifade etmeye çalışmıştır. Ancak anlatım yönünden zayıftır.

Mekan: Resimde iç ve dış mekan kullanılmıştır. Şema döneminin özelliği olarak evde saydamlaştırma görülmekte olup, figürler iç mekana yerleştirilmiştir. Ağaç figürüyle dış mekan oluşturulmaya çalışılmıştır.

Oran- Orantı: Resimde figürler ve ev arasındaki oran uyumlu iken ağaç ve ev arasında orantısızlık mevcuttur. Evin ağaca göre çok küçük çizildiği görülmektedir.

Renk: Renk kullanımında bulutlar, güneş, çatı, kiraz ve çimen gerçek renklerinde boyanmıştır ancak ağacın gövdesi kırmızıya boyanmıştır. Genel olarak renk kullanımı zayıftır.

Resim 15. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 5. Resim 15.'nin (Resim 2.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 2.	12	5	10	6	10	8	10	10	8	5	5	5	33	30	31	31.3

Anlatım: Figürlerde tebessüm vardır. Ancak konu bütünlüğü ve anlatım yönünden zayıftır.

Mekan: Resimde ağaç figürleriyle dış mekan oluşturulmuştur fakat mekan kavramı zayıftır.

Oran- Orantı: İnsan figürleri ve ağaç figürleri arasında orantı kurulmuştur. Ancak havadaki uçuş böcekleri, diğer figürlere göre çok büyük çizilerek orantı kavramı bozulmuştur.

Renk: Kırmızı renkli ağaç dışında kullanılan diğer renkler doğadaki renklere uygun boyanmıştır. Genel olarak renk kullanımının zayıf olduğu görülmektedir.

Resim 16. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 6. Resim 16.'nın (Resim 3.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 3.	6	10	8	3	5	5	8	10	8	2	2	2	19	27	23	23

Anlatım: Çocuk, onu kucaklayan ve kocaman şefkatli kollarını açarak kendisine “Aferin Kızım!” diyen büyüğüne karnesini gösterirken duyduğu mutluluğu ifade etmiştir.

Mekan: Çocukta mekan kavramı gelişmemiştir. İnsan figürleri boşluğa yerleştirilmiştir.

Oran Orantı: İki insan figürü arasındaki oranlar normaldir. Ancak vücuttaki kol ve ayak çizimlerinde orantısızlık görülmektedir.

Renk: Resimde renk kullanımı zayıftır. Figürlerin saç renkleri dışında hiç renk kullanılmamıştır.

Resim 17. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 7. Resim 17.'nin (Resim 4.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

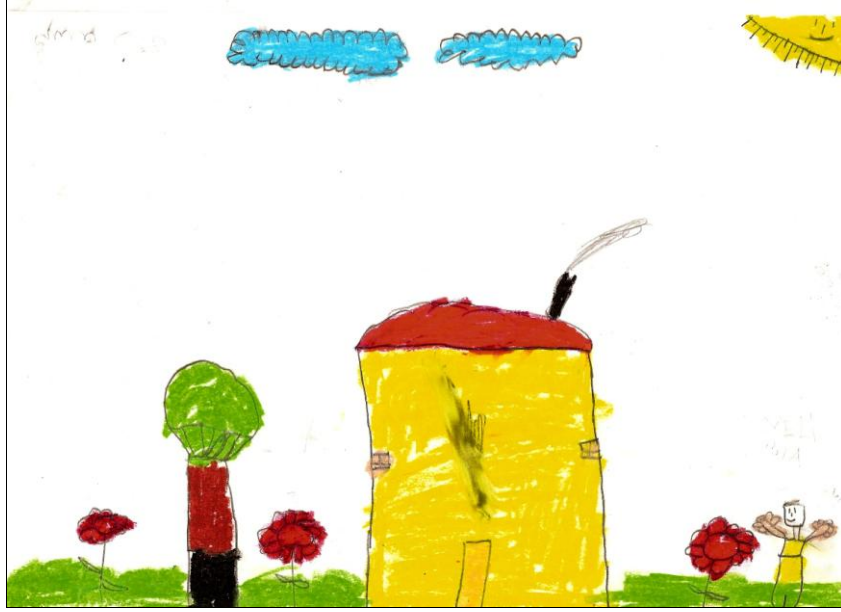
Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 4	8	5	6	5	10	7	5	5	5	10	10	10	28	30	28	28.6

Anlatım: Resimde çiçek toplayan figürler oluşturulmaya çalışılmıştır ancak anlatım yönünden zayıftır.

Mekan: Dış mekanda bir bahçe oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak resim, mekan kavramı yönünden zayıftır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar zayıftır.

Renk: Resim, renk kullanımı açısından orta dereceye yakındır. Kağıdın tamamı boyanmaya çalışılmıştır.

Resim 18. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 8. Resim 18.'in (Resim 5.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

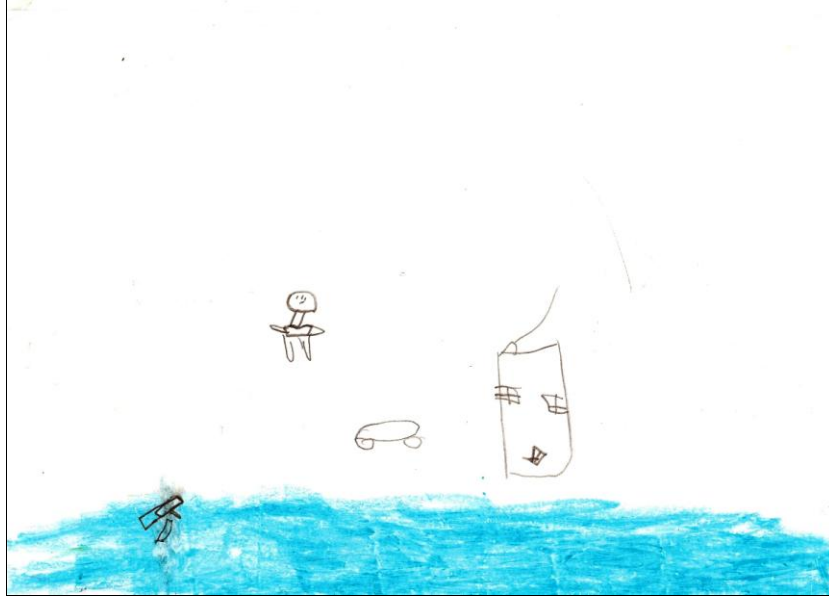
Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 5.	8	5	8	10	15	12	8	10	6	8	10	8	34	40	34	36

Anlatım: Resim, anlatım yönünden zayıftır.

Mekan: Resimde dış mekan oluşturulmuştur.

Oran Orantı: Resimde ev ve ağaç figürü arasındaki oran normaldir. Ancak çiçeklerin diğer figürlere göre çok büyük çizilmesi orantıyı bozmuştur.

Renk: Resimde ağaç figürünün gövdesi gerçek rengiyle boyanmamış olup diğer figürlerdeki renk kullanımları iyidir. Genel olarak renk kullanımı orta derecededir.

Resim 19. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 9. Resim 19.'un (Resim 6.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 6.	2	2	2	2	3	3	3	2	2	2	2	2	9	9	9	9

Anlatım: Resim, anlatım yönünden zayıftır. Konu bütünlüğü yoktur.

Mekan: Resimde deniz ve ev figürüyle dış mekan oluşturulmuştur. Ancak insan figürünün havaya yerleştirilmesiyle mekan kavramının zayıf olduğu görülmektedir.

Oran Orantı: Resim oran orantı yönünden zayıftır.

Renk: Renk kullanımı yalnızca denizde görülmekle birlikte renk kullanımı açısından zayıf bir resimdir.

Resim 20. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 10. Resim 20'nin (Resim 7.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 7.	2	5	2	2	3	2	2	2	3	3	3	2	9	13	11	11

Anlatım: Resimde yalnız bir insan görülmekte olup, anlatım yönünden oldukça zayıf bir resimdir.

Mekan: Resimde dağ figürü ile dış mekan oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak mekan kavramı zayıftır.

Oran Orantı: Resimdeki dağların üzerine yerleştirilen ağaç ve figürün çok küçük çizildiği dikkat çekmekte olup, oranlar açısından zayıf bir resimdir.

Renk: Resim renk kullanımı yönüyle oldukça zayıftır.

Resim 21. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 11. Resim 21.'in (Resim 8.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 8.	6	5	5	3	8	5	6	10	6	8	10	8	23	33	24	26.6

Anlatım: Çocuk, eve hiddetle gelen babasını resmetmeye çalışmıştır. Mutlu olduğu günün babasının evlerine gelişi olarak düşünülmüştür. Resim, anlatım olarak orta derecede iyidir.

Mekan: Resimde dış mekan oluşturulmuştur. Ancak ev merdivenlerin üzerine oturulmuştur. Resim mekan açısından orta derecede iyidir.

Oran Orantı: Resimde insan figürünün ev figürüne göre çok büyük çizilmesiyle birlikte orantısızlık görülmektedir.

Renk: Resimde renk kullanımı genel olarak orta derecede iyidir.

Resim 22. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 12. Resim 22.'nin (Resim 9.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 9.	5	5	6	3	4	3	2	5	2	2	2	3	12	16	14	14

Anlatım: Çocuk, mutlu olduğu günü “Bayramlaşma” konusu ile anlatmaya çalışmıştır. Ancak anlatım yönünden zayıftır.

Mekan: Resimde dış mekan oluşturulmaya çalışılmıştır ancak mekan kavramı zayıftır. Özellikle insan figürleri evin üzerine ve boşluğa yerleştirilmiştir.

Oran- Orantı: Resimde araba ve insanlar arasındaki orantısızlık görülmektedir. Bu nedenle resim, oran orantı yönünden zayıftır.

Renk: Resim, renk kullanımı yönüyle oldukça zayıftır.

Resim 23. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 13. Resim 23.'ün (Resim 10.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 10.	2	2	2	3	5	2	2	1	3	3	2	2	10	10	11	10.3

Anlatım: Resim anlatım yönünden oldukça zayıf olup herhangi bir anlatım görülmemektedir.

Mekan: Resimde dış mekan çizilmeye çalışılmıştır ancak mekan yönünden zayıftır.

Oran Orantı: Ev figürü ve insan figürü orantılanmaya çalışılmıştır ancak resim orantı yönünden zayıftır.

Renk: Resimde renk uygulaması oldukça zayıftır.

Resim 24. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 14. Resim 24.'ün (Resim 11.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 11.	5	2	6	6	5	5	5	5	6	5	5	6	21	14	23	19.3

Anlatım: Çocuk, arkadaşıyla oyun oynarken mutlu olduğunu anlatmaya çalışmıştır ancak anlatım olarak zayıftır.

Mekan: Resmin mekanı dış mekan olup insanların havada uçuyor gibi resmedilmesinden dolayı mekan kavramı zayıftır.

Oran Orantı: Resimde insan figürleri, araba ve ev figürlerindeki orantısızlık görülmektedir. Oran kavramı yönüyle zayıf bir resimdir.

Renk: Resimde ağaç figürü, doğadaki rengiyle boyanmıştır ancak evin çatısı mavidir. Resimde ayrıca boş alanların çokluğu renk uygulamasındaki yetersizliği göstermektedir.

Resim 25. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 15. Resim 25.'in (Resim 12.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 12.	5	2	6	3	5	2	6	5	5	8	5	8	22	17	21	20

Anlatım: Resim anlatım yönünden zayıftır.

Mekan: Resimde ev ve ağaç figürleriyle dış mekan çizilmeye çalışılmıştır. Ancak çocukta yer çizgisi kavramı gelişmemiştir.

Oran Orantı: Resimdeki insan, ev, ağaç ve araba figürleri arasındaki orantısızlık göze çarpmaktadır. Oran orantı yönüyle zayıf bir resimdir.

Renk: Resimde kullanılan renkler ağaç gövdesi dışında gerçeğe uygun çizilmemiştir. Renk kullanımı açısından zayıf bir resimdir.

Resim 26. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 16. Resim 26.'nın (Resim 13.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 13.	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	9	8	9	8.6

Anlatım: Çocuk resimde onun için önemli olan insanların isimlerini yazmıştır.

Ancak anlatım olarak oldukça zayıf bir resimdir.

Mekan: Resimde ev, ağaç ve araba figürlerinin varlığı dış mekanı anlatmaktadır.

Çocuk yer çizgisi olarak kağıdın alt kenarını kullanmıştır. Ancak mekan kavramı zayıftır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oran ve orantı kavramı gelişmemiştir.

Resimde bisiklet arabadan büyük olarak çizilmiştir.

Renk: Resimde renk kullanılmamıştır.

Resim 27. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 17. Resim 27.'nin (Resim 14.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 14.	2	2	2	3	2	2	2	2	2	3	5	4	10	11	10	10.3

Anlatım: Resimde güneş ve yağmur birlikte kullanılmış olup, anlatım yönünden oldukça zayıftır.

Mekan: Resimde dış mekan yapılmaya çalışılmıştır ancak yer çizgisi olmayıp, mekan oluşumu zayıftır.

Oran Orantı: Resimde insan figürlerinin gelişimsel zayıflığı görülmekle birlikte oranca evden daha büyük çizilmiştir. Ayrıca çiçeğin büyüklüğü de ev kadar yapılmıştır. Çocukta oran orantı kavramı gelişmemiştir.

Renk: Resimde renk kullanımı oldukça zayıf olmakla birlikte ağaç ve insanlar sadece renkli bir çizgiyle ifade edilmiştir.

Resim 28. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 18. Resim 28.'in (Resim 15.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

bKonular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 15.	6	2	8	6	5	8	8	10	6	3	2	3	23	19	25	22.3

Anlatım: Güneşli bir günde yuvanın dışına kendisini çizen çocuk yalnızlığını anlatmaya çalışmıştır. Konuyu içeren bir anlatım mevcut değildir.

Mekan: Resimde ev, ağaç ve bir barajı andıran nehir resmiyle dış mekan oluşturulmuştur. Ancak insan figürü yere basmayıp havada çizilmesiyle birlikte mekan kavramında zayıflık vardır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oran orantı kavramı uygun ölçülerde çizilmiş olup, çocukta büyüklük kavramı gelişmiştir.

Renk: Resim, renk kullanımı açısından zayıf bir resimdir.

Resim 29. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 19. Resim 29.'un (Resim 16.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 16.	2	1	3	2	1	2	2	1	2	1	1	1	7	4	8	6.3

Anlatım: Resim anlatım yönünden oldukça fakirdir.

Mekan: Resimde ağaç figürünün varlığı dış mekanı anımsatmakla birlikte oldukça zayıf bir resimdir.

Oran Orantı: Resimde insan figürünün ağaç figüründen çok büyük çizilmesi oran-orantı ve büyüklük kavramının gelişmediğini göstermektedir.

Renk: Resimde figürler mavi boyayla çizilmiş olup renk uygulaması bakımından oldukça zayıftır.

Resim 30. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 20. Resim 30.'un (Resim 17.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

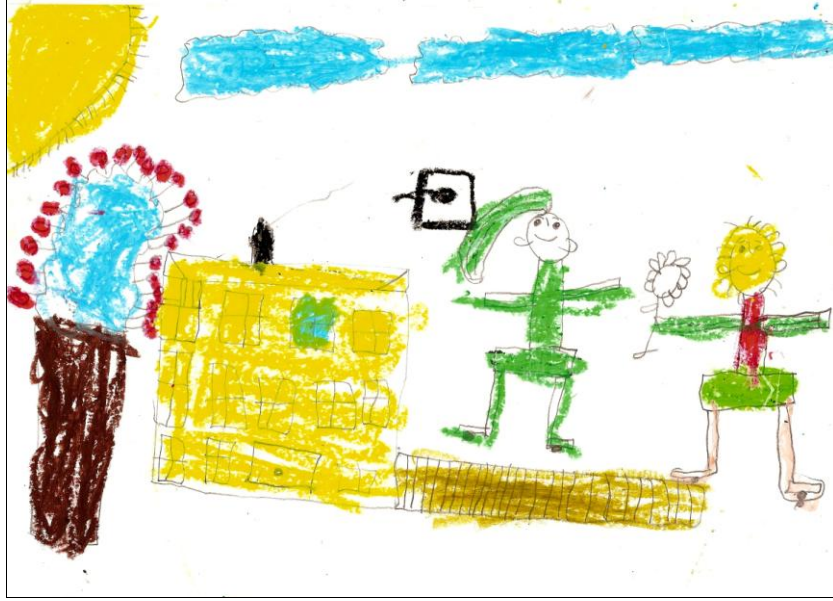
Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 17.	8	5	6	6	5	8	3	4	2	3	2	3	19	16	19	18

Anlatım: Çocuk mutlu olduğunu günü, yağmurlu bir günde bahçede yalnız başına basketbol oynayarak ifade etmiştir.

Mekan: Resimde dış mekan uygulanmış olup yer çizgisi yerinde kağıdın alt kenarı kullanılmıştır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki büyüklük oranları oluşmakta olup henüz tam olarak gelişmemiştir.

Renk: Resimde renk kullanımı oldukça zayıftır.

Resim 31. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 21. Resim 31.'in (Resim 18.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 18.	3	5	3	3	5	2	3	5	4	5	5	6	13	20	15	16

Anlatım: Resimde mutlu olunan güne ait belirgin bir konu olmayıp, anlatım yönünden zayıftır.

Mekan: Resimde dış mekan çizilmiş olup, figürler havada uçmaktadır. Çocukta mekan duygusu tam olarak gelişmemiştir.

Oran- Orantı: Resimde insan figürleri ev figüründen oldukça büyük olup orantı kavramı gelişmemiştir.

Renk: Resimde renkler gerçekçiliğe yaklaşmış olup tam olarak gelişmemiştir. Ağacın gövdesi kahverengiye, yaprakları ise maviye boyanmıştır.

Resim 32. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 22. Resim 32.'nin (Resim 19.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 19.	8	15	10	8	5	9	8	5	8	10	10	8	34	35	35	34.6

Anlatım: Resim konu anlatımı yönünden zayıf bir resimdir.

Mekan: Resimde dış mekan oluşturulmuş mekanda ön plan ve arka plan uygulanmıştır. Bu yönüyle çocukta mekan kavramı oldukça gelişmiştir.

Oran- Orantı: Resimde insan, en, çiçek ve araba figürleri birbiriyle orantılı değildir. Çocukta büyüklük kavramı henüz gelişmemiştir.

Renk: Resimde renk oldukça neşeli kullanılmıştır. Gökyüzü rengarenk boyanmıştır. Ancak figürler gerçek rengiyle boyanmamıştır.

Resim 33. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 23. Resim 33.'ün (Resim 20.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

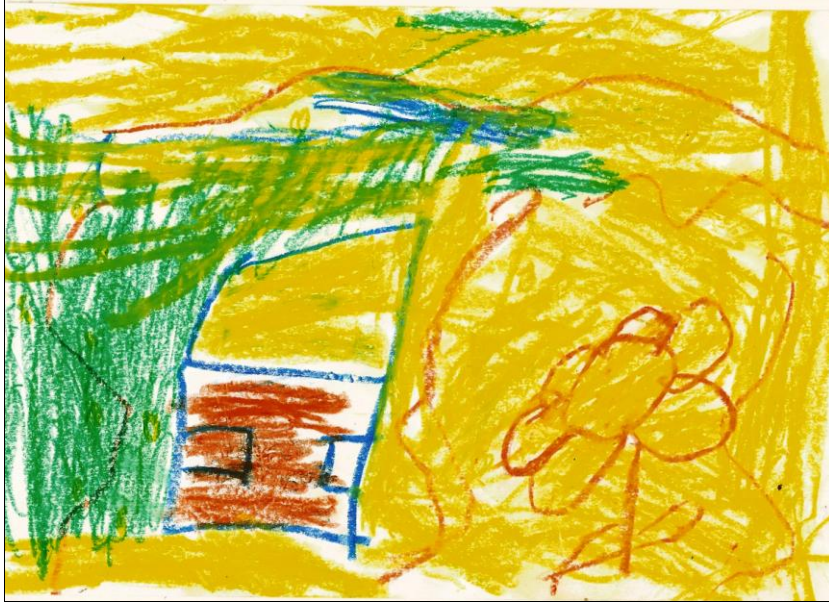
Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim.20.	6	2	7	6	2	6	5	5	6	6	2	6	23	11	25	19.6

Anlatım: Çocuk, ip atlayan figür yoluyla mutlu olduğu günü anlatmaya çalışmıştır. Ancak anlatım yönünden oldukça zayıf bir resimdir.

Mekan: Resimde yer çizgisi oluşmamış olup insan figürü havada resmedilmiştir. Çocukta henüz mekan kavramı gelişmemiştir.

Oran Orantı: İnsan figürü ve uçur böcekleri arasındaki orantısızlık nedeniyle çocukta büyüklük kavramı gelişmemiştir.

Renk: Resim, renk kullanımı yönünden oldukça zayıftır.

Resim 34. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 24. Resim 34.'ün (Resim 21.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 21.	2	1	2	3	2	3	6	2	5	10	10	8	21	15	18	18

Anlatım: Resimde bir konu bulunmayıp, anlatım yönünden oldukça zayıftır.

Mekan: Resimde dış mekan oluşturulmaya çalışılmış olup mekan açısından oldukça zayıftır.

Oran-Orantı: Resimde çiçek figürünün ev figürü büyüklüğü kadar çizilmesi nedeniyle orantı kavramı gelişmemiştir.

Renk: Resimde renkler neredeyse kağıdın tamamına uygulanmaya çalışılmıştır.

Resim 35. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 25. Resim 35.'in (Resim 22.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

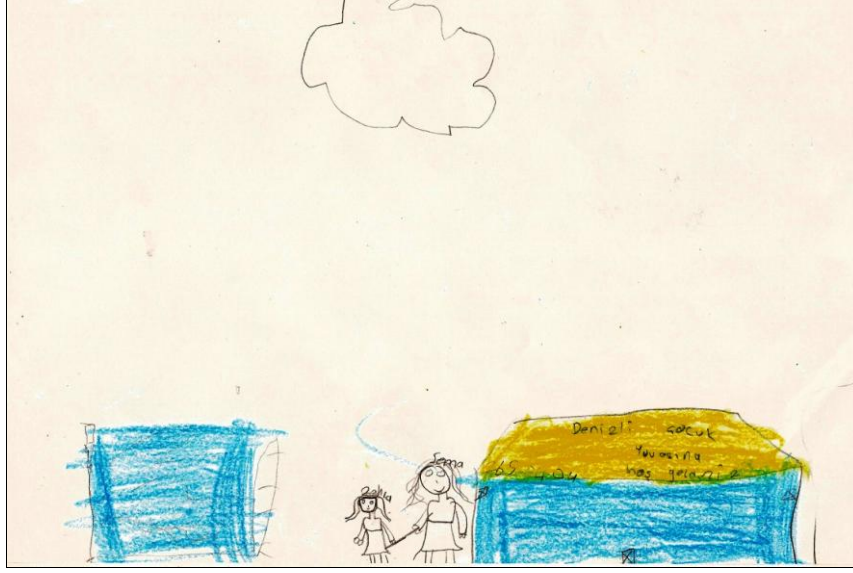
Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 22.	12	10	15	15	15	15	14	10	12	10	10	8	31	51	50	44

Anlatım: Resimde çocuğun mutlu olduğu gün doğum günüdür. Anlatım yönüyle iyi bir resimdir.

Mekan: Resimde dağların ve bulutların varlığı dış mekanı andırmaktadır. Ancak mekan kavramı tam olarak gelişmemiş olup insan figürleri boşluğa yerleştirilmiştir.

Oran Orantı: Çocukta oran orantı kavramının geliştiği görülmektedir. İnsanlar ve kelebekler normal boyutlarında çizilmiştir.

Renk: Resimde figürlerdeki renkler özenle boyanmıştır. Ancak resmin diğer alanları boş bırakılmıştır. Genel olarak çocukta renk kavramı gelişmiştir.

Resim 36. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 26. Resim 36.'nın (Resim 23.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

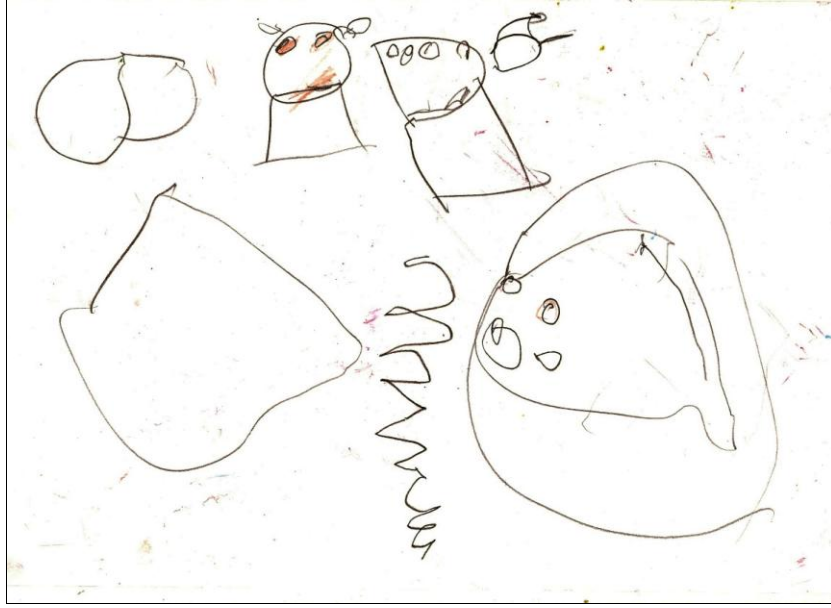
Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 23.	2	1	2	2	2	1	2	5	3	2	2	2	8	10	8	8.6

Anlatım: Resim anlatım yönünden oldukça zayıftır.

Mekan: Resimde figürler dış mekana yerleştirilmiş olup, mekan anlatımı tam olarak gelişmemiştir.

Oran- Orantı: Resimde insan ve ev figürü arasındaki oranlar gerçeğe uygun çizilmemiş olup çocukta oran- orantı kavramı gelişmemiştir.

Renk: Resim renk yönünden oldukça fakirdir. Havuz ve bina maviye, binanın çatısı ise sarıya boyanmıştır. Figürlerde herhangi bir renk uygulanmamıştır.

Resim 37. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 27. Resim 37.'in (Resim 24.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

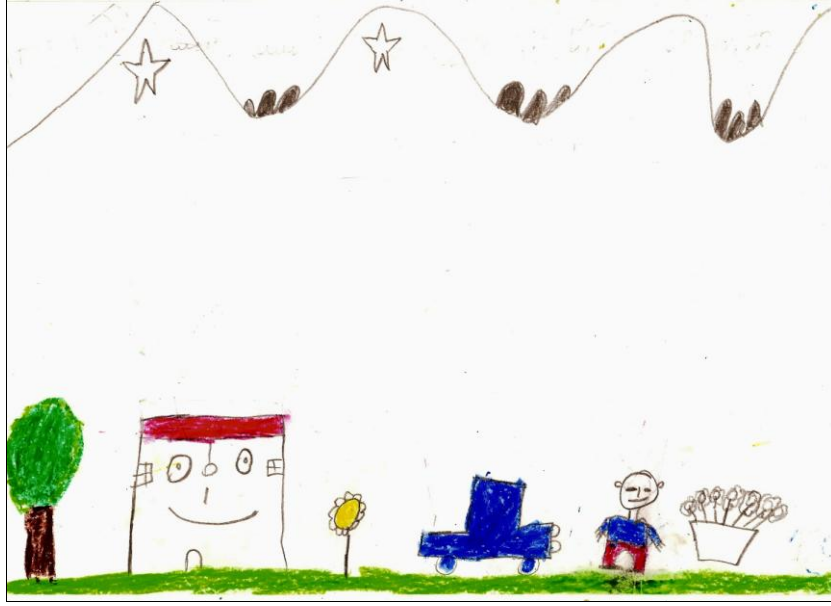
Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 24.	2	1	2	2	1	1	2	1	2	2	1	1	8	4	6	6

Anlatım: Resim, anlatım yönünden çok fakir olup, herhangi bir konu yoktur.

Mekan: Resimde mekan kavramına dair hiçbir oluşum yoktur.

Oran Orantı: Resimde oran- orantı kavramına dair hiçbir gelişme yoktur.

Renk: Resimde herhangi bir renk uygulanmamıştır.

Resim 38. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 28. Resim 38.'in (Resim 25.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 25.	5	5	5	6	2	6	8	10	8	5	2	5	24	19	24	22.3

Anlatım: Resimde mutlu bir ev ve mutlu bir çocuk anlatımı vardır. Konu olarak belirli bir konu işlenmemiştir. Bu yönüyle çocukta anlatım zayıflığı mevcuttur.

Mekan: Zemin ifadesi yer çizgisiyle verilmiş olup evin dışarısında dış mekan resmedilmiştir. Figürler yere basmakla birlikte çocuktaki mekan kavramı gelişmiştir.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar gelişmektedir. Ancak araba ve insan figürü oldukça küçük resmedilmiştir.

Renk: Çocuk, figürlerin renklerini doğaya uygun olarak uygulamıştır. Bu yönüyle başarılı olmakla birlikte renk kullanımının azlığı yönünden ise zayıftır.

Resim 39. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 29. Resim 39.'un (Resim 26.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 26.	2	1	2	2	1	1	2	1	3	2	1	1	8	4	6	6

Anlatım: Çocukta anlatıma dair herhangi bir kavram gelişmemiştir.

Mekan: Çocukta mekana dair hiçbir belirti yoktur.

Oran Orantı: Çocukta oran orantı kavramı gelişmemiştir.

Renk: Çocukta renk kavramı gelişmemiştir.

Resim 40. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 30. Resim 40.'ın (Resim 27.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 27.	1	1	1	1	1	1	6	5	7	1	1	1	9	8	10	9

Anlatım: Çocuk resminde yalnızlığını ifade etmiştir. Anlatım yönünden oldukça zayıf bir resimdir.

Mekan: Resimde herhangi bir mekan belirtisi yoktur. İnsan figürünün çevresinde maddi dünyaya ait hiçbir figür bulunmamıştır.

Oran Orantı: Resimde oran orantı kavramı gelişmemiştir.

Renk: Resimde renk kavramı gelişmemiştir.

Resim 41. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 31. Resim 41.'in (Resim 28.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 28.	1	1	2	1	1	2	1	2	1	6	5	8	9	9	13	10.3

Anlatım: Resim, anlatım yönünden herhangi bir konu içermemektedir. Ev figürünün üzerinde çizilen kahverengi karanlıkla ne ifade edilmek istenildiği bilinmemektedir.

Mekan: Resimde dış mekan oluşturulmuştur. Ev, ağaç ve çiçekler toprağa yerleştirilmesiyle mekanda gelişme vardır.

Oran Orantı: Resimde ev figürü ağaçtan oldukça küçük çizilmekle birlikte oran orantı kavramı gelişmemiştir.

Renk: Resimde renk uygulaması zayıftır.

Resim 42. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 32. Resim 42.'nin (Resim 29.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

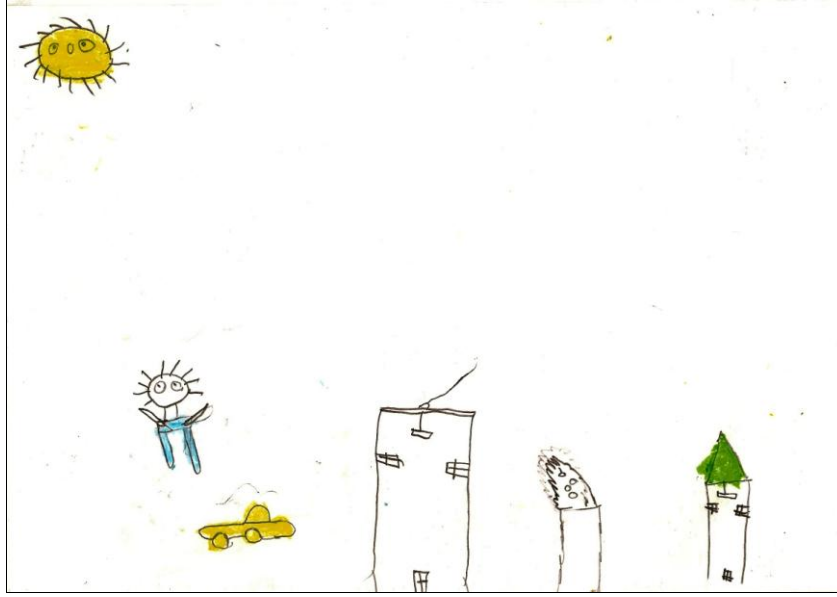
Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 29.	8	10	14	8	10	10	8	10	10	15	20	15	39	50	49	46

Anlatım: Çocuk mutluluğunu doğum günüyle ifade etmiştir. Anlatım yönünden oldukça iyi bir resimdir.

Mekan: Çocuk, doğum günü pastasını masanın üzerine yerleştirmiştir. Mekan ve üç boyut kavramı gelişmiştir.

Oran Orantı: Resimde oran orantı gelişmiştir.

Renk: Resimde renk uygulaması oldukça iyidir.

Resim 43. Çocuk Yuvasında Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 33. Resim 43.'ün (Resim 30.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 30.	2	1	3	2	2	2	3	2	2	2	1	1	9	6	8	7.6

Anlatım: Resimde anlatım olarak herhangi bir konu olmayıp oldukça zayıftır.

Mekan: Resimde mekan kavramının gelişmemesi araba ve insan figürünün havada resmedilmesiyle gözlenmektedir. Ancak dış mekanın varlığına ait bulgular, ev ve ağaç figürleridir.

Oran- Orantı: Resimde oran- orantı kavramının gelişmediği gözlenmektedir.

Renk: Resim, renk kullanımı yönüyle oldukça zayıftır.

6.3.2. Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların Yaptığı Resimler ve Yorumları

Resim 44. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 34. Resim 44.'ün (Resim 31.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 31.	15	25	20	10	15	12	10	20	12	15	25	18	50	85	62	65.6

Anlatım: Resimde doğum günü partisi anlatılmaktadır. Resim, anlatım yönüyle oldukça zengindir.

Mekan: Resimde mekan daha çok iç mekana benzemekle birlikte figürler yere basmaktadır. Çocukta mekan kavramının geliştiği söylenebilir.

Oran Orantı: Figürlerdeki oranlar birbirine uygun olup, çocukta oran- orantı kavramı gelişmiştir.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılmıştır. Kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımıyla oldukça başarılıdır.

Resim 45. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 35. Resim 45.'in (Resim 32.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 32.	12	20	10	10	15	10	8	10	8	8	20	10	38	65	38	47

Anlatım: Resimde doğum günü partisi anlatılmaktadır. Çocuk anlatım yönüyle oldukça zengindir.

Mekan: Resimde mekan kavramı mevcuttur.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar normal ölçülerdedir.

Renk: Resimde renk kullanımının gelişmekte olduğu gözlenmektedir.

Resim 46. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 36. Resim 46.'nın (Resim 33.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 33.	15	20	17	15	20	15	10	10	10	15	20	18	55	70	65	63.3

Anlatım: Resimde çocuk mutluluğunu tatil yaparken hissettiğini anlatmıştır. Anlatım yönünden zengin bir resimdir.

Mekan: Resimde mekan sahil ve deniz olarak yapılmıştır. Mekan kavramı oldukça gelişmiş bir resimdir.

Oran Orantı: Resimde oran kavramı gelişmiştir.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılmıştır. Kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımıyla oldukça başarılıdır.

Resim 47. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 37. Resim 47.'nin (Resim 34.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 34.	10	15	12	10	13	10	8	10	6	10	15	12	38	43	32	37.6

Anlatım: Çocuk mutluluğunu tatilde kamp yaparken ifade etmiştir.

Mekan: Resimde mekan duygusu gelişmiştir.

Oran Orantı: Resimde oranlar gelişmektedir.

Renk: Resimde renk kullanımı doğaya uygun olmayıp hava yeşile boyanmıştır.

Resim 48. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 38. Resim 48.'in (Resim 35.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 35.	15	20	15	10	20	12	10	20	12	15	15	12	50	75	51	58.6

Anlatım: Çocuk resimde yüzmeye hazırlanmış insanları yapmıştır. Anlatım olarak iyi bir resimdir.

Mekan: Resimde, dış mekan hissi sağlanmıştır.

Oran Orantı: Resimdeki oranlar birbiriyle uyumludur. Çocuğun oran kavramı gelişmiştir.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılmıştır. Kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 49. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 39. Resim 49.'un (Resim 36.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 36.	15	20	15	10	20	12	15	12	12	15	15	12	55	67	51	57.6

Anlatım: Resimde doğum günü partisi anlatılmaktadır. Çocuk anlatım yönüyle oldukça zengindir.

Mekan: Resimde yerde halı yapılarak iç mekan hissi uyandırılmıştır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar birbiriyle uyumludur.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılmıştır. Kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 50. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 40. Resim 50.'nin (Resim 37.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 37.	20	25	25	20	25	25	20	15	25	25	25	20	85	90	95	90

Anlatım: Resimde doğum günü partisi anlatılmaktadır. Resim, anlatım yönüyle oldukça zengindir.

Mekan: Resimde yerde yapılan halı ve tavan ile iç mekan hissi uyandırılmıştır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar birbiriyle uyumludur.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılarak kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 51. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 41. Resim 51.'in (Resim 38.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 38.	25	25	25	20	20	18	20	20	20	25	25	25	90	80	88	86

Anlatım: Resimde doğum günü partisi anlatılmaktadır. Çocuk anlatım yönüyle oldukça zengindir.

Mekan: Resimde masa yapılarak mekan hissi verilmeye çalışılmıştır.

Oran Orantı: Resimde oranlar birbiriyle uyumludur.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılarak kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 52. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 42. Resim 52.'nin (Resim 39.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 39.	25	25	25	25	25	20	25	15	20	20	25	25	95	90	90	91.6

Anlatım: Resimde çocuk rüyasında sevdiği futbol takımının oyuncusu olmaktadır. Çocuk mutluluğunu futbol oynarken hissettirmesiyle oldukça iyi anlatıma sahip bir resimdir.

Mekan: Resimde iç mekan kullanılmıştır ve mekan kavramı oldukça iyidir.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar birbiriyle uyumludur.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılarak kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 53. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 43. Resim 53.'ün (Resim 40.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 40.	25	25	20	11	15	12	10	10	12	15	25	15	40	75	50	55

Anlatım: Resimde çocuk, mutluluğunu tatilde gittikleri oteli çizerek ifade etmiştir. Anlatım yönünden oldukça zengin bir resimdir.

Mekan: Resimde mekan duygusu oldukça gelişmiştir.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar birbiriyle uyumludur.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılarak, kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 54. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 43. Resim 54.'ün (Resim 41.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 41.	14	20	16	15	20	15	10	12	12	15	25	15	59	77	58	64.6

Anlatım: Resimde doğum günü partisi anlatılmaktadır. Resim, anlatım yönüyle oldukça zengindir.

Mekan: Resimde iç mekan kullanılmıştır ve mekan kavramı oldukça iyidir.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar birbiriyle uyumludur.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılarak, kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 55. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 45. Resim 55.'in (Resim 42.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 42.	20	25	25	20	20	20	25	15	20	20	20	25	85	80	90	85

Anlatım: Resimde çocuk mutluluğunu doğum günü ile ifade etmiştir.

Mekan: Resimde masa çizilerek mekan kavramı geliştirilmeye çalışılmıştır ancak yer çizgisi oluşmamıştır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar birbiriyle uyumludur.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılarak, kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 56. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resim, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 46. Resim 56.'nın (Resim 43) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 43.	20	25	25	20	20	25	25	15	20	20	20	25	85	80	95	86.6

Anlatım: Resimde bir doğum günü partisi anlatılmaktadır. Çocuk anlatım yönüyle oldukça zengindir.

Mekan: Resimde masa çizilerek mekan kavramı geliştirilmeye çalışılmıştır ancak yer çizgisi oluşmamıştır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar birbiriyle uyumludur.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılarak, kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 57. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 47. Resim 57.'nin (Resim 44.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 44.	20	25	25	20	20	20	20	15	20	20	20	25	80	80	90	83.3

Anlatım: Resimde doğum günü partisi anlatılmaktadır. Çocuk anlatım yönüyle oldukça zengindir.

Mekan: Resmin mekanı iç mekan olarak tasarlanmıştır. Çocukta mekan kavramı gelişmiştir.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar birbiriyle uyumludur.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılarak kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 58. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 48. Resim 58.'in (Resim 45.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

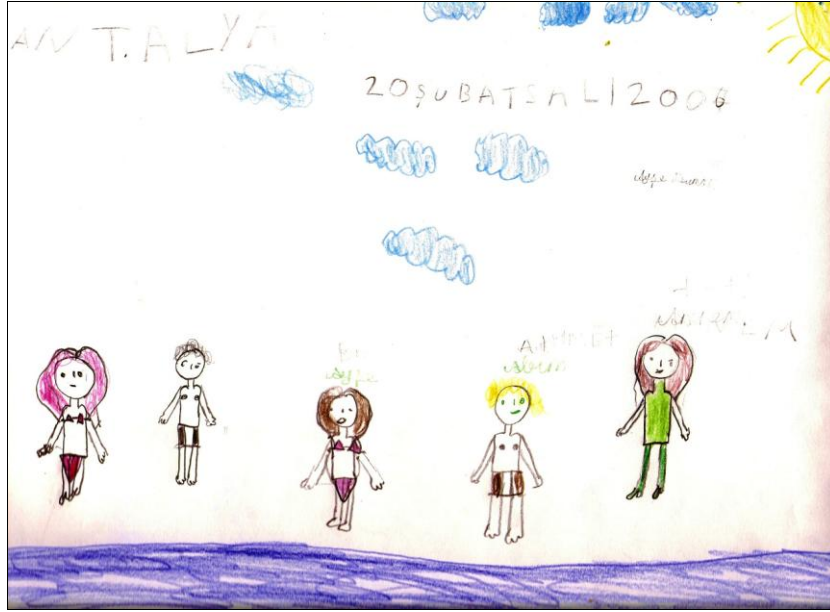
Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 45.	20	25	20	15	20	15	15	15	15	25	25	25	80	85	75	80

Anlatım: Resimde doğum günü partisi anlatılmaktadır. Resim, anlatım yönüyle oldukça zengindir.

Mekan: Resim, iç mekana yerleştirilmiştir. İç mekana ait detaylardan duvarda bir tablo gözlenmektedir. Oldukça başarılı bir çalışmadır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar birbiriyle uyumludur.

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılarak kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 59. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 49. Resim 59.'un (Resim 46.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

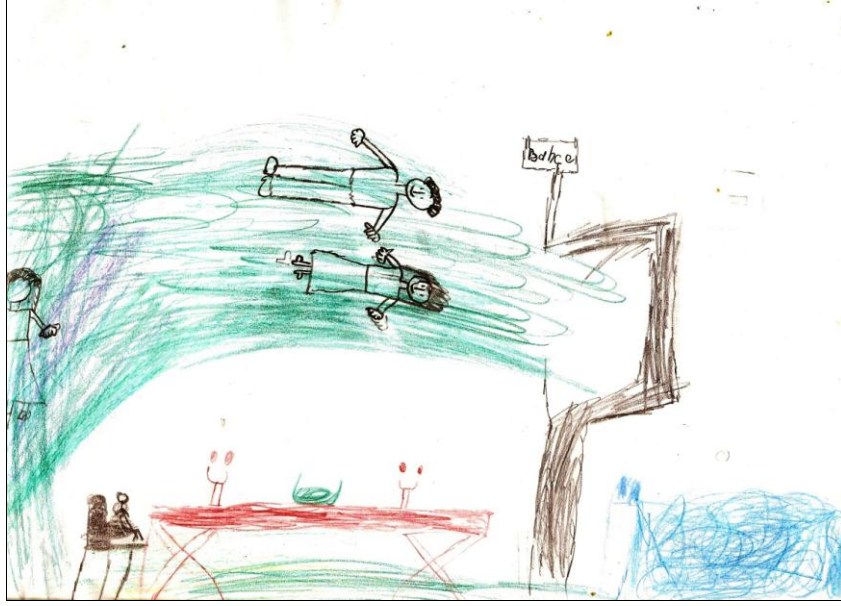
Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 46.	10	20	15	18	20	20	8	10	8	10	10	8	46	60	51	52.3

Anlatım: Resimde mutluluk kavramı “denize girmek” şeklinde anlatılmaktadır. Çocuk, anlatım yönünden gelişmiştir.

Mekan: Çocuk, denizi mekan olarak ifade etmesiyle mekan gelişmiştir. Ancak insanların bastığı yerde kara parçası yoktur.

Oran Orantı: Resimde figürler orantılı olarak yapılmıştır.

Renk: Renk kullanımı gelişmekle birlikte renkler doğaya uygun yapılmıştır.

Resim 60. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 50. Resim 60'ın (Resim 47.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 47.	6	10	7	5	15	10	10	15	15	6	10	8	27	50	40	39

Anlatım: Resmin anlatımında bir karmaşıklık vardır. Çocuk figürleri yüzer gibi yapmıştır ancak tam olarak anlaşılmamasından dolayı zayıftır.

Mekan: Resimde mekan duygusu gelişiminin başlangıcındadır. Ancak mekan anlatımında bir karmaşıklık vardır. Masanın varlığı ve üzerindeki mumlar, sandalyedeki oturan figür gelişen mekan duygusunu anlatmaktadır.

Oran Orantı: Resimde oran orantı kavramı zayıftır.

Renk: Resimde renk kullanımı zayıftır.

Resim 61. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 51. Resim 61.'in (Resim 48.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 48.	8	15	8	6	8	6	10	5	10	5	10	6	29	36	30	31.6

Anlatım: Resimde bir tarafta yemek masasını hazırlayanlar bir tarafta güneşlenen bir figürle mutluluk kavramı anlatılmaya çalışılmıştır.

Mekan: Resimde mekan genel olarak gelişmekte olup havuzda yüzen insanın ardına havuz çizilmemiştir. Dış mekanda bir kapının olmasıyla birlikte mekanda karışıklık gözlenmektedir.

Oran Orantı: Figürlerde oran ve orantının gelişmekte olduğu gözlenmektedir.

Renk: Resimde renk kullanımı gelişmiştir.

Resim 62. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 52. Resim 62.'nin (Resim 49.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 49.	20	20	15	20	20	15	15	15	15	15	15	15	70	70	75	71.6

Anlatım: Çocuk için mutluluğun piknik yapmak olduğu açıkça gözlenmektedir. Anlatım yönünden çok güçlü bir resimdir.

Mekan: Mekan oldukça gelişmiştir.

Oran Orantı: Çocukta oran- orantı kavramı gelişmiştir

Renk: Resimde bol ve zengin renkler kullanılarak kağıt yüzeyinin tamamı başarılı bir şekilde boyanmıştır. Çocuk renk kullanımı yönünden oldukça başarılıdır.

Resim 63. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 53. Resim 63.'ün (Resim 50.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 50.	8	10	8	10	15	10	10	15	10	6	8	7	33	47	35	38.33

Anlatım: Resimde mutluluk kavramı piknik konusuyla anlatılmak istenmiştir.

Mekan: Resimde mekan duygusu çimenlerle birlikte dış mekanı anlatmaktadır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oran-orantı kavramı gelişmiştir

Renk: Resimde renk kullanımı gelişmektedir.

Resim 64. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 7 Yaşında.

Tablo 54. Resim 64.'ün (Resim 51.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 51.	6	10	8	6	5	4	7	8	6	7	10	8	26	33	26	28.33

Anlatım: Çocuk, mutluluğu arkadaşlarıyla birlikte olarak anlatmaya çalışmıştır.

Mekan: Resimde mekan kavramı görülmemektedir.

Oran Orantı: Resimde oran- orantı gelişmiştir.

Renk: Resimde renkler gerçeğe uygun olarak çizilmeye çalışılması yönünden başarılıdır. Ancak kağıtta boş alanlar oldukça fazladır.

Resim 65. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 55. Resim 65.'in (Resim 52.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 52.	7	15	8	8	10	7	7	5	8	6	8	7	28	38	30	32

Anlatım: Çocuk mutluluğu karda kayak yaparken yaşadığını anlatmaktadır.

Mekan: Resim, mekan yönünden orta derece iyi olmakla birlikte dış mekan anlatmaktadır.

Oran Orantı: Resimde oran orantı kavramı zayıf olmakla birlikte insan figürü ile ev figürü arasındaki oranlar dikkate alınmamıştır.

Renk: Resimde renk kullanımı yönünde gelişme görülmektedir.

Resim 66. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 56. Resim 66.'nın (Resim 53.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 53.	10	10	8	6	10	8	12	15	12	8	10	7	36	45	24	35

Anlatım: Çocuk mutluluğunu babasından aldığı hediye ile anlatmaktadır. Şaşkınlığını ve mutluluğunu iyi bir şekilde ifade etmiştir.

Mekan: Resimde mekan evin içerisinde olup yerde halı yerleştirilmiştir. İnsanların haliya basmasıyla mekanda gelişmişlik gözlenmektedir.

Oran Orantı: resimde oran-orantı kavramı gelişmiştir.

Renk: Resimde renkler gerçeğe uygun olarak ve kağıdın tamamının boyanmasıyla başarılı bir çalışmadır.

Resim 67. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 57. Resim 67.'nin (Resim 54.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 54.	8	10	7	12	15	14	14	15	12	10	15	13	44	55	46	48.33

Anlatım: Resimde mutlu olunan güne ait bir anlatım zayıflığı mevcuttur.

Mekan: Resimde mekan dış mekan olup detaylarıyla birlikte çizilen başarılı bir mekan gözlenmektedir.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oran ve orantı kavramı gelişmiştir.

Renk: Resimde renk kullanımında düzenlilik ve itina görülmektedir. Ayrıca renklerde gerçeğe yakınlık görülmektedir.

Resim 68. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 58. Resim 68.'in (Resim 55.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 55.	6	10	8	8	12	7	7	10	8	7	10	8	60	42	31	44.33

Anlatım: Çocuk mutluluğunu basketbol oyunuyla anlatmaya çalışmıştır.

Mekan: Resimde basketbol alanıyla mekan duygusu anlatılmaya çalışılmıştır. Ancak mekanda bir karmaşıklık görülmektedir.

Oran Orantı: İnsan figüründe orantı kavramı görülmektedir.

Renk: Renk uygulaması aceleye getirilerek bitirme endişesi ve sabırsızlık görülmektedir. Çocuğun boş alanı boyamaya çalışması renk kullanımının gelişmekte olduğunu işaret etmektedir.

Resim 69. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 59. Resim 69.'un (Resim 56.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 56.	9	10	8	8	15	8	8	10	8	8	10	8	33	45	32	36.6

Anlatım: Çocuk denizde tekne gezintisi yaparken mutlu olduğu ifade etmiştir. anlatım yönünden iyi bir resimdir.

Mekan: Resimde mekan duygusu denizle ve tekneye basan insanlar yoluyla anlatılmıştır.

Oran Orantı: Resimde figürler arasındaki oranlar birbirine uyumlu olup, çocukta büyüklük kavramı gelişmiştir.

Renk: Resimde renk uygulamasının gerçeğe uygun olduğu gözlenmektedir. Renk uygulamasının gelişmekte olduğu gözlenmektedir.

Resim 70. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 60. Resim 70.'in (Resim 57.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 57.	15	20	15	15	20	15	10	15	13	8	10	9	65	52	72	63

Anlatım: Çocuk en mutlu olduğu gününü futbol oynayarak ifade etmiştir. Anlatım yönünden güçlü bir resimdir.

Mekan: Çocuğun mekan duygusu oldukça gelişmiştir.

Oran Orantı: Resimde oran- orantı kavramları gelişmiştir. Uzaktaki nesneler küçük çizilmiştir. Figürler arasındaki oranlar normaldir.

Renk: Resimde renk kullanımı gelişmiştir. Renklerde doğaya uygunluk görülmektedir.

Resim 71. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Kız, 8 Yaşında.

Tablo 61. Resim 71.'in (Resim 58.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 58.	15	15	15	10	10	10	20	8	10	7	8	10	52	41	45	46

Anlatım: Çocuk, mutlu olduğu günde bir mektup almıştır. Anlatım yönüyle gelişmekte olan bir resimdir.

Mekan: Çocukta mekan kavramı gelişmiştir. Ev, evin bahçesi, insanların yere basması mekan hissinin oluştuğunu göstermektedir.

Oran Orantı: Resim, oran-orantı yönüyle zayıftır. Çocuk ev ve ağacın büyüklükleri arasındaki oranlar gerçeğe uygun değildir.

Renk: Resimde renk kullanımı gerçeğe uygun bir şekilde yapılmıştır.

Resim 72. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 8 Yaşında.

Tablo 62. Resim 72.'nin (Resim 59.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 59.	15	15	20	18	10	15	13	20	15	14	20	15	60	65	65	63.3

Anlatım: Çocuk futbol oynarken mutlu olduğunu ifade etmiştir.

Mekan: Çocuk, futbol sahasını çizerek mekan duygusunun geliştiğini göstermektedir. Resimde insanlar yere basmaktadır.

Oran Orantı: Resimde figürlerdeki oranlar gelişmiştir.

Renk: Çocuk renk kullanımında başarılıdır.

Resim 73. Ailesiyle Birlikte Yaşayan Bir Çocuğun Resmi, Erkek, 7 Yaşında.

Tablo 63. Resim 73.'ün (Resim 60.) Uzmanlarca Aldığı Puanlar

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam (T)ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 60.	12	15	14	8	10	8	7	8	5	8	10	10	35	43	37	38.3

Anlatım: Resimde anlatım zayıflığı mevcuttur.

Mekan: Çocukta mekan duygusu gelişmiştir. Yeryüzü ve gökyüzü oluşturulmuş olup, insanlar yere basmaktadır.

Oran Orantı: Resim oran- orantı yönünden orta derecede iyidir..

Renk: Çocukta renk kullanımı zayıf olup gelişmektedir.

6.4. ALT AMAÇLARA İLİŞKİN BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın alt amaçlarına ilişkin bulgular ve yorumları şöyledir:

a. SHÇEK’e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan 7–9 yaş grubu çocukların resimlerinde sanatsal gelişim düzeyleri açısından farklılık var mıdır?

Araştırmanın alt amacını test etmek üzere çocuk yuvasında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların aldıkları sanatsal gelişim puanları, resimlerdeki anlatım, mekan, oran-orantı ve renk düzeylerindeki aldıkları puanların toplamından elde edilmiştir. Üç uzmanın verdiği notların toplamının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlılık düzeyleri t-Testiyle ölçülerek sonuçlar **Tablo 64.**’te verilmiştir. Ayrıca ortalamalara yönelik sütun grafiği de **Grafik 1.**’de verilmiştir.

Tablo 64.

Sanatsal Gelişim Düzeylerinin Çocuk Yuvasında ve Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocuklara Göre Dağılımı

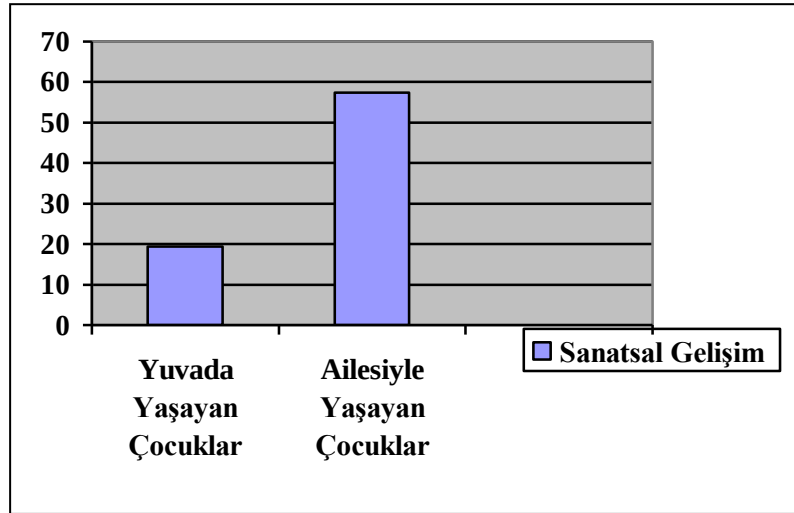
Konu	Değişken	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	p	Anlam
Sanatsal Gelişim Düzeyi	Yuvada Yaşayan Çocuklar	30	19,34	11.62	5.55	.000	*
	Ailesiyle Yaşayan Çocuklar	30	57,35	19.78			

*p<0.05

Tablo 64'te görüldüğü gibi sanatsal gelişim düzeylerinin ölçülmesi amacıyla yapılan değerlendirme sonucunda yuvada yaşayan çocukların puan ortalaması %19.34 iken ailesiyle yaşayan çocukların puan ortalaması %57.5'tir. Öğrencilerin aldığı puanların arasındaki bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek için yapılan t-Testi sonucunda, farkın ailesiyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [$t= 5.55$, $p<0.05$]. Bu nedenle yuvada yaşayan çocuklar ile ailesi yanında yaşayan çocukların sanatsal gelişimlerinde farklılıkların olduğu söylenebilir.

Grafik 1.

Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların Resimlerindeki Sanatsal Gelişim Düzeyleri

b. “SHÇEK’e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan 7–9 yaş grubu çocukların resimlerinde anlatım yönünden farklılık var mıdır?”

Araştırmada çocuk yuvasında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların aldıkları anlatım puanlarının ortalamaları arasındaki farkın anlamlılık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan t-Testi sonuçları **Tablo 65.**'te verilmiştir. Ayrıca ortalamalara yönelik sütun grafiği de **Grafik 2.**'de verilmiştir.

Tablo 65.

**Resimlerdeki Anlatım Düzeylerinin Çocuk Yuvasında ve Aileleriyle Birlikte
Yaşayan Çocuklara Göre Dağılımı**

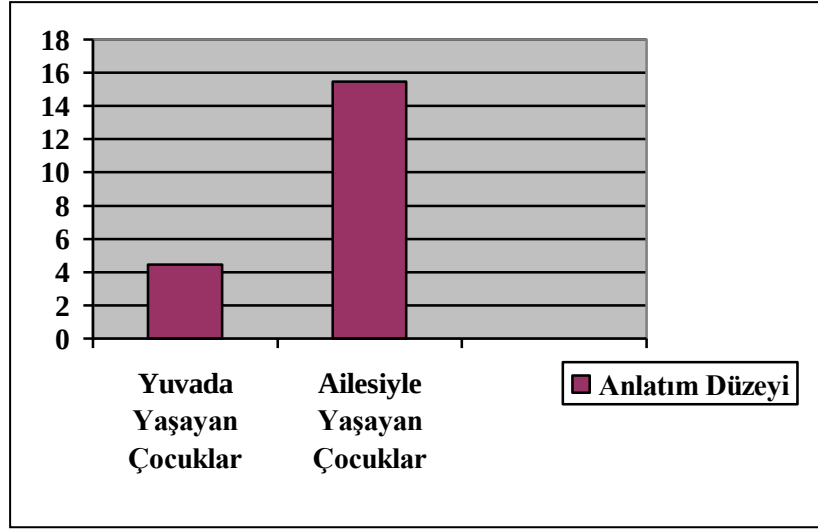
Konu	Değişken	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	p	Anlam
Anlatım Düzeyi	Yuvada Yaşayan Çocuklar	30	4.47	3.02	1.66	.000	*
	Ailesiyle Yaşayan Çocuklar	30	15.46	5.79			

*p<0.05

Tablo 65.'de görüldüğü gibi resimlerdeki anlatım düzeylerinin ölçülmesi amacıyla yapılan değerlendirme sonucunda yuvada yaşayan çocukların puan ortalaması 25 puan üzerinden 4.47 iken ailesiyle yaşayan çocukların puan ortalaması 15.46'dır. Öğrencilerin aldığı puanların arasındaki bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek için yapılan t-Testi sonucunda, farkın ailesiyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [t= 1.66, p<0.05]. Bu nedenle yuvada yaşayan çocuklar ile ailesi yanında yaşayan çocukların resimlerinde anlatım yönünden farklılıkların olduğu söylenebilir.

Grafik 2.

**Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların
Resimlerindeki Anlatım Düzeyleri**

c. SHÇEK'e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan 7–9 yaş grubu çocukların resimlerinde mekan açısından farklılık var mıdır?

Araştırmada çocuk yuvasında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerindeki mekan açısından aldıkları anlatım puanların ortalamaları ve anlamlılık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan t-Testi sonuçları **Tablo 66.**'da verilmiştir. Ayrıca ortalamalara yönelik sütun grafiği de **Grafik 3.**'de verilmiştir.

Tablo 66.

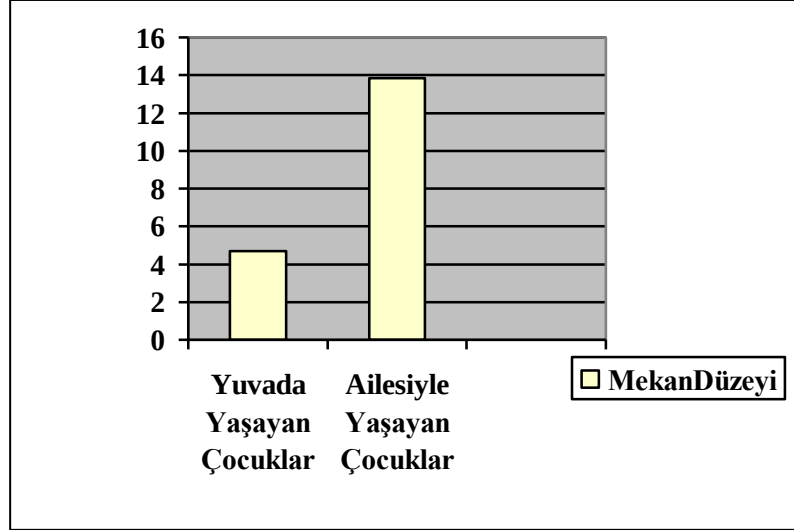
**Resimlerdeki Mekan Düzeylerinin Çocuk Yuvasında ve Aileleriyle Birlikte
Yaşayan Çocuklara Göre Dağılımı**

Konu	Değişken	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	p	Anlam
Mekan Düzeyi	Yuvada Yaşayan Çocuklar	30	4.70	3.43	2.14	.000	*
	Ailesiyle Yaşayan Çocuklar	30	13.85	4.98			

*p<0.05

Tablo 66.'da görüldüğü gibi resimlerdeki mekan düzeylerinin ölçülmesi amacıyla yapılan değerlendirme sonucunda yuvada yaşayan çocukların puan ortalaması 25 puan üzerinden 4.70 iken ailesiyle yaşayan çocukların puan ortalaması 13.85'tir. Öğrencilerin aldığı puanların arasındaki bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek için yapılan t-Testi sonucunda, farkın ailesiyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [$t= 2.14$ $p<0.05$]. Bu nedenle yuvada yaşayan çocuklar ile ailesi yanında yaşayan çocukların resimlerinde mekan yönünden farklılıkların olduğu söylenebilir.

Grafik 3.
Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların
Resimlerindeki Mekan Gelişimi Düzeyleri

d. SHÇEK'e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan 7-9 yaş grubu çocukların resimlerinde oran-orantı açısından farklılık var mıdır?

Araştırmada çocuk yuvasında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerinin oran-orantı açısından aldıkları puanların ortalamaları ve anlamlılık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan t-Testi sonuçları **Tablo 67.**'de verilmiştir. Ayrıca ortalamalara yönelik sütun grafiği de **Grafik 4.**'de verilmiştir.

Tablo 67.

Resimlerdeki Oran-Orantı Düzeylerinin Çocuk Yuvasında ve Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocuklara Göre Dağılımı

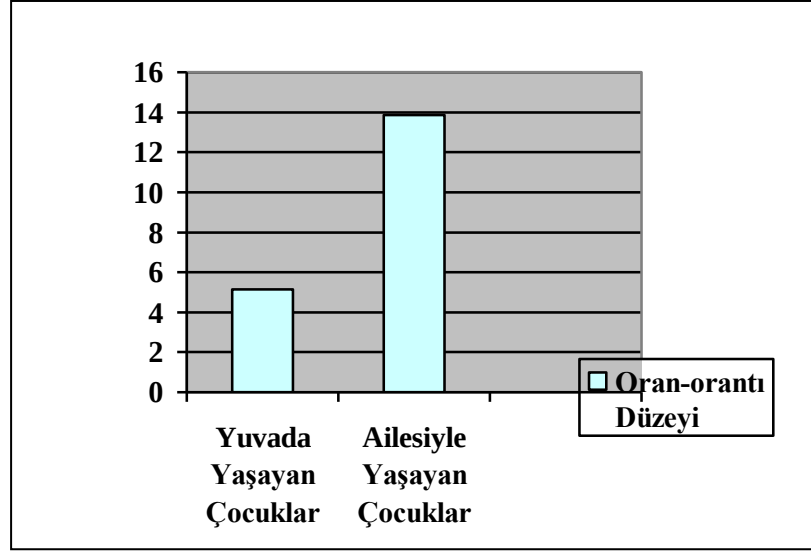
Konu	Değişken	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	p	Anlam
Oran-Orantı Düzeyi	Yuvada Yaşayan Çocuklar	30	5.15	3.38	2.14	.000	*
	Ailesiyle Yaşayan Çocuklar	30	13.85	3.83			

*p<0.05

Tablo 67.'de görüldüğü gibi resimlerdeki oran-orantı düzeylerinin ölçülmesi amacıyla yapılan değerlendirme sonucunda yuvada yaşayan çocukların puan ortalaması 25 puan üzerinden 5.15 iken ailesiyle yaşayan çocukların puan ortalaması 13.85'tir. Öğrencilerin aldığı puanların arasındaki bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek için yapılan t-Testi sonucunda, farkın ailesiyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [$t= 2.14$ $p<0.05$]. Bu nedenle yuvada yaşayan çocuklar ile ailesi yanında yaşayan çocukların resimlerinde oran-orantı yönünden farklılıkların olduğu söylenebilir.

Grafik 4.

**Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların
Resimlerindeki Oran-Orantı Gelişimlerdeki Oranlar**

e. SHÇEK'e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan 7–9 yaş grubu çocukların resimlerinde renk açısından farklılık var mıdır?

Araştırmada çocuk yuvasında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerindeki renk kullanım düzeyleri puanlarının ortalamaları arasındaki farkların anlamlılık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan t-Testi sonuçları **Tablo 68.**'de verilmiştir. Ayrıca ortalamalara yönelik sütun grafiği de **Grafik 5.**'de verilmiştir.

Tablo 68.

**Resimlerdeki Renk Kullanımı Düzeylerinin Çocuk Yuvasında ve Aileleriyle
Birlikte Yaşayan Çocuklara Göre Dağılımı**

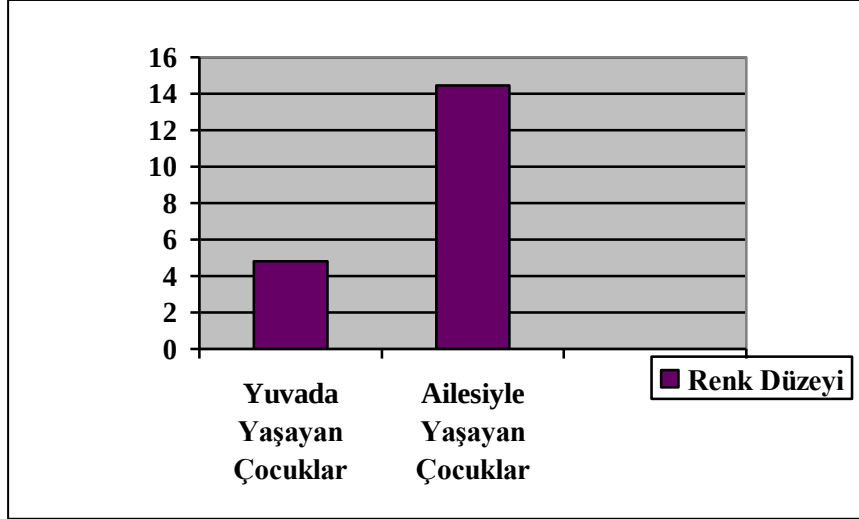
Konu	Değişken	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	p	Anlam
Renk Düzeyi	Yuvada Yaşayan Çocuklar	30	4.80	3.62	2.16	.000	*
	Ailesiyle Yaşayan Çocuklar	30	14.46	6.03			

*p<0.05

Tablo 68.'de görüldüğü gibi resimlerdeki renk düzeylerinin ölçülmesi amacıyla yapılan değerlendirme sonucunda yuvada yaşayan çocukların puan ortalaması 25 puan üzerinden 4.80 iken ailesiyle yaşayan çocukların puan ortalaması 14.46'tir. Öğrencilerin aldığı puanların arasındaki bu farkın anlamlılık düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan t-Testi sonucunda, fark ailesiyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [$t= 2.16$ $p<0.05$]. Bu nedenle yuvada yaşayan çocuklar ile ailesi yanında yaşayan çocukların resimlerinde renk kullanımı yönünden farklılıkların olduğu söylenebilir.

Grafik 5.

**Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların
Resimlerindeki Renk Düzeylerindeki Oranlar**

f. “SHÇEK’ e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan 7-9 yaş grubu çocukların resim dersinde derse katılımları ve konuya odaklanmaları açısından farklılıklar var mıdır?”

SHÇEK’e bağlı çocuk yuvasında yaşayan çocuklarla yapılan resim etkinliğine başlamadan önce tanışma evresi yaşanmıştır. Tanışma sırasında çocukların bazılarının sürekli el tutma isteği ve sevgi beklentisi içerisinde oldukları gözlenmiştir. Etkinliğe başlamadan önce çocukların başlangıçta resim yapmaya karşı çok istekli oldukları gözlenmiştir.

Derse “mutluluk” kavramı üzerinde sohbet edilerek başlanmıştır. Mutluluğun bir insan için ne ifade ettiği açıklanarak soru-cevap şeklinde konuya örnekler verilmiştir. Çocukların derse katılım oranları az olmakla birlikte dinlemeden herhangi bir konuda resme başlayıp bitirme eğilimleri dikkati çekmiştir. Çocukların konuyla ilgili örnek verme oranları ve resimlerinde sergiledikleri konu çeşitliliğinin sınırlı olduğu, konuya odaklanan çocuk sayısı az olduğu gözlenilmiştir. Verilen örnekler genellikle doğum günü konusunda olmuştur. Bazı çocukların dersin

başlangıcından itibaren sürekli dolaşarak arkadaşlarının resimlerine baktığı görülmüştür.

Birkaç çocuğun resme başlayıp birkaç çizgiden sonra tekrar kağıt isteyerek resme yeniden başladıkları dikkati çekmiştir. Resme başlayarak sonuna kadar sabırla bitiren çocuk sayısı oldukça az olup, resim yapma sırasındaki dikkatlerinin ve bir işe başlayıp onu bitirme yetilerinin zayıf olduğu gözlenmiştir. 40 dk boyunca yapılan etkinlik sonucunda çocukların genel olarak resim etkinliğinden dolayı mutlu olukları gözlenmiştir.

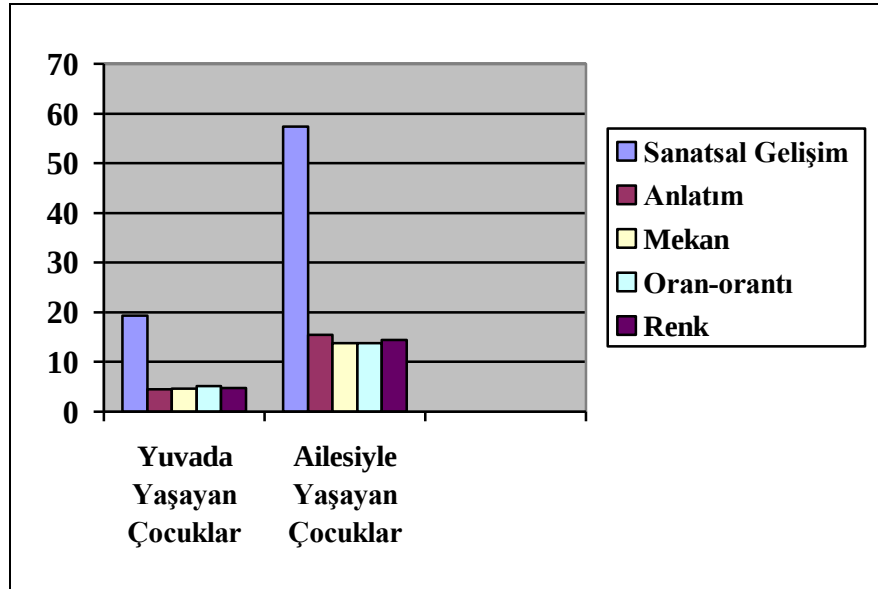
Ailesiyle birlikte yaşayan çocuklarla yapılan dersin başlangıcında çocukların derse hazır ve istekli oldukları gözlenmiştir. Sınıfla tanışma işlemi gerçekleştirildikten sonra bütün sınıf tüm dikkatini toplayarak verilen konuyu dinlemiştir. Konunun karşılıklı sohbet edilerek işleneceği belirtildikten sonra sınıfın neredeyse tamamı mutluluğun kendileri için ne anlama geldiğini ifade etmeye çalışmıştır.

Dersin işlenişi sırasında verilen örneklerin çeşitliliğinin oldukça zengin olduğu dikkati çekmiştir. Bu ifadeler arasında çocukların oteldeki geçirdiği tatil, kayak macerası, futbol maçları, doğum günü partileri gibi konular yer almıştır. Çocukların örnek vermek için söz aldıkları sırada yaşadığı olayları ayrıntılarıyla anlatma istekleri dikkati çekmiştir.

Derse katılım oranının yüksek olduğu sınıfta, bazı öğrencilerin şarkı söyleyerek resim yaptıkları gözlenmiştir. Resimlerde kağıdın tüm yüzeyini doldurma eğilimleri ve etkinlik boyunca sabırla resme odaklandıkları görülmüştür. Ders bitimine kadar resimlerini tamamlayarak ders sonunda yapılan etkinlikten dolayı teşekkür etmişlerdir.

Grafik 6.

Yuvada Yaşayan Çocuklar İle Aileleriyle Birlikte Yaşayan Çocukların Sanatsal Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması

Araştırmada elde edilen verilerin sonucunda **Grafik 6.** da görüldüğü gibi yuvada yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeylerinde her alanda genel olarak büyük oranda farklılıklar görülmektedir. Sanatsal gelişim düzeyi oranları, anlatım, mekan, oran-orantı ve renk gelişimi düzeyi oranlarını da kapsamaktadır. Yuvada yaşayan çocukların sanatsal gelişimindeki ortalaması % 19.34 iken aileleriyle yaşayan çocuklarındaki gelişim oranı % 57.35'tir. Ortalamalar arasındaki ilişkinin anlam düzeyini ölçmek üzere yapılan t-Testi sonucunda fark aileleriyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [$t= 5.55$ $p<0.05$].

6.4. NİTEL VERİLERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmada nitel verilerin toplanması amacıyla yaptırılan resimler incelendiğinde yuvada yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerinde belirgin farklılıklar tespit edilmiştir. Bu farklılıklar:

1. Resimlerin anlatım yönünden incelenmesi sonucunda aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerini çoğunlukla mutluluk konusuna uygun ve zengin bir anlatımla aktardıkları ancak yuvada yaşayan çocukların ise konu dışında resim yaparak resimlerinin anlatım yönünden zayıf olduğu tespit edilmiştir (bkz. **Resim 34**).

Bilindiği gibi yuva ortamlarında yaşayan çocuklar, en başta anne-baba sevgisinden ve ilgisinden uzak, kalabalık bir ortamda, fiziki açıdan ev ortamına benzemeyen koğuş tipi yerlerde yaşamaktadırlar. Yuva çocukları, kurumda çalışan öğretmenler ve diğer görevlilerle birlikte belirli kurallar içerisinde yaşamakla birlikte şüphesiz diğer çocuklara göre yaşamlarında birtakım eksiklikler görülmektedir. Bu eksikliklerin en büyüğü, aile sevgisinden yoksun bir şekilde yaşamaları nedeniyle psikolojik doyumsuzluk ve mutsuzluk içinde büyümeleridir. Mutluluğu tam olarak yaşayamayan çocukların mutlu oldukları anı imgelememelerinin nedeni olarak düşünülmektedir. Aileleriyle birlikte yaşayan çocukların ise tüm ihtiyaçlarının karşılanarak yeterli sevgi ve ilgi ortamında büyümeleri resimlerindeki anlatım zenginliğinde görülmektedir.

2. Aileleriyle birlikte yaşayan çocukların düzgün kompozisyonlar oluşturarak kağıdın tamamını kullanıp belirgin mekanlar kurdukları görülürken, (bkz. **Resim 53**) yuvada yaşayan çocukların ise resimlerinde düzgün kompozisyon kuramayarak kağıdın büyük bir bölümünü boş bıraktıkları ve herhangi bir mekan belirtisi olmadan figürleri boşluğa yerleştirdikleri tespit edilmiştir (bkz. **Resim 13**).

Aileleriyle birlikte yaşayan çocukların yaşam deneyimlerindeki çeşitlilik ve zengin uyarıcılara sahip ortamları onların yaratıcılıklarını ve hayal güçleri üzerinde olumlu etkiler sağlayan etmenlerdir. Ailelerinin çocuklara sundukları imkanlar, beş yıldızlı otelde ve deniz kenarında tatil, piknik, doğum günü partileri gibi konularda görülmektedir. Yuva çocukları ise aile hayatından yoksun bir şekilde farklı hayat deneyimlerinden uzak yaşamaları, zihinsel, bedensel ve toplumsal uyarıcılardan yoksun olarak büyümelerine neden olabilmektedir. Bu nedenle yuva çocuklarının yaratıcılıklarının ve hayal güçlerinin gelişmediği düşünülmektedir. Hayatında farklı mekanları bizzat yaşayamayan yuva çocukları, bunun hayalini bile kuramamakta ve farklı mekan görüntülerini sergileyememektedirler. Yuva çocuklarının insan figürlerinin boşluğa çizilmesi, onların psikolojik olarak da boşlukta ve kendilerini yalnız hissettiklerinin de göstergesi olabilir. Yuva çocuklarının mekandan yoksun resimlerinin, aynı zamanda çocuğun bulunduğu ortamı kabul edip benimseyememesinden ve kendisini bir yere ait hissedememesinden de kaynaklandığı düşünülmektedir.

3. Resimler, oran-orantı bakımından incelendiğinde aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerinde figürlerin kendi içerisinde ve diğer figürlerle olan oranlarının gerçeğe uygun ve orantılı oldukları (bkz. **Resim 42**), yuvada yaşayan çocukların figürlerinde ise gerçek oranlarından sapmalar görülmekle birlikte oran-orantı kavramlarının gelişmediği tespit edilmiştir (bkz. **Resim 25**).

Oran-orantı ya da büyüklük küçüklük gibi kavramları, çocuğun algı düzeyinin gelişip gelişmediği ortaya koyan bulgulardır. Yuva çocuklarında, nesneler arasındaki oran-orantı kavramlarının gelişmemesi bu çocuklarda algı ve öğrenme güçlüğünün de b-varlığına işaret etmektedir. 7-9 yaş çocuğunun oran-orantı kavramını algılayabilmesi gerekirken, buna rağmen yuva çocuklarının gösterdiği özellikler, şema öncesi döneme ait özelliklerdir. Çocukların ev ortamlarından ve aileden uzak bir şekilde yaşamalarının onlarda bilişsel gelişme gerileklerine neden olabileceği düşünülmektedir.

4. Resimlerde renk kullanımı konusunda aileleriyle birlikte yaşayan çocukların figürleri gerçeğe olarak zengin renklerle sayfanın tamamının boyadıkları görülmüştür. Ancak yuvada yaşayan çocukların resimleri renk yönünden oldukça zayıf bir özellikte ve figürlerin gerçek renklerini dikkate almadan boyadıkları ve kağıdın büyük çoğunluğunun boş bıraktıkları tespit edilmiştir.

Çocukların renk kullanmayı en çok sevdiği dönem olan 7-8 yaşlarında aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerinin rengarenk ve gerçeğe uygun olmasına rağmen yuva çocuklarının renklere karşı hiçbir ilgisinin bulunmadığını resimleri vasıtasıyla görülmektedir. Renk kavramları da algı ve öğrenme kavramlarını ilgilendirdiği için yuva çocuklarında öğrenme güçlüğünün var olduğu düşünülmektedir. Mevcut olan bu geriliklerin organik sebeplerden olmayıp, psikolojik sebeplere bağlı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Gulbro-Leavitt ve Schimmel'in araştırmasında depresif olan çocukların, depresif olmayan çocuklara göre resimlerinde daha bol renk kullandıkları ortaya çıkmıştır (Malchiodi, 2005, s.97). Bu araştırmaya göre yuva çocuklarının ailesiyle birlikte yaşayan çocuklara göre depresyon yaşadıkları düşünülebilir.

5. Aileleriyle birlikte yaşayan çocukların çizdiği insan figürlerinde beden parçaları tam, detaylar işlenmiş bir şekilde görülmektedir (bkz. **Resim. 52**). Yuvada yaşayan çocukların resimlerindeki figürlerde beden parçalarında eksiklikler görülmekle birlikte, yüz, ağız, kol gibi organların çizilmediği tespit edilmiştir. (bkz. **Resim.33**).

Yuva çocuklarının insan figürü çizimlerindeki eksik bırakılmış parçalar (eksik kol, yüz, ağız vb) konusunda Yavuzer'in (2005, s.24) dikkat çektiği psikolojik yetersizlikler ve kendine güvensizlikleri konusunda soru işareti oluşturmaktadır. Resimlerin psikolojik analizlerine girilmemeye çalışılmış olsa da bir çocuğun kendi yüzünü çizmemesi ya da başka bir çocuğun yüzünü simsiyaha boyaması psikoloji biliminin konu alanına giren ve incelenmesi gereken önemli bir unsurlar oldukları düşünülmektedir.

6. Ailesiyle birlikte yaşayan çocukların resimlerindeki figürler, kalabalık olmasına karşın, kurum bakımında yaşayan çocukların resimlerinde yalnız bir insan ya da en kendisini en sevdiği öğretmeniyle birlikte çizdiği tespit edilmiştir.

Yuvada yaşayan çocuklar, toplu halde kalabalık bir arkadaş ortamında yaşamalarına rağmen resimlerinde arkadaş gruplarına yer vermedikleri gözlenmiştir. Resimlerde yalnız bir insan çizmeleri kendilerini yalnız hissettiklerini düşündüren bir duygu uyandırmaktadır. Kendilerinin yanında resmettikleri insanın ise öğretmenleri olduğunu ifade etmişlerdir (bkz. **Resim 16.**) yuva çocuklarının resimlerindeki insan figürlerinin az sayıda olması, onların psikolojik ve sosyal gelişimlerinde bir problem olduğu, aynı zamanda insanlara karşı sevgi ve güven duygularının oluşmadığı düşünülmektedir. Ailesiyle birlikte yaşayan çocukların resimlerindeki figürlerin kalabalık olması ise (bkz. **Resim 50.**) onların sosyal ve psikolojik yönden sağlıklı bir çocukluk geçirdiklerinin insanları sevmeye ve onlara güvenme konularında sorun yaşamadıkları düşünülmektedir.

BÖLÜM VII

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, SHÇEK'e bağlı Çocuk Yuvalarında yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeylerine ilişkin bulgulara dayanan sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

7.1. SONUÇLAR

Bu araştırmada yuvada yaşayan çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeylerindeki alt amaçlara göre belirlenen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

a. SHÇEK'e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan 7-9 yaş grubu çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerinde sanatsal gelişim düzeyleri açısından aileleriyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı farklılık vardır. Yuvada yaşayan çocukların sanatsal gelişimlerdeki başarı ortalaması % 19.34 iken aileleriyle yaşayan çocuklarındaki ortalama % 57.35'tir. Ortalamalar arasındaki ilişkinin anlam düzeyini ölçmek üzere yapılan t-Testi sonucunda farkın aileleriyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [$t= 5.55$ $p<0.05$]. Yani, aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeyleri, yuvada yaşayan çocukların düzeylerine göre oldukça yüksektir.

b. SHÇEK'e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan 7-9 yaş grubu çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerinde anlatım düzeyleri açısından fark vardır. Yuvada yaşayan çocukların sanatsal gelişimlerdeki başarı ortalaması 25

puan üzerinden 4.47 iken aileleriyle yaşayan çocuklarındaki ortalama % 15.46'dır. Ortalamalar arasındaki ilişkinin anlam düzeyini ölçmek üzere yapılan t-Testi sonucunda farkın aileleriyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [$t= 1.66$ $p<0.05$]. Yani, aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeyleri, yuvada yaşayan çocukların düzeylerine göre oldukça yüksektir.

c. SHÇEK'e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan 7-9 yaş grubu çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerinde mekan oluşturma düzeyleri açısından fark vardır. Yuvada yaşayan çocukların sanatsal gelişimlerdeki başarı ortalaması 25 puan üzerinden 5.15 iken aileleriyle yaşayan çocuklarındaki ortalama 13.85'tir. Ortalamalar arasındaki ilişkinin anlam düzeyini ölçmek üzere yapılan t-Testi sonucunda farkın aileleriyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [$t= 2.15$ $p<0.05$]. Yani, aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeyleri, yuvada yaşayan çocukların düzeylerine göre oldukça yüksektir.

d. SHÇEK'e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan 7-9 yaş grubu çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerdeki oran-orantı düzeyleri açısından fark vardır. Yuvada yaşayan çocukların sanatsal gelişimlerdeki başarı ortalaması 25 puan üzerinden 5.15 iken aileleriyle yaşayan çocukların başarı ortalaması 13.85'tir. Ortalamalar arasındaki ilişkinin anlam düzeyini ölçmek üzere yapılan t-Testi sonucunda farkın aileleriyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [$t= 2.14$ $p<0.05$]. Yani, aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeyleri, yuvada yaşayan çocukların düzeylerine göre oldukça yüksektir.

e. SHÇEK'e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan 7-9 yaş grubu çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resimlerinde renk kullanımı düzeyleri açısından fark vardır. Yuvada yaşayan çocukların sanatsal gelişimlerdeki başarı ortalaması 25 puan üzerinden 4.80 iken aileleriyle yaşayan çocuklarındaki ortalama 14.46'tir. Ortalamalar arasındaki ilişkinin anlam düzeyini ölçmek üzere yapılan t-

Testi sonucunda farkın aileleriyle birlikte yaşayan çocukların lehine anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir [$t= 2.16$ $p<0.05$]. Yani, aileleriyle birlikte yaşayan çocukların sanatsal gelişim düzeyleri, yuvada yaşayan çocukların düzeylerine göre oldukça yüksektir.

f. SHÇEK'e bağlı çocuk yuvalarında yaşayan 7-9 yaş grubu çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan çocukların resim dersinde derse katılımları ve konuya odaklanmaları açısından farklılık vardır. Yapılan ders gözlem sonuçlarına göre, aileleriyle birlikte yaşayan çocukların derse katılım oranları yüksek olup, konuyu dinleyerek söz alma, görüşünü ifade etme ve konuya odaklanarak uygun resim yapma etkinliğinde bulundukları saptanmıştır. Yuvada yaşayan çocukların ise, derse katılım oranları düşük olup, odada kendi kendine dolaşan, konuyu dinlemeyen, söz hakkı almayan çocukların çoğunlukta olduğu, derste verilen konuya uygun resimler yapmak yerine kendilerine göre bir resim yaptıkları tespit edilmiştir.

7.2. ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak şu öneriler verilebilir:

Bilindiği gibi yuvada yaşayan çocukların psiko-sosyal olarak en büyük eksikliği anne-baba, akraba gibi insanların sevgisinden ve bir aile yaşantısından mahrum kalmalarıdır. Ülkemizdeki çocuk yuvalarının ev ortamından uzak olarak kurum havasında ve koğuş sistemindeki birer toplu yaşam merkezi olması, yuva çocuklarının gelişiminde olumsuzlara yol açabileceği düşünülmektedir. Öncelikle çocukların yaşadığı yerlerin daha çok ev sıcaklığına mekanlar olarak düzenlenmesi, çocukların psikolojik gelişimleri açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik bakım hizmetleri arasında incelenen en etkili yöntemin çocuk köyleri projeleri olduğu kanaatine varılarak, ülkemizde bu yöntemin yaygınlaştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

SHÇEK Çocuk Yuvası Kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çocukların sanatsal gelişimlerine yönelik daha sıklıkla sanatsal etkinlikler düzenlemeleri ve mevcut ortamda görsel uyanların gelişimine yönelik daha fazla materyallerle donatılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Çocuk Yuvası Müdürlüklerinin çocuklarının farklı hayat deneyimlerini yaşayabilmeleri için onlara yönelik geziler ve farklı sosyal etkinliklerin düzenlenmemelerinin çocukların hayatındaki uyarıcı etkenlerin artmasına ve onların hayal güçlerinin gelişebilmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir

Yuvada yaşayan çocuklarının resimlerindeki anlatım düzeylerinin aileleriyle birlikte yaşayan çocuklara göre oldukça düşük olmasından dolayı, onların anlatım düzeylerinin geliştirilmesi amacıyla yuva öğretmenleri ve okuldaki öğretmenlerinin çocuklara bol bol hikaye ve masal okutturularak bunları resimlemelerinin sağlanması ve belli konular içeren örnek resimlerin gösterilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Yuvada yaşayan çocukların resimlerindeki mekan kavramının aileleriyle birlikte yaşayan çocuklara göre oldukça düşük düzeyde gelişmesinden dolayı, onların mekan kavramının algılayabilmelerine yönelik olarak öğretmenlerinin drama gibi bir mekanda uygulanan teknikler yoluyla etkinliklerin düzenlenmesi ve her etkinlikte farklı bir mekan oluşturularak çocuklardan etkinlik sonunda olayda geçen mekanı resimlemelerinin sağlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Yuvada yaşayan çocukların resimlerindeki oran-orantı kavramının aileleriyle birlikte yaşayan çocuklara göre oldukça düşük düzeyde gelişmesinden dolayı, çocukların oran-orantı kavramının algılayabilmelerine yönelik olarak öğretmenlerinin görsel materyallerle büyük küçük kavramlarını kıyaslamalı olarak gösterilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Yuvada yaşayan çocukların resimlerindeki kullanım düzeyinin aileleriyle birlikte yaşayan çocuklara göre oldukça düşük düzeyde gelişmesinden dolayı, onların renk kavramının gelişimine yönelik öğretmenlerinin doğadan renkli objeleri gerek

gerçek haliyle gerekse resimleri vasıtasıyla gösterilerek renk konusuna giriş yapılabilir. Daha sonra renklerin öğrenilmesine yönelik oyun haline getirilmiş çeşitli ders materyalleri hazırlanabilir. Oyun vasıtasıyla yapılan öğretme- öğrenme yaklaşımının çocukların kalıcı bilgiler edinebilecekleri düşünülmektedir.

Eğitim alanında görev yapan tüm öğretmenlerin ve özellikle de sınıf öğretmenleri ve sanat eğitimcilerinin çocuğun sanatsal gelişim evreleri hususunda bilgi sahip olmaları, çocuğu tanıyabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Öğrencinin zeka seviyesinin ve yeteneklerinin farkına varılması açısından öğretmenlere sanatsal gelişim evrelerini bilmeleri önerilir.

Sınıf içerisinde düzenlenen sanatsal etkinliklerin artırılması ve çocuklara yönelik tüm duyu organlarına hitap eden uyarlardan zengin materyallerle desteklenen bir öğretme-öğrenme ortamı düzenlenmesi, çocukların yaratıcılıklarının gelişiminde yararlı olacağı düşünülmektedir.

Çocuğun sanatsal gelişiminin önemi konusunda ailelerin daha fazla bilinçlenmeleri gerektiği düşünülmektedir. Çocukların sanatsal gelişim düzeylerinin bilinmesiyle, onların diğer gelişimsel alanlardaki düzeylerinin de bilinmesini sağlayacaktır. Çocuğun özellikle bilişsel alandaki gelişiminin takip edilmesi, onun eğitim alanındaki yerinin ve seviyesinin belirlenmesinde büyük bir öneme sahiptir. Zeka seviyesine uygun rehabilitasyonun daha erken evrede yapılması, çocuğun tüm hayatın olumlu yönde etkilenmesi açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde parçalanmış ailelerin oldukça sık görüldüğü ve bundan dolayı kurumlara bırakılan çocuk sayılarının bir hayli fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, toplumun aile yaşantısının birliğine daha fazla önem vermesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Aile bütünlüğünün sağlanması, çocuk gelişimi için birinci derecede önemlidir. Ancak hayat şartlarının gereği kimsesiz kalan çocukların ise toplumun sahiplenerek koruyucu ailelerce bu çocukların gelecekleri teminat altına alınmasının oldukça yararlı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada, bugüne kadar yapılan araştırmalarda çocukları sanatsal gelişim düzeyleri açısından inceleyen araştırmaların yetersiz sayıda yapıldığı tespit edilmiştir. Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda resim analizlerinin genellikle psikolojik analizlere dayandırıldığı gözlenmiştir. Resim yoluyla sanatsal gelişim evrelerinin yorumlanmaması ülkemizde büyük bir eksiklikler. Bu alandaki araştırmaların çoğalması, çocukların diğer alanlarının gelişim düzeylerinin araştırmalarına da temel olması açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ARISOY, F. (1971). Çocuk Resim Sanatı. *Ankara Sanat Dergisi*, Sayı: 20, s: 63.
- AYVALI, A. (1997). 7-11 Yaş Grubu Ailesi Yanında ve Kurumda Büyüyen Kız ve Erkek Çocuklarının Anne-Baba Figürü Çizimlerinin Duygusal Gelişim ve Gelişsel Düzey Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı.
- ARTUT, K. (2006). **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. (Dördüncü Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- ASLAN, B. (1997). Kurum Bakımında Bulunan Korunmaya Muhtaç Çocukların Davranış Sorunları: Adana İlinde Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AVCI, S. (2000). 3-12 Yaş Arası Çocukların Sanat Eğitimi Üzerine Görüş ve Öneriler. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı, Güzel Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı.
- AYTAÇ, S. (1985). Korunmaya Muhtaç Çocuklar Meselesine Mukayeseli Bir Bakış. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bilim Dalı.
- BALCI, Y. B. (2005). **Estetik**. (Birinci Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- BALCI, Y. B. (2006). İnsanın Sanatsal Gelişimi Dersi Notları. Ankara.

BARNES, R. (1996). **Teaching Art To Young Children 4-9**. London ;
New York : Routledge, 1996, c.1987.

BEDİR, E. (1998). Denizli İli 12-18 Yaş Yetiştirme Yurdu Çocuklarının
Fiziksel ve Ruhsal Durumlarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık
Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Bilim
Dalı.

BUYURGAN, S., Buyurgan, U. (2007). **Sanat Eğitimi ve Öğretimi: Eğitimin Her
Kademesine Yönelik Yöntem ve Tekniklerle**. (İkinci Baskı). Ankara: Pegem
Yayıncılık.

BÜYÜKKOL, S. (2000). Ailevi Sorunlu Çocukların Psikolojik Tanısında Resmin
Önemi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü, Resim Eğitimi Bilim Dalı.

COŞKUN, B. (2003). Çocuk Resminde Yakın Çevre; 9-12 Yaş Örneklerinde
Problemlili Aile ve Okul. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara
Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı.

COX, M. (1992). **Children's Drawings**. England: Penguin Books.

ÇAYIRÇİMEN, F. A. (1999). Çocuk Yuvalarında Kalan ve Ailesi İle Birlikte
Yaşayan 6-7 Yaş Çocukların Dil Gelişimlerinin İncelenmesi: Ankara Ve Isparta
Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri
Enstitüsü, Ev Ekonomisi Bilim Dalı.

ÇELEBİ, E. (2000). SHÇEK'e Bağlı Kurum Yuvalarında Kalan Korunmaya Muhtaç

5-6 Yaş Grubu Çocukların İnsan Figürü Çizimlerine Görsel Sanat Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı.

ÇİLENTİ, K. (1988). Çocuklarda Biçimsel Anlatım Gelişimi. **Özel Öğretim Yöntemleri**. Özer, B. (Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları N: 95.

DEMİRCİ, İ. (1974) Çocuk Resmi. *Sanat Dünyamız Dergisi*, Sayı: 2, s: 8.

DEMİRKAPI, A. (2004). Ailede Ayrı Yaşamamanın Yaratdığı Psikolojik Sorunların Çocuk Resimlerinde Gözlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı.

EDGÜ, F. (1999). Çocuk Resimlerine Doğru Bakalım. *Sanat Dünyamız Dergisi*, Sayı: 71 s: 229.

ENÇ, M., Çağlar, D., Özsoy Y. (1976). **Özel Eğitime Giriş**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:49.

GENÇAYDIN, Z. (1992). Sanat Eğitimi ve Renk. *Sanat Çevresi Dergisi*, Sayı: 166 s:34.

İRİK, G. (1994). Erken Sanat Eğitimi. *Genç Sanat Dergisi*. Sayı: 1 s:24.

JERSİLD, A. T. (1976). **Çocuk Psikolojisi**. İngilizceden Çeviren: Gülseren GÜNÇE. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 62.

KAPTAN, S. (1998). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. (On Birinci

Baskı). Ankara: Tekışık Ofset Tesisleri.

KEHNEMUYİ, Z. (2006). **Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi**. (Beşinci Baskı).
İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

KESKİN, S. K. (2007). **Çöp Çocuk: Çocuk Çizgilerindeki Giz**. (İkinci Baskı).
İstanbul: Boyut Yayınları.

KIRIŞOĞLU, O. T. (2005) **Sanatta Eğitim (Görmek Öğrenmek Yaratmak)**.
(Üçüncü Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

MALCHIODI, C. A. (2005). **Çocukların Resimlerini Anlamak**. (Birinci Baskı).
İngilizceden Çeviren: Tülin YURTBAY. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

MÜFTÜOĞLU G. (2005). Yaşanılan Çevre, Sosyo-Kültürel ve Sosyo- Ekonomik
Durumun İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Resimlerine Yansıması.
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Enstitüsü, Resim- İş Öğretmenliği Bilim Dalı.

ÖZGÜVEN İ. E. (2002). **Ailede İletişim ve Yaşam**. (Birinci Baskı). Ankara:
PDREM Yayınları.

ÖZKALP E., Anar, S., Tamer, K. (1987). **Davranış Bilimleri**. Zıllıoğlu, M. (Ed.).
Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları N: 144.

ÖZSOY, V. (2007). **Görsel Sanatlar Eğitimi: Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve
Düşünsel Temelleri**. (İkinci Baskı) Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

PALA, M. (1999). Çocuk Yuvalarında ve Aileleriyle Birlikte Yaşayan 7-11 Yaş

Grubu Çocuklarında Yaratıcılığın İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi Bilim Dalı.

SAN, İ. (1979). **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**. (İkinci Baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No: 181.

SAN, İ. (1976). Çocukta Resim Etkinliği ve Estetik Değer. *Milliyet Sanat Dergisi*, Sayı: 181, s: 8-11.

SAN, İ. (1983). **Sanat Eğitimi Kuramları**. Ankara: Tan Yayınları, Eğitim Dizisi, No: 25.

SARGIN, N. (2001). **Çocuklarda Ruh Sağlığı**. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

SARPER, N. (2001). Yetiştirme Yurdunda Yetişen Çocuklar İle Ana- Baba Yanında Yetişen Çocukların Denetim Odaklarının Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.

TÜRKDOĞAN, G. (1984). **Sanat Eğitimi Yöntemleri**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

YAVUZER, H. (2005). **Resimleriyle Çocuk: Resimleriyle Çocuğu Tanıma**. (On Birinci Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

YAVUZER, H. (2002). **Çocuk Psikolojisi**. (Yirmi İkinci Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

YAVUZER, H. (2003). **Ana-Baba ve Çocuk**. (On Altıncı Baskı). İstanbul:

Remzi Kitabevi Yayınları.

YALÇIN, O. (1973). **Çocuk Resminin Dili**. İstanbul: Ozan Yayınları.

YILMAZ, M. (2005). **Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar**. (Birinci Baskı).
Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

YOLCU, E. (2004). **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. (Birinci Baskı)
Ankara: Nobel Yayınları.

YÖRÜKOĞLU, A. (1983). **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**. (Birinci Baskı).
Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

YÖRÜKOĞLU, A. (1994). **Çocuk Ruh Sağlığı**. (On Dokuzuncu Baskı). Ankara:
Özgür Yayıncılık, No:14.

Kanunlar :

T.C. Resmi Gazete, 27.5.1983, Sayı:18059, 2828 Sayılı *Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Kurulmasına Dair Kanun*.

Sözlükler:

Türk Dil Kurumu. (1974). Oğuzkan, F. **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Fiziksel ve Ruhsal Durumlarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Bilim Dalı.

BUYURGAN, S., Buyurgan, U. (2007). **Sanat Eğitimi ve Öğretimi: Eğitimin Her Kademesine Yönelik Yöntem ve Tekniklerle.** (İkinci Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

BÜYÜKKOL, S. (2000). Ailevi Sorunlu Çocukların Psikolojik Tanısında Resmin Önemi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Eğitimi Bilim Dalı.

COŞKUN, B. (2003). Çocuk Resminde Yakın Çevre; 9-12 Yaş Örneklerinde Problemlili Aile ve Okul. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı.

COX, M. (1992). **Children's Drawings.** England: Penguin Books.

ÇAYIRÇİMEN, F. A. (1999). Çocuk Yuvalarında Kalan ve Ailesi İle Birlikte Yaşayan 6-7 Yaş Çocukların Dil Gelişimlerinin İncelenmesi; Ankara Ve Isparta Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi Bilim Dalı.

ÇELEBİ, E. (2000). SHÇEK'e Bağlı Kurum Yuvalarında Kalan Korunmaya Muhtaç 5-6 Yaş Grubu Çocukların İnsan Figürü Çizimlerine Görsel Sanat Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı.

ÇİLENTİ, K. (1988). Çocuklarda Biçimsel Anlatım Gelişimi. **Özel Öğretim Yöntemleri.** Özer, B. (Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları N: 95.

- DEMİRCİ, İ. (1974) Çocuk Resmi. *Sanat Dünyamız Dergisi*, Sayı: 2, s: 8.
- DEMİRKAPI A. (2004). Ailede Ayrı Yaşamamanın Yarattığı Psikolojik Sorunların Çocuk Resimlerinde Gözlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı.
- EDGÜ, F. (1999). Çocuk Resimlerine Doğru Bakalım. *Sanat Dünyamız Dergisi*, Sayı: 71 s: 229.
- ENÇ, M., Çağlar, D., Özsoy Y. (1976) **Özel Eğitime Giriş**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:49.
- GENÇAYDIN, Z. (1992). Sanat Eğitimi ve Renk. *Sanat Çevresi Dergisi*, Sayı: 166 s:34.
- İRK, G. (1994). Erken Sanat Eğitimi. *Genç Sanat Dergisi*. Sayı: 1 s:24.
- JERSİLD, A. T. (1976). **Çocuk Psikolojisi**. İngilizceden Çeviren: Gülseren GÜNÇE. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 62.
- KAPTAN, S. (1998). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. (On Birinci Baskı). Ankara: Tekışık Ofset Tesisleri.
- KEHNEMUYİ, Z. (2006). **Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi**. (Beşinci Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- KESKİN, S. K. (2007). **Çöp Çocuk: Çocuk Çizgilerindeki Giz**. (İkinci Baskı). İstanbul: Boyut Yayınları.
- KIRIŞOĞLU, O. T. (2005) **Sanatta Eğitim (Görmek Öğrenmek Yaratmak)**. (Üçüncü Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

MALCHIODI, C. A. (2005). **Çocukların Resimlerini Anlamak**. (Birinci Baskı).

İngilizceden Çeviren: Tülin YURTBAY. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

MÜFTÜOĞLU G. (2005). Yaşanılan Çevre, Sosyo-Kültürel ve Sosyo- Ekonomik Durumun İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Resimlerine Yansıması.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim- İş Eğitimi Bilim Dalı.

ÖZGÜVEN İ. E. (2002). **Ailede İletişim ve Yaşam**. (Birinci Baskı). Ankara:

PDREM Yayınları.

ÖZKALP E., Anar, S., Tamer, K. (1987). **Davranış Bilimleri**. Zıllıoğlu, M. (Ed.).

Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları N: 144.

ÖZSOY V. (2007). **Görsel Sanatlar Eğitimi: Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve**

Düşünsel Temelleri. (İkinci Baskı) Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

PALA, M. (1999). Çocuk Yuvalarında ve Aileleriyle Birlikte Yaşayan 7-11 Yaş

Grubu Çocuklarında Yaratıcılığın İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi Bilim Dalı.

SAN, İ. (1979). **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**. (İkinci Baskı). Ankara:

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No: 181.

SAN, İ. (1976). Çocukta Resim Etkinliği ve Estetik Değer. *Milliyet Sanat Dergisi*,

Sayı: 181, s:8-11.

SAN, İ. (1983). **Sanat Eğitimi Kuramları**. Ankara: Tan Yayınları, Eğitim Dizisi,

No: 25.

SARGIN, N. (2001). **Çocuklarda Ruh Sağlığı**. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel

Yayınları.

SARPER, N. (2001). Yetiştirme Yurdunda Yetişen Çocuklar İle Ana- Baba Yanında Yetişen Çocukların Denetim Odaklarının Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.

TÜRKDOĞAN, G. (1984). **Sanat Eğitimi Yöntemleri**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

YAVUZER, H. (2005). **Resimleriyle Çocuk: Resimleriyle Çocuğu Tanıma**. (On Birinci Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

YAVUZER, H. (2002). **Çocuk Psikolojisi**. (Yirmi İkinci Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

YAVUZER, H. (2003). **Ana-Baba ve Çocuk**. (On Altıncı Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

YALÇIN, O. (1973). **Çocuk Resminin Dili**. İstanbul: Ozan Yayınları.

YILMAZ, M. (2005). **Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar**. (Birinci Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

YOLCU, E. (2004). **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

YÖRÜKOĞLU, A. (1983). **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**. (Birinci Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

YÖRÜKOĞLU, A. (1994). **Çocuk Ruh Sağlığı**. (On Sekizinci Baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No:14.

Kanunlar :

T.C. Resmi Gazete, 27.5.1983, Sayı:18059, 2828 Sayılı *Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Kurulmasına Dair Kanun*.

Sözlükler:

Türk Dil Kurumu. (1974). Eğitim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu.

EKLER

EK I. : T.C. Başbakanlık SHÇEK Genel Müdürlüğü Araştırma İzin Yazısı.

EK II. : T.C. Denizli Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Yazısı.

EK III. : İnsanın Sanatsal Gelişim Düzeyi Değerlendirme Formu (Uzmanların Resimlere Verdikleri Puanlar).

EK I. T.C. Başbakanlık SHÇEK Genel Müdürlüğü Araştırma İzni Yazısı

**T.C.
BAŞBAKANLIK
SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

SAYI : B.02.1.SÇE.0.72.00.01/605.01-03
KONU : Araştırma Talebi
(Serpil USLU)

12 Ocak 2007

**DENİZLİ VALİLİĞİNE
(İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü)**

İLGİ: Denizli Valiliği İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün 19.12.2006 tarih ve 6316 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Yüksek Lisans yapan aynı zamanda Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğünde geçici görevle hemşire olarak çalışan Serpil USLU'nun Denizli Çocuk Yuvası'nda "SHÇEK'a Bağlı Çocuk Yuvalarında Yaşayan 7-9 Yaş Grubu Çocuklar İle Ailesiyle Birlikte Yaşayan 7-9 Yaş Grubu Çocukların Sanatsal Gelişim Evreleri Açısından İncelenmesi" konulu araştırma yapabilme talebi bildirilmiştir.

Makamın 11 Ocak 2007 tarih ve 3 sayılı Onayı ile Serpil USLU'nun 15.01.2007-15.04.2007 tarihleri arasında İl Müdürlüğünün koordinesinde, Kuruluş Müdürlüğünün denetiminde Denizli Çocuk Yuvası'nda söz konusu araştırmayı yapabilmesi ve araştırma tamamlandığında bir örneğinin Eğitim Merkezi Başkanlığımıza gönderilmesi uygun görülmüştür. —
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

EK: Onay Sureti

DAĞITIM:

Gereği:

-Denizli İl Sos.Hiz.Müd.

İL SOSYAL HİZMETLER
MÜDÜRLÜĞÜ
25 Ocak 2007

H.Lütfi ÖZTÜRK
Genel Müdür a.
Eğitim Merkezi Başkanı

Bilgi:
-ÇHD Bşk.

Gereğini
Büro- Hatice Hn'a.
26.01.2007
İl fiili kanunlaşa yazalım.

605.01/574
29.01.2007

Anafartalar Cad. 68/4 Ulus / ANKARA
Telefon: (0 312) 311 31 30 / 1233
e-posta: egitim@shcek.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat : S.Ö.ÇETİN – S.H.U.
Faks: (0 312) 311 89 98
Elektronik Ağ: www.shcek.gov.tr

EK II. T.C. Denizli Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Yazısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.20.00.02.01.020/

Konu : Araştırma.

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Müdürlüğümüzde Serpil USLU'nun 03/11/2006 tarih ve 27450 noda kayıtlı dilekçesi.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Öğretmenliği Bölümü öğrencisi ve aynı zamanda Denizli Huzurevi ve Rehabilitasyon Merkezinde geçici hemşirelik yapan Serpil USLU'nun Müdürlüğümüze bağlı Hacı Halil Bektaş İlköğretim Okulu Müdürlüğünde "Ailesi ile birlikte yaşayan ve çocuk yuvasında yaşayan çocuklar sanat yoluyla kendilerini ifade edebiliyor mu?, iki grup arasında sanatsal gelişimleri açısından farklılıklar var mı?" konularında **araştırma yapmak** istemesi ile ilgili ilgi dilekçesi ilişikte sunulmuştur.

Adı geçen araştırmanın yukarda adı soyadı yazılı kişi tarafından belirtilen Okul Müdürlüğünde, hiçbir şekilde anket çalışması yapmamak şartı ile, eğitim-öğretimi aksatmadan Okul Müdürünün uygun göreceği zamanlarda ve sorumluluğunda yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Ekrem EKİCİ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR

03/11/2006

Mustafa GÜNEY
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER :

1- Yazı (2 sayfa)

Saltak Mah. Oğuzhan Cad. 20100 DENİZLİ / Kültür Şubesi
Telefon: (0 258 241 10 08 Faks: (0 258) 265 01 69
e-posta: kültür20@meb.gov.tr internet adresi: denizlimeb.gov.tr

EK III. Form I. Sanatsal Gelişim Düzeyi Değerlendirme Formu (I. Kısım)
(Uzmanların Resimlere Verdikleri Puanlar)

Form 1. SANATSAL GELİŞİM DÜZEYİ DEĞERLENDİRME FORMU

Yönerge: Bu form, çocuk resimlerinin sanatsal gelişim düzeylerinin ölçülmesi amacıyla hazırlanmıştır. Her konu 25 puan üzerinden ölçütlendirilmiştir.

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	O
Resim 1.	8	5	10	8	10	10	12	15	15	5	5	8	33	35	43	37
Resim 2.	12	5	10	6	10	8	10	10	8	5	5	5	33	30	31	31.3
Resim 3.	6	10	8	3	5	5	8	10	8	2	2	2	19	27	23	23
Resim 4	8	5	6	5	10	7	5	5	5	10	10	10	28	30	28	28.6
Resim 5.	8	5	8	10	15	12	8	10	6	8	10	8	34	40	34	36
Resim 6.	2	2	2	2	3	3	3	2	2	2	2	2	9	9	9	9
Resim 7.	2	5	2	2	3	2	2	2	3	3	3	2	9	13	11	11
Resim 8.	6	5	5	3	8	5	6	10	6	8	10	8	23	33	24	26.6
Resim 9.	5	5	6	3	4	3	2	5	2	2	2	3	12	16	14	14
Resim 10.	2	2	2	3	5	2	2	1	3	3	2	2	10	10	11	10.3
Resim 11.	5	2	6	6	5	5	5	5	6	5	5	6	21	14	23	19.3
Resim 12.	5	2	6	3	5	2	6	5	5	8	5	8	22	17	21	20
Resim 13.	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	9	8	9	8.6
Resim 14.	2	2	2	3	2	2	2	2	2	3	5	4	10	11	10	10.3
Resim 15.	6	2	8	6	5	8	8	10	6	3	2	3	23	19	25	22.3
Resim 16.	2	1	3	2	1	2	2	1	2	1	1	1	7	4	8	6.3
Resim 17.	8	5	6	6	5	8	3	4	2	3	2	3	19	16	19	18
Resim 18.	3	5	3	3	5	2	3	5	4	5	5	6	13	20	15	16
Resim 19.	8	15	10	8	5	9	8	5	8	10	10	8	34	35	35	34.6
Resim.20.	6	2	7	6	2	6	5	5	6	6	2	6	23	11	25	19.6
Resim 21.	2	1	2	3	2	3	6	2	5	10	10	8	21	15	18	18
Resim 22.	12	10	15	15	15	15	14	10	12	10	10	8	31	51	50	44
Resim 23.	2	1	2	2	2	1	2	5	3	2	2	2	8	10	8	8.6
Resim 24.	2	1	2	2	1	1	2	1	2	2	1	1	8	4	6	6
Resim 25.	5	5	5	6	2	6	8	10	8	5	2	5	24	19	24	22.3
Resim 26.	2	1	2	2	1	1	2	1	3	2	1	1	8	4	6	6
Resim 27.	1	1	1	1	1	1	6	5	7	1	1	1	9	8	10	9
Resim 28.	1	1	2	1	1	2	1	2	1	6	5	8	9	9	13	10.3
Resim 29.	8	10	14	8	10	10	8	10	10	15	20	15	39	50	49	46
Resim 30.	2	1	3	2	2	2	3	2	2	2	1	1	9	6	8	7.6
Resim 31.	15	25	20	10	15	12	10	20	12	15	25	18	50	85	62	65.6
Resim 32.	12	20	10	10	15	10	8	10	8	8	20	10	38	65	38	47
Resim 33.	15	20	17	15	20	15	10	10	10	15	20	18	55	70	65	63.3
Resim 34.	10	15	12	10	13	10	8	10	6	10	15	12	38	43	32	37.6
Resim 35.	15	20	15	10	20	12	10	20	12	15	15	12	50	75	51	58.6
Resim 36.	15	20	15	10	20	12	15	12	12	15	15	12	55	67	51	57.6

Form I. Sanatsal Gelişim Düzeyi Değerlendirme Formu (II. Kısım)
(Uzmanların Resimlere Verdikleri Puanlar)

Konular	Anlatım			Mekan			Oran Orantı			Renk			Toplam ve Ortalaması (O)			
Puan (P)	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	P1	P2	P3	T1	T2	T3	(0)
Resim 37.	20	25	25	20	25	25	20	15	25	25	25	20	85	90	95	90
Resim 38.	25	25	25	20	20	18	20	20	20	25	25	25	90	80	88	86
Resim 39.	25	25	25	25	25	20	25	15	20	20	25	25	95	90	90	91.6
Resim 40.	25	25	20	11	15	12	10	10	12	15	25	15	40	75	50	55
Resim 41.	14	20	16	15	20	15	10	12	12	15	25	15	59	77	58	64.6
Resim 42.	20	25	25	20	20	20	25	15	20	20	20	25	85	80	90	85
Resim 43.	20	25	25	20	20	25	25	15	20	20	20	25	85	80	95	86.6
Resim 44.	20	25	25	20	20	20	20	15	20	20	20	25	80	80	90	83.3
Resim 45.	20	25	20	15	20	15	15	15	15	25	25	25	80	85	75	80
Resim 46.	10	20	15	18	20	20	8	10	8	10	10	8	46	60	51	52.3
Resim 47.	6	10	7	5	15	10	10	15	15	6	10	8	27	50	40	39
Resim 48.	8	15	8	6	8	6	10	5	10	5	10	6	29	36	30	31.6
Resim 49.	20	20	15	20	20	15	15	15	15	15	15	15	70	70	75	71.6
Resim 50.	8	10	8	10	15	10	10	15	10	6	8	7	33	47	35	38.33
Resim 51.	6	10	8	6	5	4	7	8	6	7	10	8	26	33	26	28.33
Resim 52.	7	15	8	8	10	7	7	5	8	6	8	7	28	38	30	32
Resim 53.	10	10	8	6	10	8	12	15	12	8	10	7	36	45	24	35
Resim 54.	8	10	7	12	15	14	14	15	12	10	15	13	44	55	46	48.33
Resim 55.	6	10	8	8	12	7	7	10	8	7	10	8	60	42	31	44.33
Resim 56.	9	10	8	8	15	8	8	10	8	8	10	8	33	45	32	36.6
Resim 57.	15	20	15	15	20	15	10	15	13	8	10	9	65	52	72	63
Resim 58.	15	15	15	10	10	10	20	8	10	7	8	10	52	41	45	46
Resim 59.	15	15	20	18	10	15	13	20	15	14	20	15	60	65	65	63.3
Resim 60.	12	15	14	8	10	8	7	8	5	8	10	10	35	43	37	38.3

Değerlendiren Sanat Eğitimi Uzmanları:

(P1): Yrd. Doç. Dr. Yusuf Baytekin BALCI

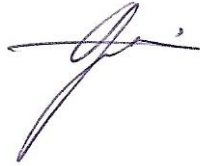
(P2): Yrd. Doç. Dr. Güzin AYRANCIOĞLU

(P3): Prof. Hülya İZ BÖLÜKOĞLU

Tarih: 26/ 12/ 2007

Yrd. Doç. Dr. Güzin AYRANCIOĞLU

Prof. Hülya İZ BÖLÜKOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Yusuf Baytekin BALCI

